คดีหมิ่นประมาท

แปลและเรียบเรียง

โดย

ไชยเจริญ สันติศิริ

เนติบัณฑิต

Barrister-at-Law (Middle Temple)

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

ไชยเจริญ สันติศิริ ม.ว.ม., ป.ช., ท.จ.

ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์

วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

คดีหมื่นประมาท

บทละครพูด ๓ องค์จบ

ของ

ท่านผู้พิพากษา เอ็ดวาร์ด วูลล์

ไชยเจริญ สันติศิริ

ผู้แปล

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ไทยพิทยา ถนนตะนาว พระนคร
นายจำลอง หลิ่มสาโรช ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา 2506

นายไชยเจริญ สันติศิริ

ชาตะ 2 มีนาคม 2446

มรณะ 23 มกราคม 2506

คำปรารภ

หนังสือเรื่องนี้ คุณไชยเจริญ สันติศิริ ได้เป็นผู้แปลและเรียบเรียงขึ้น ได้เคยพิมพ์เป็นหนังสือแจกในงานของเนติบัณฑิตสภามาครั้งหนึ่ง แต่นานมาแล้ว มีผู้นิยมว่าเป็นการถ่ายทอดภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยได้แนบเนียนที่สุดเรื่องหนึ่ง

เพื่อนสองคน ผู้มีนามข้างท้ายนี้ เห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องดีเพราะนอกจากโครงเรื่องจะถึงมาตรฐานแล้ว ยังเป็นการวาดภาพการดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลอังกฤษ รวมทั้งระบายความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่ร่วมในการนั้นออกมาอย่างชัดเจนด้วย ผู้อ่านจะรู้สึกเสมือนว่า ตนเป็นผู้หนึ่งที่ได้คอยฟังเหตุการณ์อยู่ในห้องพิจารณานั้นด้วยตนเอง นี้ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคุณไชยเจริญ สันติศิริ ได้สร้างงานนี้ขึ้นมาเป็นอย่างดีด้วยฝีมือที่สมภูมิแห่งเนติบัณฑิตไทยและอังกฤษ ฉะนั้นจึงสมควรพิมพ์ขึ้นไว้เป็นอนุสรณ์ในชีวิตของท่าน จึงได้ปรึกษาตกลงกันพิมพ์หนังสือนี้ขึ้นเป็นบรรณาการแด่ท่านผู้มีไมตรีจิตคิดถึงคุณไชยเจริญ สันติศิริมาให้เกียรติยศในงานพระราชทานเพลิงศพของท่าน ในส่วนเพื่อนสองคนนี้ ก็เพื่อเป็นที่ระลึกถึงความหลังว่าเราเป็นเพื่อนสนิท

ของคุณไชยเจริญ สันติศิริ ตั้งแต่ครั้งยังเป็นเด็กหนุ่มร่วมสำนักเรียนกฎหมายอังกฤษด้วยกันมาเมื่อ ๓๐ ปีก่อนโน้น และยังคงรักใคร่เคารพนับถือกันมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

การจัดพิมพ์หนังสือนี้ คุณเจือ หลิ่มสาโรช แห่งห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ไทยพิทยา ได้มีส่วนร่วมด้วยเป็นอย่างมาก ขออนุโมทนา

พจน์ สารสิน
สัญญา ธรรมศักดิ์
๑๐ เม.ย. ๒๕๐๖

ประวัติ

นายไชยเจริญ สันติศิริ เป็นบุตรมหาอำมาตย์ตรี พระยาธรรมสารวิทย์วิศิษฎ์ภักดี (สัน สันติศิริ) และคุณหญิงแช่ม เกิดเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๖

ในส่วนการศึกษา นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนวัดราชบพิธ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นเวลา ๑ ปีเศษสอบได้ชั้นประถมปีที่ ๒ แล้วไปเข้าศึกษา ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ ศึกษาอยู่จนสำเร็จมัธยมบริบูรณ์ มัธยมปีที่ ๘ ระหว่างระยะเวลาเดียวกันนี้ ได้เรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ณ โรงเรียนสโมสรอังกฤษแห่งสามัคยาจารย์สมาคมเป็นเวลา ๖ ปี สำเร็จชั้นปีที่ ๕ ของสำนักศึกษาแห่งนี้

ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม สอบได้ภาค ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ และสอบได้ภาค ๒ เมื่อ พ.ศ ๒๔๖๗ และได้เป็นเนติบัณฑิต

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้อุปสมบท ณ สำนักวัดราชบพิธ อยู่ ๑ พรรษา และได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย สอบได้เป็นนักธรรมตรี

ครั้น พ.ศ. ๒๔๗๐ นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้เข้าสอบแข่งขันวิชากฎหมายและภาษาอังกฤษ เพื่อรับทุนเล่าเรียนของกระทรวงยุติธรรมสำหรับส่งไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ต่างประเทศ และสอบได้ทุนเป็นนักเรียน

หลวงกระทรวงยุติธรรม ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้ส่งตัวไปฝึกหัดและดูระเบียบการศาลที่ศาลคดีต่างประเทศมีกำหนด ๖ เดือน ครั้นแล้วได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และกราบถวายบังคมลา ไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑

ชั้นแรกได้ศึกษาวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมอยู่ระยะเวลาหนึ่ง จนต้น พ.ศ. ๒๔๗๒ จึงได้เข้าศึกษาวิชากฎหมายใน Inns of Court ณ สำนักมิดเดิ้ล เทมเปิล (The Middle Temple) กรุงลอนดอน จนสอบได้สำเร็จวิชาตามหลักสูตร ได้รับเรียกเป็นเนติบัณฑิตอังกฤษ (Called to the Bar) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕

ในระหว่างที่ศึกษาวิชากฎหมายอยู่ ณ ประเทศอังกฤษนี้ นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้เข้าศึกษาพิเศษระหว่างฤดูร้อนที่ The Geneva School of International Studies ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิต-เซอร์แลนด์ เพื่อหาความรู้พิเศษในกิจการระหว่างประเทศ

ต่อมาเมื่อได้รับราชการเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่แล้ว กระทรวง-ยุติธรรมได้ส่งนายไชยเจริญ สันติศิริ เข้ารับการศึกษา ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นนักศึกษาชุดที่ ๑ ศึกษาอยู่จนสำเร็จวิชาการตามหลักสูตร

ในส่วนการงาน นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้เริ่มเข้ารับราชการเป็นพลตำรวจในกองโรงเรียนพลตำรวจ กระทรวงนครบาล เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘ มีตำแหน่งประจำกองผู้พิพากษาคดีตำรวจนครบาล ต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาคดีศาลโปริสภาที่ ๑ จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๐ จึงได้ถูกเรียกให้เข้ารับราชการตุลาการตำแหน่งผู้พิพากษาฝึกหัด และได้

รับราชการในตำแหน่งนี้จนได้ออกไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ต่างประเทศ

เมื่อนายไชยเจริญ สันติศิริ สำเร็จการศึกษากลับเข้ามารับราชการในกระทรวงยุติธรรม ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาในกระทรวงยุติธรรม และต่อจากนี้ก็เป็นชีวิตการงานในตำแหน่งหน้าที่ตุลาการโดยตลอด มีลำดับความเจริญในหน้าที่การงานดังต่อไปนี้

พ.ศ. ๒๔๗๖ ไปรับราชการศาลมณฑลนครศรีธรรมราช

พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นผู้พิพากษาศาลจังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกพิเศษ ศาลแขวงพระนครใต้ (ชั่วคราว)

พ.ศ. ๒๔๗๙ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกพิเศษ ศาลแขวงพระนครใต้

พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นผู้พิพากษาศาลอาญา

พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดภูเก็ต

พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นที่ปรึกษา (ฝ่ายกฎหมาย) ประจำกองข้าหลวงใหญ่ ทหารสี่รัฐมาลัย

พ.ศ. ๒๔๘๘ กลับมาเป็นผู้พิพากษาในกระทรวงยุติธรรม รับราชการศาลแพ่ง

พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นผู้พิพากษาศาลแพ่ง

พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

พ.ศ. ๒๔๙๔ เป็นข้าหลวงยุติธรรม ภาค ๕ (สงขลา)

พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นผู้พิพากษาศาลฎีกา

พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ตลอดมาจนถึงอนิจกรรม ในขณะที่อยู่ในตำแหน่งนี้

ในส่วนราชการพิเศษ หรือการงานที่เกี่ยวเนื่องด้วยราชการ นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้รับแต่งตั้งมอบหมายให้ปฏิบัติหลายสิบประการตลอดมาในชีวิตราชการ ที่เป็นประการสำคัญ ก็คือ

เป็นกรรมการร่างกฎหมาย ในคณะกรรมการกฤษฎีกา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๖ ตลอดมาจนถึงอนิจกรรม

เป็นกรรมการพิจารณาวางนโยบายของกระทรวงยุติธรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖

เป็นกรรมการสอบคัดเลือก เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ (ผู้พิพากษา และผู้ช่วยผู้พิพากษา) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖, พ.ศ. ๒๕๐๑, พ.ศ. ๒๕๐๒, พ.ศ. ๒๕๐๔.

เป็นกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖

คณะรัฐมนตรีลงมติให้ไปดูงานศาลคดีเด็กและเยาวชน และสถานพินิจในสหรัฐอเมริกาและยุโรป เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗

เป็นกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมาย เพื่อป้องกันการล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗

เข้ารับการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และสำเร็จตามหลักสูตร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗

เป็นกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘

เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการพินิจบุคคลวัยรุ่น ตามพระราชบัญญัติจัดอาชีวะศึกษาสงเคราะห์แก่บุคคลบางจำพวก พ.ศ. ๒๔๙๗

เป็นกรรมการพิจารณาปรับปรุงเสื้อครุยผู้พิพากษา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘

เป็นกรรมการสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙

คณะรัฐมนตรี ลงมติให้ไป ประชุมเกี่ยวกับ ปัญหา อาชญากรรม ณ เมืองมิลาน ประเทศอิตาลี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙

เป็นกรรมการสอดส่องความประพฤติทนายความ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐

โปรดเกล้า ฯ ให้เป็นศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐

เป็นกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒

เป็นกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

เป็นผู้แทนของเนติบัณฑิตยสภา ไปร่วมประชุมเนติบัณฑิตยสภาระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๘ ณ เมืองซาลสเบอร์ก ประเทศออสเตรีย ระหว่างวันที่ ๓–๘ กรกฎาคม ๒๕๐๓

เป็นกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเนติบัณฑิตยสภา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖

ในส่วนงานของเนติบัณฑิตยสภา นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้มีส่วนปฏิบัติในหน้าที่ที่มีความสำคัญอย่างมากอยู่เป็นเวลานาน กล่าวคือ

ได้รับแต่งตั้ง เป็นกรรมการและเลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา ตั้งแต่วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๔๙๕ และได้ปฏิบัติหน้าที่นี้มาด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งจนถึงอนิจกรรม

เป็นกรรมการ สำนักอบรมศึกษากฎหมาย แห่งเนติบัณฑิตยสภา ตั้งแต่ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๔๙๗ และเป็นเลขาธิการสำนักอบรมศึกษา

กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา ตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๔๙๘ และได้ปฏิบัติหน้าที่นี้มาด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนถึงอนิจกรรม

นายไชยเจริญ สันติศิริ เป็นผู้ริเริ่มเสนอความคิดต่อคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาให้จัดงานบำเพ็ญกุศล "วันรพี" ขึ้นเป็นประจำ และเสนอความคิด ในเรื่องสร้างพระรูปเสด็จในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ องค์ปฐมาจารย์แห่งนักกฎหมายทั้งหลายด้วย

ในส่วนงานของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้มีส่วนปฏิบัติเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๙ อันเป็นเวลาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพิ่งเริ่มสถาปนาขึ้นใหม่ ๆ กล่าวคือ ได้เป็นกรรมการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาชั้นเตรียมปริญญา เป็นผู้สอนและเป็นกรรมการสอบไล่วิชากฎหมายต่อเนื่องกันมา (เว้นแต่ระยะที่ออกไปรับราชการหัวเมือง) จนถึงอนิจกรรม นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้เป็นผู้เขียนตำราไว้ให้มหาวิทยาลัยในวิชาที่สอนหลายเล่ม เริ่มตั้งแต่คำบรรยาย กฎหมายว่าด้วยตัวแทนจนถึงตำราอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ซึ่งเป็นวิชาที่สอนหลังที่สุด จนเมื่อใกล้จะถึงอนิจกรรม ยังได้ชำระตำราทั้งสองวิชานี้ พิมพ์ออกเป็นเล่มใหม่ เป็นที่สังเกตเห็นได้ว่า ในกระบวนวิชาการต่าง ๆ นั้น นายไชยเจริญ สันติศิริ รักและสนใจในวิชาอาชญาวิทยา (Griminology) มากกว่าวิชาอื่น ปรากฏว่า ตั้งแต่เป็นอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชน ก็ได้ศึกษาสรรพตำราต่างประเทศทั้งหลาย ทั้งใหญ่และน้อยอย่างจริงจัง และได้บรรยาย อบรม สอนในวิชานี้อยู่ตลอดมา ทั้งยังได้ค้นคว้าและเขียนตำราว่าด้วยวิชานี้และวิชาที่เกี่ยวข้องออกเผยแพร่ จนได้รับความรับนับถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการนี้ผู้หนึ่ง

นายไชยเจริญ สันติศิริ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิศริยาภรณ์ คือ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย, ตริตาภรณ์ช้างเผือก, ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย, เหรียญจักรพรรดิมาลา, ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก, ประถมาภรณ์มงกุฎไทย, ประถมาภรณ์ช้างเผือก, ทุติยจุลจอมเกล้า, และมหาวชิรมงกุฎเป็นที่สุด

ในส่วนชีวิตส่วนตัว นายไชยเจริญ สันติศิริ สมรสกับนางสาวศิริ นิติพน ธิดาพระนาถปรีชา (เอี่ยม นิติพน) ผู้พิพากษาศาลฎีกา เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ มีบุตรธิดาด้วยกัน ๓ คน คือ

นางสาวสวณี สันติศิริ สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ขณะนี้ทำงานอยู่บริษัทการบินไทย จำกัด

นางสาวศรีสุภัคร สันติศิริ สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ขณะนี้ทำงานอยู่บริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด

เด็กชายต่อ สันติศิริ ขณะนี้กำลังเรียนวิชาสามัญอยู่ ณ โรงเรียนสาธิตปทุมวัน

นายไชยเจริญ สันติศิริ เป็นผู้มีอัธยาศัยดี เป็นผู้รักครอบครัวอย่างซาบซึ้ง นับว่าเป็นพ่อที่เป็นตัวอย่างได้ผู้หนึ่ง เป็นคนชอบอ่านหนังสือ สะสมหนังสือสรรพตำราต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศไว้เป็นอันมาก ปรารภว่าจะเอาไว้อ่านอย่างละเอียดอีกและอย่างเป็นอิสระแก่ตัวเมื่อครบเกษียณอายุออกจากราชการไปแล้ว ไม่มีพันธะในหน้าที่การงาน แต่ก็เป็นอนิจจัง นายไชยเจริญ หาทันได้อ่านหนังสือเหล่านี้อีกไม่ นายไชยเจริญเป็นผู้รักความสงบและสนใจในพระพุทธศาสนา เป็นกรรมการที่ปรึกษาของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย—ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้มีนิสัยปรากฏว่าเป็นผู้รักความเป็นธรรม สมกับที่มีชีวิตเป็นผู้พิพากษา เป็น

ผู้ซื่อตรงและรักษาความสัตย์สุจริตทั้งในส่วนการงานและส่วนตัว และเป็นผู้มีความสำนึกในหน้าที่เป็นอย่างสูง ดังตัวอย่างปรากฏว่า ในระยะใกล้ชิดที่จะถึงอนิจกรรมนั้นเอง ทั้ง ๆ ที่นายไชยเจริญเป็นผู้มีโรคความดันโลหิตสูงประจำตัวอยู่แล้ว ก็ยังได้มาประจำหน้าที่อยู่กับกรรมการสอบไล่สำนักอบรมศึกษากฎหมาย–แห่งเนติบัณฑิตสภา ในฐานะเลขาธิการสำนักก่อนวันสอบทุกเย็น ซึ่งบางวันก็ถึงค่ำ แล้วรับข้อสอบไปเก็บรักษาไว้ รุ่งขึ้นทุกวันต้องมาประจำงานตั้งแต่เช้ามืด เพื่อจัดการพิมพ์ข้อสอบได้ทันท่วงทีโดยเรียบร้อย เป็นดังนี้อยู่ ๔ วันเต็ม เสร็จการสอบในวันศุกร์ที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๐๖ พอรุ่งขึ้นวันเสาร์ที่ ๑๙ ตอนประมาณ ๘ นาฬิกา นายไชยเจริญก็บอกคุณศิริ สันติศิริ ว่าแขนขวาชาไป แล้วก็หมดสติไปตั้งแต่ขณะนั้น แพทย์ตรวจพบว่าเส้นโลหิตใหญ่ในสมองแตก ได้พยายามแก้ไขเยียวยาจนสุดความสามารถ แต่ก็หาเป็นผลไม่ นายไชยเจริญมิได้ฟื้น หรือแสดงว่ามีความรู้สึกตัวอย่างหนึ่งอย่างใดอีก จนถึงอนิจกรรมโดยสงบ ณ ตึกวชิราวุธ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อเวลาจวน ๑ น. ของวันพุธที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๐๖ อายุได้ ๕๙ ปี

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานอาบน้ำศพเป็นเกียรติยศ แล้วเจ้าภาพได้ตั้งศพบำเพ็ญกุศล ณ วัดมกุฎกษัตริยาราม เป็นเวลา ๘ วัน จึงได้บรรจุศพไว้ และเมื่อครบ ๑๐๐ วัน เจ้าภาพได้ขอพระราชทานเพลิง ได้รับพระมหากรุณา พระราชทาน โกศศพ เป็นเกียรติยศ อย่างข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และพระราชทานเพลิง ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๐๖ เป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม ฯ

คำนำของผู้แปล

ในวาระดิถีขึ้นปีใหม่พระพุทธศักราช ๒๔๙๕ นี้ บรรณาธิการมีความเห็นว่า สมควรสร้างหนังสือบทบัณฑิตย์ ฉบับพิเศษขึ้นสมนาคุณท่านสมาชิกทั้งหลาย แต่ไหน ๆ จะลงทุนทั้งทีก็ใคร่จะให้ได้ประโยชน์ในทางสดับตรับฟังเสียงของท่านสมาชิกบ้างว่า มีความต้องการอย่างไร เพื่อจะได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป จึงลองเปลี่ยนรสให้ผิดจากรูปเดิมดู โดยสรรเอาเรื่องเริงรมย์ที่เกี่ยวกับวิชากฎหมายอันไม่ไกลจากวัตถุประสงค์ของหนังสือบทบัณฑิตย์มาปรุงแต่งให้เป็นเล่มหนึ่งต่างหากจากฉบับธรรมดา เมื่อนำความคิดทั้งนี้ปรึกษาเลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา ก็เห็นชอบด้วย พอดีข้าพเจ้าได้พบบทละครเรื่อง "คดีหมิ่นประมาท" ของ "ท่านผู้พิพากษา เอ็ดวาร์ด วูล์ล" มีเค้าโครงเป็นที่สบใจของข้าพเจ้าจึงได้พยายามแปลเป็นภาษาไทย และจัดการพิมพ์ขึ้นให้สมกับที่เป็นฉบับพิเศษ

การแปลนั้นท่านผู้อ่านอาจรู้สึกว่า ภาษาไทยไม่สู้สละสลวยและมีความบกพร่องอยู่บ้าง ข้าพเจ้าจึงต้องขอออกตัวว่าไม่สู้สันทัดในการแปลและชั้นเชิงทางละครนัก และอีกประการหนึ่งได้พยายาม

แปลโดยไม่ทิ้งคำเดิมเท่าที่สามารถจะทำได้ ฉะนั้น จึงมีบางตอนซึ่งฟังดูเป็นสำนวนฝรั่งไป หวังว่าคงจะได้รับอภัยจากท่านผู้คงแก่เรียนทั้งหลาย

บทละครเรื่องนี้ แสดงถึงการพิจารณาในศาลเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติกันจริง ๆ ในศาลอังกฤษปัจจุบันนี้ และถ้าเทียบกับศาลไทยของเราแล้ว ข้อแรกที่จะเห็นว่าผิดกัน ก็คือ การที่ศาลยอมให้พยานซึ่งยังมิได้เข้าเบิกความนั่งฟังพยานปากอื่นเบิกความในศาลก่อนได้ ข้อนี้ข้าพเจ้าเองก็รู้สึกตะขิดตะขวงใจอยู่เหมือนกัน แต่เท่าที่ได้เคยไต่ถามท่านผู้รู้บางท่านมาแล้ว คงได้รับคำอธิบายว่า การที่ศาลยอมให้ทำดังนี้ก็เพราะศาลเชื่อว่า พวกพยานมีความนับถือตนดีพอที่จะไม่โกหกศาล และอีกข้อหนึ่งซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านบางท่านข้องใจได้ก็คือว่า คนที่เป็นโรคหลงลืมเนื่องจากตกใจอย่างแรง ทำไมจึงกลับมีความทรงจำดีขึ้นได้ในเมื่อตกใจอย่างแรงอีกครั้งหนึ่ง แต่ถ้าท่านลองถามแพทย์ คงจะได้รับคำตอบว่าเป็นไปได้ และเท่าที่ปรากฏมาแล้วในประเทศอังกฤษก็เคยมีอยู่หลายราย เช่น ทหารที่กลับจากมหายุทธสงครามคราวที่แล้ว เป็นโรคตกใจกระสุนปืนใหญ่ เลยกลายเป็นคนใบ้ แต่ภายหลังต่อมาเกิดรถยนตร์ที่ตัวนั่งไปคว่ำโดยแรงในขณะที่ขับเร็ว ๆ ทหารผู้นั้นกลับพูดได้ตามเดิมทำนองเดียวกับบทละครเรื่องนี้ จึงเป็นอันว่ามิใช่เรื่องที่ฝืนความจริง

อีกประการหนึ่ง ความประสงค์ใหญ่ยิ่งในการพิมพ์บทละครเรื่องนี้ ก็เพื่อให้เห็นแนวทางการถามซัก ถามค้าน ถามติงของทนายทั้งสองฝ่าย และมรรยาทซึ่งทนายแต่ละฝ่ายต่างถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน คำถามบางข้อที่รับกันอยู่แล้ว หรือที่เป็นความจริงที่จะต้องรับกัน เขาก็ใช้คำถามนำกัน โดยอีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องคอยพิถีพิถันพร่ำเพรื่อร้องขอให้ศาลห้ามมิให้ถาม ยิ่งกว่านี้ ในการต่อสู้คดีเรื่องนี้จะเห็นว่า ทนายทั้งสองฝ่ายได้เตรียมสู้คดีกันอย่างถึงพริกถึงขิง โดยไม่ลดละต่อกันเลย แต่ในที่สุด เมื่อความจริงปรากฏว่าไม่มีทางจะชนะคดีได้แล้ว ทนายฝ่ายนั้นก็ไม่ทนสู้คดีให้เป็นการเปลืองเงินเปลืองเวลาของลูกความโดยเปล่าประโยชน์ ตรงข้ามเขากลับคิดหาวิถีทางที่จะยอมปรองดอง เพื่อเป็นผลดีแก่ลูกความของเขา โดยปราศจากทิษฐิมานะใด ๆ ทั้งนี้นับว่าเป็นคติอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งทนายน่าจะได้กระทำกัน นอกจากนี้ในระหว่างการพิจารณาจะเห็นได้ว่า ทุกฝ่ายไม่ว่าโจทก์จำเลยหรือศาล มักจะมีพูดเหน็บแนมยั่วเย้า และพูดเยาะกันบ้างเป็นการทำลายความเคร่งขรึมเป็นครั้งคราว ท่านที่เคยกับโรงศาลแล้ว คงจะทราบดีว่า การที่ต้องพิจารณาคดีใหญ่ ๆ ตั้งแต่เช้าจนเย็น ย่อมเหน็ดเหนื่อยเส้นประสาทเพียงไร เพราะทุกฝ่ายต้องเคร่งขรึมคอยจับคำพูดของพยานตลอดเวลาที่ให้การ และในเรื่องนี้ใช่ว่าเพราะเป็นเรื่องละคร

ที่เขียนขึ้น จึงมีตลกโปกฮาแกมบ้าง ถึงในศาลจริง ๆ เขาก็เคยมีอย่างนี้ ข้าพเจ้าเองขณะที่ศึกษาในประเทศอังกฤษ ได้มีโอกาสไปฟังการพิจารณาคดีในศาล ก็เคยได้ยินผู้พิพากษาพูดขัน ๆ ขัดจังหวะขึ้นมาบ่อย ๆ ซึ่งทำให้ทุกคนที่ในศาลคลายความง่วงเหงาไปบ้าง และเป็นการช่วยมิให้เกิดเบื่อหน่ายในการงานด้วย

บทละครเรื่องนี้สำเร็จเป็นเล่มขึ้นได้ ก็ด้วยความช่วยเหลือของนายวัฒนา อิศรภักดี เป็นส่วนใหญ่ และหลวงนิติธรประกาศที่ได้กรุณาทักท้วงและแก้ไขให้ ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านทั้งสองที่กล่าวนามมาแล้วไว้ในที่นี้ด้วย.

ไชยเจริญ สันติศิริ
บรรณาธิการ

คดีหมิ่นประมาท

ตัวละคร

เซอร์มาร์ก ล๊อดดอน, ส.ส. (โจทก์)

เลดี ล๊อดดอน (นามเดิมชื่ออีนิด). (ภริยาโจทก์)

เซอร์อาเธอร์ ทัตติงตัน (ผู้พิพากษาศาลคิงส์เบ๊นซ์)

เซอร์วิลเฟรด เคลลิง, เค.ซี., ส.ส.
วิลเลียมเบล, (ทนายผู้ช่วย) } ทนายฝ่ายโจทก์

ธอมาส์ฟ้อกซ์เลย์, เค. ซี., ส.ส.
ยีอร์จ เฮมซ์บี, (ทนายผู้ช่วย) } ทนายฝ่ายจำเลย

แป๊ตตริ๊ก บั๊กเคนแนม

เอมิล ฟลอร์ดอง

ซารา คาร์ลตัน

เสมียนหน้าบัลลังก์

นักการ

ดาวแนม
ท่านนายพล วินเตอร์ตัน
มิลิเซ็นต์ วินเตอร์ตัน (ภริยา)
ท่านนายพลเรือ แฟร์แฟ๊กซ์ ล๊อดดอน
นายพันตรี แบรมตัน
นายร้อยเอก เยอร์ราลด์ ล๊อดดอน
เลขที่ ๑๕
ลูกขุน, ผู้แทนหนังสือพิมพ์ และประชาชน } ไม่มีบทที่ต้องพูด

ฉาก

ฉาก : ฉากตลอดเรื่องเป็นฉากบัลลังก์หนึ่งในศาลคิงส์เบ็นซ์ สนามสถิตย์ยุติธรรม ประเทศอังกฤษ.

องค์ที่หนึ่ง : เวลาบ่ายวันหนึ่งในฤดูร้อน.
องค์ที่สอง : วันรุ่งขึ้นเวลาบ่าย.
องค์ที่สาม : วันรุ่งขึ้นเวลาเช้า.

เวลา : ราวสมัยปัจจุบัน.

หมายเหตุ : บทละครเรื่องนี้รวบรวมจากข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้นในศาล หากแต่นามตัวละครเป็นชื่อสมมติทั้งสิ้น.

องค์ที่หนึ่ง

ฉาก : บัลลังก์ของท่านผู้พิพากษา ทัตติงตัน สนามสถิตย์ยุติธรรม.

เวลา : ประมาณ ๑๕ น. ในตอนบ่ายวันหนึ่งของฤดูร้อน.

ฉากแสดงภาพด้าน ๑ ของศาลแพ่ง เวลาทำการพิจารณาคดี แสงแดดส่องสว่างลอดหน้าต่างศาลทางด้านเหนือของเวที.

ด้านขวาของเวทีเป็นบัลลังก์พิจารณา ข้างหลังนั้นมีประตูเป็นทางขึ้นไปสู่บัลลังก์ แนวเดียวกับบัลลังก์ แต่ค่อนไปทางเหนือของเวที และอยู่ทางซ้ายของที่นั่งผู้พิพากษา มีโต๊ะและเก้าอี้เสมียนของผู้พิพากษา ด้านขวามือของเวทีใกล้ ๆ กันกับบัลลังก์นั้นเอง แต่ห่างกันเล็กน้อยเป็นคอกพยาน.

ทางขวาของเวทีใต้ลงมาแต่ชิด ๆ กันกับบัลลังก์ค่อนข้างมาทางซ้ายมือ มีคอกสำหรับพวกลูกขุน มีที่นั่งสำหรับลูกขุน ๑๒ คน แบ่งเป็น ๒ แถว และนั่งหันหน้าไปทางคอกพยาน.

ตรงหน้าบัลลังก์ตอนล่างตั้งเก้าอี้และโต๊ะใหญ่ ๑ ตัว สำหรับเสมียนหน้าบัลลังก์ ระหว่างโต๊ะนั้นกับคอกพยาน มีโต๊ะเล็กและเก้าอี้ตั้งหันหน้าไปทางศาลเป็นที่นั่งของชวเลข.

ข้างหน้าโต๊ะเสมียนหน้าบัลลังก์ ไว้ช่องพอเป็นทางเดิน – นอกนั้นมีม้านั่งยาวสำหรับผู้ฟังศาล ๖ แถว ตั้งลดหลั่นกันจากสูงมาหาต่ำ หันหน้าไปทางบัลลังก์ด้านหลัง พนักม้านั่งยาวเหล่านี้เป็นที่เขียนหนังสือได้ ตัวม้านั่งเป็นที่นั่งพับได้เป็นที่ ๆ หลังม้านั่ง

เหล่านี้ (ซึ่งอยู่ด้านซ้ายมือของเวที คือ ทางซ้ายมือของคนดู) ยังมีม้านั่งเรียงเป็นลำดับ แต่มีคอกกั้นซึ่งทำด้วยไม้โอ๊ก (มีคนนั่งอยู่บ้าง) ซึ่งคนดูมองไม่เห็นตลอด เพราะบังเวทีด้านซ้าย เวทีด้านซ้ายตอนหลังฉากนี้มีประตูลับแล ๒ บานไปสู่ทางเดินเข้าห้องพิจารณาซึ่งอยู่ด้านเหนือของเวที และใช้เป็นทางเดินสำหรับทนาย, พยาน หรือประชาชนเพื่อไปเฉลียง หรือมาจากที่นั่งพั่งสำหรับประชาชน เวทีด้านซ้ายตอนค่อนมาทางคนดู ก็มีประตูลับแล และทางเข้าออกไปสู่เฉลียงอย่างเดียวกันซึ่งคนดูเห็นไม่ได้ตลอด เวทีด้านเหนือมีหน้าต่างใหญ่ ๒ บาน.

ที่ว่างระหว่างเวทีด้านขวากับกำแพงศาลทางด้านเหนือของเวทีทำเป็นหิ้ง มีหนังสือกฎหมายจัดเรียงไว้บ้าง.

เมื่อเริ่มเปิดฉากองก์แรกนี้ ก็เป็นเวลาที่ศาลทำการพิจารณา และในองค์ต่อ ๆ ไปก็อย่างเดียวกันตลอดเรื่อง ตัวละครแสดงบทของตน (เว้นไว้แต่จะมีบทที่ได้กำหนดให้แสดงแตกต่างเป็นอย่างอื่น) โดยอาการดังต่อไปนี้

ท่านผู้พิพากษาทัตติงตัน สรวมเสื้อครุยประจำตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้น นั่งทำการพิจารณา ท่าทางแสดงว่าเป็นผู้พิพากษาหัวสมัยใหม่ – มีความสง่าสมกับตำแหน่ง ประกอบด้วยความรู้กฎหมายอย่างกว้างขวาง และมีบุคคลิกลักษณะอันไม่ตราตรึงใจ.

บนบัลลังก์ข้างซ้ายมือของท่านผู้พิพากษา ดาวแนม, เสมียนของท่านนั่งอยู่ สรวมกางเกงสีเทาและเสื้อดำเวลาเช้า. ท่านผู้นี้ต้องประจำอยู่ในศาล

ตลอดเวลาขณะที่กำลังทำการพิจารณาอยู่ ที่ในคอกลูกขุน มีลูกขุนที่เป็นสตรีเพศ ๓ คน และผู้ชาย ๙ คน สรวมเสื้อผ้าอย่างธรรมดาตามฐานานุรูปของตน ๆ.

เสมียนหน้าบัลลังก์ นั่งประจำที่ สรวมวิกแลเสื้อครุยตามตำแหน่งของตน ซ้ายมือของเขามีผู้จดข่าวหนังสือพิมพ์ จดชวเลข ซึ่งคู่ความทั้ง ๒ ฝ่ายต้องร่วมกันออกค่าใช้จ่ายให้.

นักการ ตามปกตินั่งใกล้กับคอกพยาน และหันหลังให้บัลลังก์ แต่งกายด้วยเสื้อครุยสีดำทับเสื้อชั้นนอกสีดำและกางเกงสีเทา.

ที่นั่งแถวหน้ามีคู่ความและผู้แนะนำคดีทั้งสองฝ่าย แต่ละฝ่ายต่างนั่งอยู่ข้างหน้าทนายฝ่ายของตน และนั่งกันในลำดับดังนี้ ถ้าดูทางเวทีตอนคนดูขึ้นไปทางด้านเหนือของเวทีมี : เซอร์มาร์ก ล๊อดดอน, อีนิด ล๊อดดอน, ทนายผู้จัดคดี และ เสมียนของทนายผู้จัดคดี ฝ่ายโจทก์, ถัดนั้นไปก็เป็นทนายผู้จัดคดี และ เสมียนทนายผู้จัดคดี ฝ่ายจำเลย, และเยอร์ราลด์ ล๊อดดอน

พวกทนายมีกระเป๋าขนาดใหญ่บรรจุเอกสาร และกระดาษ.

ม้านั่งถัดมาเป็นที่จัดไว้สำหรับทนายชั้น เค.ซี. มี เซอร์วิลเฟรดเคลลิงเค.ซี., ส.ส. นั่งอยู่หลังโจทก์ และ ธอมาส๊ฟอกซ์เลย์, เค.ซี. นั่งอยู่หลังผู้แนะนำคดีฝ่ายจำเลย ทั้งสองคนสวมเสื้อครุยทนายประจำเกียรติของตน ทนายฝ่ายโจทก์อายุราวกลางคนหน้าตาดี ท่าทางแสดงความใจดี

อย่างแสร้งฝืนโดยไม่ใช่ด้วยความจริงใจ และได้รับชื่อเสียงโด่งดังในทางกฎหมายและมีหวังความรุ่งโรจน์ต่อไป โดยอาศัยความสามารถในเชิงเล่ห์เหลี่ยมอันไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความโด่งดังแห่งชื่อเสียง ทนายฝ่ายจำเลยอายุประมาณรุ่นราวคราวเดียวกัน มีความเพียรบากบั่นผจญกับความยากจนบรรลุตำแหน่งสูงในวิชาชีพอันนี้ ซึ่งเป็นที่น่าอิจฉาจากเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกัน แถวหลังถัดนั้นเป็นที่นั่งจัดไว้สำหรับทนายผู้ช่วย, และในแถวนี้มี วิลเลียมเบล นั่งอยู่ข้างหลัง เซอร์วิลเฟรด และ ย๊อร์จ เฮมซ์บี นั่งในลักษณะเช่นเดียวกันข้างหลัง ธอมาส๊ฟอกซ์เลย์ ทั้งสองคนนี้อายุใกล้กลางคน มีลักษณะแสดงว่าเป็นคนเอางานเอาการสมกับหน้าที่ของตน ต่างสวมเสื้อครุยทนายตามชั้นของตน หัวท้ายของม้านั่งมีเนติบัณฑิตหลายคนสวมเสื้อครุยนั่งฟังการพิจารณา บ้างก็มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องอยู่ด้วยในคดี บ้างก็ฟังเพื่อเป็นความรู้ ม้านั่งแถวถัดพวกทนายและคู่ความดังว่านี้ ก็มีพวกพยานนั่งเป็นลำดับ ถ้าดูจากทางผู้ดูขึ้นไปทางด้านเหนือของเวทีก็มีดังนี้: แถวหน้า ท่านนายพล วิลเตอร์ตัน และภริยา, นายพลเรือ แฟร์แฟ๊ก ล๊อดดอน และบางเวลาก็เป็นนายพันตรี แบรมตัน แถวหลังถัดมามี แป๊ตตริ๊ก บั๊กเคนแนม, ซาราคาร์ลตัน และ เอมิล ฟลอร์ดอง.

ท่านนายพล และภริยาเป็นพ่อตาและแม่ยายโจทก์, ท่านนายพลเรือเป็น ประธานตรัสตี แห่งกองทรัพย์สินของตระกูลล๊อดดอน ท่านเหล่านี้

มีลักษณะท่าทางว่าเป็นผู้ดีในชนบท เช่นเดียวกับ ท่านเซอร์มาร์ก และภริยา ต่างแต่งกายในชุดที่ตนคิดว่าถูกระเบียบและกาละแต่ไม่ใช่ในโอกาสเศร้าสลด.

นายพันตรี แบรมตัน รูปร่างเป็นสง่าสมเป็นทหารอาณานิคม สรวมเครื่องแบบสากลทำด้วยผ้าอย่างหนา.

ฟลอร์ดอง เป็นชาวเบลเยี่ยม อายุกลางคน ไว้เคราย่าว สรวมแว่นตาใช้กระจกอย่างหนา แต่งกายด้วยเสื้อหางยาวอย่างที่เห็นในงานศพ ผูกผ้าผูกคออย่างที่ถือกันว่าสวยของพวกเร่ขายตามชนบทเบลเยี่ยม.

บั๊กเคนแนม มีท่าทางว่าเป็นนักผจญภัย ซึ่งไม่มีใครสนใจด้วย แต่งกายด้วยเสื้อผ้าซึ่งเห็นได้ว่าเป็นชุดที่ตัดไว้สำเร็จรูปแล้ว.

ซารา คาร์ลตัน สรวมเสื้อผ้าอย่างถูก ๆ เป็นแบบฉูดฉาดอย่างที่พวกสาวใช้ตามร้านขายเบียร์สรวมออกงานออกการ ที่ถือว่าเป็นงานสำคัญ.

ประชาชน, เนติบัณฑิต, ทนายความ และเสมียน นั่งอยู่ตามที่นั่งตอนหลัง หลังม้านั่งสองแถวหน้าลงไป.

ท่าทางที่จะต้องแสดงเกี่ยวกับโรงศาล

๑. ผู้พิพากษา, ต้องทำเป็นจดข้อความที่เห็นว่าสำคัญเป็นบันทึกย่อของตนไว้ในขณะที่พยานให้การ.

๒. พยานควรให้การ ช้าบ้าง เร็วบ้าง ในขณะที่เห็น ผู้พิพากษาจดข้อความอยู่.

๓. ขณะที่พยานปากใดกำลังให้การอยู่ ทนายความที่เกี่ยวกับคดีนั้น ตามระเบียบต้องจดข้อความของตนไว้ตามคำให้การของพยาน เว้นแต่ทนายที่กำลังซักถามพยานอยู่ในขณะนั้นจึงไม่ต้องจด ตามปกติทนายผู้นำของแต่ละฝ่ายเท่านั้นที่ถือว่าเป็นคนสำคัญที่จะซักค้านพยาน จึงต้องจดคำพยานย่อ ๆ เป็นบางครั้งบางคราวที่เห็นว่าเป็นข้อสำคัญ ส่วนนอกนั้นต้องอาศัยทนายผู้ช่วยเป็นผู้จดไว้โดยละเอียด

๔. การจด บันทึก คำให้การ พยาน ดังนี้ บางครั้งต้องหยุดชงักบ้างในขณะที่มีการค้นเลือกเอกสารบางอย่าง.

๕. ประมาณ ๒ ใน ๓ ของจำนวนลูกขุนที่นั่งฟังคดีอยู่นั้นแสดงท่าว่าฟังด้วยความสนใจ นอกนั้นนั่งฟังอย่างเบื่อบ้าง ง่วงบ้าง และจะตื่นตัวหรือสนใจขึ้นฟังก็ในเมื่อทนายซักถามเอ็ดตะโร หรือมีการตื่นเต้นขึ้นในศาล.

๖. พวกพยาน และพวกคู่ความ ต้องแสดงท่าว่า สนใจในคดี โดยตลอด และบางครั้งก็ทำเป็นซุบซิบปรึกษากัน และแสดงอากัปกิริยาหลิ่วหน้าหลิ่วตาบ้างในเมื่อได้ฟังคำให้การตอนสำคัญ หรือคำรับบางตอนซึ่งมีผลกระทบกระเทือนเกี่ยวกับสาธารณะ.

๗. เสมียนหน้าบัลลังก์และนักการจนตลอดเรื่อง ไม่ต้องแสดงอาการยินดียินร้าย หรือสนใจในคดี เพียงแต่ทำหน้าที่ของตนแล้วก็นั่งฟังอยู่เฉย ๆ ตามหน้าที่เท่านั้น.

เปิดฉาก : ทุกคนนั่งประจำที่ สมมติเป็นเวลาที่ศาลกำลังจะเริ่มทำการพิจารณา

เสมียนหน้าบัลลังก์ : ลูกขุนที่นั่งฟังการพิจารณาคดีมีข้อพิพาทระหว่าง ล็อดดอน กับ หนังสือพิมพ์ ชื่อ *เดลีกาเซ็ตต์* ได้สาบานตัวแล้ว

เบล (*ทนายผู้ช่วยฝ่ายโจทก์ยืนขึ้นเปิดคดี*) : ขอประทาน, ท่านผู้พิพากษาและท่านลูกขุน ตามฟ้องของโจทก์ในคดีนี้ โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลย ซึ่งเป็นเจ้าของและผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์รายวันชื่อว่า "*เดลีกาเซ็ตต์*" เนื่องจากข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ ซึ่งจำเลยได้นำลงในหนังสือพิมพ์ดังกล่าวแล้วนี้ จำเลยให้การต่อสู้คดีว่าข้อความที่กล่าวนั้นเป็นความจริง และได้กล่าวข้อความนั้นเป็นการออกความเห็นโดยสุภาพ กระทำโดยบริสุทธิ์ใจ และไม่มีเจตนาร้ายต่อโจทก์ประการใด ทั้งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ด้วย เนื่องจากฟ้องและคำให้การต่อสู้คดีมีอยู่ดังนี้ จึงเป็นประเด็นที่ท่านจะต้องพิจารณาในข้อเหล่านี้.

เบล *กลับไปนั่งที่เดิม.*

เซอร์วิลเฟรดเคลลิง *ยืนขึ้นจัดเสื้อครุยให้เรียบร้อย แล้วก้มศีรษะคำนับไปทางศาล.*

เซอร์วิลเฟรด : ขอประทาน, ท่านผู้พิพากษา (*หันหน้าไปทางลูกขุน*) ท่านลูกขุน, ในคดีนี้ กระผมพร้อมด้วยมิสเตอร์เบล เพื่อน

ผู้คงแก่เรียนของกระผม เป็นทนายฝ่ายโจทก์ คือเซอร์มาร์ก ล็อดดอน. และฝ่ายจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อ ผม อยาก จะ ใช้ คำ ว่า หนังสือ พิมพ์ ที่ มี ชื่อ ใน ทาง ชั่ว— *หนังสือพิมพ์เดลีกาเซ็ตต์* ก็ได้เปรียบในการที่ได้เพื่อนผู้คงแก่เรียนของกระผม คือมิสเตอร์ฟ็อกเลย์ และมิสเตอร์เฮมซ์บี เป็นทนายได้ช่วยแก้ต่างให้ คดีนี้เป็นคดีสำคัญที่เกี่ยวกับสาธารณชนและเอกชน เว้นคดีอาญาที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิตแล้ว ผมไม่คิดว่าจะมีคดีอื่นที่สำคัญไปกว่าคดีนี้ โดยเหตุที่ประเด็นสำคัญในคดีนี้พันพัวเกี่ยวเนื่องกันซึ่งเห็นว่าสำคัญผิดปกติ ผมคิดว่าในตอนนี้จะปล่อยให้ข้อเท็จจริงแสดงขึ้นมาเอง ใต้เท้าจะได้ฟังเรื่องจากพวกพยาน—ซึ่งไม่ใช่จากผม—และผมจะได้แถลงกราบเรียนศาลในภายหลังนั้น ซึ่งกระผมเชื่ออย่างแน่นอนว่า พระเดชพระคุณจะต้องลงเนื้อเห็นว่า การหมิ่นประมาทในลักษณะเช่นนี้เป็นการยั่วอย่างร้ายแรง และโจทก์สมควรจะได้รับชดใช้ค่าเสียหายอย่างสูง—โจทก์คือ เซอร์มาร์กล็อดดอน, ซึ่งได้รับฐานันดรศักดิ์เป็นคนที่ ๓ ในตระกูลนี้, เป็นผู้มีโชคที่ได้รับมรดกพร้อมด้วยคฤหาสน์พัศสถานที่เก่าแก่ และงดงามแห่ง ๑ ในมณฑล นอร์ฟอล์ค——ประเด็นสั้น ๆ ในคดีนี้มีอยู่ว่า โจทก์เป็นผู้ที่สมควรจะได้ฐานันดรศักดิ์—ใช้ชื่อนี้—หรือได้รับทรัพย์สินของกองมฤดก ดังกล่าวแล้วนี้หรือ

ไม่เท่านั้น กระผมควรจะเรียนต่อไปว่า ใต้เท้าควรจะต้องวินิจฉัยต่อไปอีกด้วยว่า ท่านเซอร์มาร์กมีสิทธิที่จะเป็นสามีของภริยาของท่าน หรือเป็นบิดาของบุตรของท่านหรือไม่ เมื่อการพิจารณาคดีนี้เสร็จแล้ว ใต้เท้าอาจจะได้ความคิดว่า โจทก์สมควรจะได้รับสิ่งใดสิ่งหนึ่งตอบแทนจากประเทศชาติของเขามากกว่าจะถูกประมาท ซึ่งเป็นต้นเหตุในคดีหมิ่นประมาทเรื่องนี้ขึ้น โจทก์ได้ไปรบเพื่อประเทศชาติของตน เมื่อคราวมหายุทธสงครามที่แล้วมาได้รับบาดเจ็บสาหัสและพิการตลอดชีวิต เคยถูกจับเป็นเชลยศึก และถูกกักขังในประเทศเยอรมันนีเป็นเวลาหลายปีและด้วยความ กล้าหาญ ของท่านอันเป็น สันดาน ประจำตัวจึงทำให้สามารถหลบหนีเข้าไปในเขตประเทศเบลเยี่ยมได้และได้เป็นอิสระอีกในตอนเย็นของวันที่เซ็นสัญญาสงบศึกท่านกลับมาบ้านเกิดเมืองนอนในลักษณะเป็นคนพิการ ซึ่งเนื่องจากตกใจกระสุนระเบิดอย่างแรง ภายหลังระยะเวลาที่ต้องรักษาตัวแล้ว ท่านก็ทำการสมรสกับสุภาพสตรีซึ่งมีความกล้าหาญ อดทน รอคอยคู่รัก อยู่เป็น เวลานานถึง ๔ ปีเต็ม ๆ ต่อจากนั้นท่านก็ยังรับใช้ประเทศชาติของท่านอีกตามประเพณีแห่งตระกูลของท่าน โดยยอมตนเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกสภาราษฎร ในเขตเมืองของท่านเมื่อประมาณ ๑ ปีมานี้ ในคราวนั้นเองที่หนังสือพิมพ์ฝ่าย

จำเลย ได้ฉวยโอกาส โฆษณา หมิ่นประมาท เป็นเรื่อง นี้ขึ้น ราษฎรผู้รักชาติคนนี้จึงต้องตกเป็นเหยื่อของหนังสือพิมพ์นั้น กระผมขอโอกาสอ่านข้อความหมิ่นประมาทที่เป็นต้นเหตุในคดีเรื่องนี้ให้ใต้เท้าฟัง. หนังสือพิมพ์จั่วหน้าเรื่องว่า "นักการเมืองตัวปลอม" แล้วมีข้อความต่อไปว่า : (*อ่านให้ฟัง*) 'สมาชิกสภาราษฎร. ซึ่งได้รับการเลือกตั้งให้เข้าไปนั่งในสภาสามัญเมื่อเร็วๆนี้ และมีนามว่า เซอร์มาร์ก ล็อดดอน, ส.ส. นั้น ความจริงไม่ใช่ผู้ที่มีฐานันดรศักดิ์ที่แท้จริงหรือแม้แต่ชื่อว่าล็อดดอน และไม่สมควรที่จะให้เกียรติจนถึงกับจะได้ชื่อว่าเป็นสมาชิกสภาราษฎร เพราะการที่เขารับเลือกตั้งไปได้นั้น ก็โดยใช้กลอุบายฉ้อโกงหลอกลวงทำนองเดียวกับที่เขาใช้ในการสมรสกับภริยาของเขา'———ท่านลูกขุนทั้งหลาย, โปรดระลึกไว้ด้วยว่า, ข้อความใส่ร้ายเหล่านี้ได้ถูกนำลงพิมพ์โฆษณาในหน้ากระดาษ *หนังสือพิมพ์เดลีกาเซ็ตต์* และผู้อ่านเกือบทุกคนจะต้องได้ทราบข้อความเหล่านี้ โดยเหตุที่หนังสือพิมพ์ฉบับนี้พิมพ์โฆษณาเป็นจำนวนมาก.

ผู้พิพากษา : เห็นจะเป็นในช่องที่เกี่ยวกับข่าวที่เรียกว่า สังคมใช่ไหม ?

เซอร์วิลเฟรด : มิได้, ใต้เท้ากรุณา. แต่มีข้อความปรากฏในช่องข่าวเป็นพิเศษในหน้าต้น———ดังกระผมจะได้เสนอหนังสือพิมพ์ที่ว่านี้ ต่อท่านลูกขุนทุกท่านในภายหลัง.

ผู้พิพากษา : เข้าใจละ, ขอบใจ, เซอร์วิลเฟรด. ลูกขุนคงจะสามารถวินิจฉัยชี้ขาดด้วยตนเองได้ว่าเป็นการโฆษณาแบบไหน.

เซอร์วิลเฟรด : ท่านลูกขุนทั้งหลาย, ถ้ากระผมจะอธิบายข้อความตามตัวหนังสือนั้นให้ใต้เท้าฟังว่า เป็นข้อความใส่ร้ายและหมิ่นประมาทเพียงไหน ก็จะเป็นการดูถูกภูมิใต้เท้าไป พระเดชพระคุณคงจะเห็นได้ด้วยตนเองว่า, พูดอย่างสั้น ๆ, ข้อความใส่ร้ายนั้นบอกกล่าวแก่ผู้อ่าน *หนังสือพิมพ์เดลีกาเซ็ตต์* อันมีจำนวนนับล้านหรือราวนั้นว่า เซอร์มาร์กล็อดดอน เป็นตัวปลอมและคนลวงโลกทุกบทบาทในชีวิต ไม่ว่าในทางที่เกี่ยวกับมหาชนหรือทางบ้าน ใต้เท้าอาจย้อนถามว่าจะไม่มีขอบเขตบ้างหรือในการที่หนังสือพิมพ์ได้ใช้ถ้อยคำผิดพลาดรุนแรงไปบ้าง ? ท่านลูกขุนทั้งหลาย, ถ้าพระเดชพระคุณคิดก็จะเห็นว่าขอบกลอยู่ ที่ต้องปล่อยให้เป็นธุระของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ เที่ยวค้นคว้าสืบสวนว่าโจทก์ในคดีนี้ไม่ใช่ตัวของเขาเอง, ทหารหาญผู้มีฐานันดรศักดิ์สูง ไม่ใช่บุคคลที่แท้จริงซึ่งคนในครอบครัวของเขาเอง, ภริยาของเขาเอง––(ซึ่งจะปรากฏในภายหลังว่าเขาได้หมั้นกันตั้งแต่ก่อนไปสงคราม)––เพื่อนบ้านของเขาและคนเช่าที่ดินของเขาเคยเชื่อว่าเขาคือใคร และความจริงไม่เคยมีใครติดใจสงสัยเป็นอย่างอื่น ใต้เท้าอาจตั้งคำถามๆ ตัวเองว่า ถ้าเช่นนั้นการที่โฆษณาและประกาศดัง

ในเรื่องนี้นั้นด้วยเจตนาเช่นไร ใต้เท้าจะไม่สงสัยเลย ถ้าหากได้ทราบความจริงว่า เซอร์มาร์กได้ชัยชนะอย่างงาม ในการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ต่อฝ่ายคู่แข่งขันของเขา ซึ่งได้รับความสนับสนุนจากหนังสือพิมพ์ฝ่ายจำเลย--(*หันไปมองเป็นทำนองเยาะ*)---อันอาจกระทบกระเทือนถึงการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ได้.

ฟอกซ์เลย์ : กระผมคิดว่าเพื่อนทนายของกระผมได้กล่าวไว้แล้วว่าจะปล่อยให้ข้อเท็จจริงแสดงขึ้นมาเอง.

เซอร์วิลเฟรด : ผมรู้สึกว่าได้รับเกียรติยศอย่างยิ่งในการที่เพื่อนทนายของกระผม ได้เฝ้าสังเกตถ้อยคำของผมด้วยความสนใจ --แม้อย่างนั้นก็ดีใต้เท้าก็จำต้องเชื่อว่า--ย่อมจะมีอะไรแฝงอยู่ข้างหลังหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ และที่ผมตั้งใจจะสืบก็ในข้อที่ไม่มีมูลแห่งความจริงเลย--เป็นการเสกสรรค์ขึ้นด้วยอิทธิพลแห่งความโลภที่เร้าให้บังเกิดความเข้าใจว่าเป็นดังนั้น จนกระทั่งความคิดอันรอบคอบเลยศูนย์ไปสิ้น ใต้เท้าคงเข้าใจดีว่า ถ้าหากท่านเซอร์มาร์ก ล๊อดดอนไม่ใช่ตัวจริง, ลูกชายของท่านที่ชื่อ โรแนลด์ ก็จะไม่มีโอกาสเป็นเซอร์-โรแนลด์ ล๊อดดอน ที่ดินอันกว้างใหญ่และฐานันดรศักดิ์ประจำตระกูล ก็จะต้องตกทอดไปยังคนอื่น–คือนายร้อยเอกเยอร์ราลด์ ล๊อดดอน. ท่านลูกขุนทั้งหลาย, ขอประทานโอกาส ให้กระผม ได้พูด เกี่ยวกับ ท่านสุภาพบุรุษ ผู้นี้อีกสัก

๒ - ๓ คำ ถ้าดูแต่เผิน ๆ ใต้เท้าจะเดาว่ากระผมคงอ้างนายร้อยเอกล็อดดอนมาเป็นพยานฝ่ายกระผม ท่านผู้นี้ย่อมจะคุ้นเคย และ รู้จักญาติ ของเขาเอง เป็น อย่างดีว่า เป็นใคร (*พูดอย่างเน้นคำ*) แต่ว่าทุกสิ่งในโลกนี้เป็นของลวงตาทั้งนั้น. ผมเข้าใจว่าท่านผู้นี้ก็กำลังอยู่ในศาลในขณะนี้ (*มองดูรอบ ๆ แล้วชี้ไปทาง* เยอร์ราลด์ ล๊อดดอน) ผม-เรียนด้วยความจริงใจว่าฝ่ายกระผม จะไม่อ้างท่านผู้นี้เป็นพยานแต่ใต้เท้าคงจะต้องประหลาดใจ ในเมื่อเพื่อนทนายผู้คงแก่เรียนของกระผมอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้อ้างมา ผมเองก็อยากให้เป็นเช่นนั้น เพราะจะได้มีโอกาสซักถามถึงเค้ามูลแห่งกรณีนี้ด้วย.

ฟ๊อกซ์เลย์ (*พูดทำนองประชดโดยไม่ได้ลุกขึ้น*) : ผมขอบใจท่านเพื่อนทนายผู้คงแก่เรียนของผมเป็นอย่างยิ่ง ในการที่สามารถเดารูปคดีของผมได้ (*พูดอย่างเน้น*) ฉลาดพอใช้.

เซอร์วิลเฟรด (*ยิ้มรับ*) : ท่านลูกขุนทั้งหลาย, เราควรจะอดใจรอคอยดูว่า ฝ่ายจำเลยจะกล้าทำเช่นนั้นหรือไม่—แต่ที่เกี่ยวกับรูปคดีของผม, ผมจะอ้างตัวโจทก์, เซอร์มาร์ก ล๊อดดอน ก่อนแล้วจึงจะอ้างญาติสนิทคนอื่น ๆ เป็นพยานต่อไปเป็นลำดับ คนแรกและสำคัญกว่าคนอื่นก็คือ ภริยาของโจทก์ (*ชี้ตัว*) เลดี ล๊อดดอน, แล้วจึงจะเรียก (*ชี้ถัดไป*) ลุงและพ่อตาแม่ยายของโจทก์ นอกจากนี้อาจจะมีคนอื่นอีก

บ้าง แต่ใต้เท้าไม่ควรจะลืมว่า ฝ่ายจำเลยก็มีสิทธิที่จะนำสืบว่าจำเลยมีความชอบธรรมที่จะกล่าวข้อความนั้นได้,—กล่าวคือ ฝ่ายจำเลยมาศาลก็เพื่อจะพิสูจน์ความจริง หรือ (*เน้นพูดด้วยเสียงหนัก*) มิฉะนั้นก็ต้องชดใช้ค่าเสียหายทดแทนการกระทำผิดของตน ฝ่ายจำเลยจะมีหลักฐานสนับสนุนคำกล่าวอ้าง ซึ่งยังไม่เคยมีตัวอย่างมาก่อนได้อย่างไรนั้นกระผมไม่ทราบ แต่กระผมไม่อิจฉาสหายผู้คงแก่เรียนของผม ในการที่ได้พยายามนำหลักฐานเช่นว่านั้นมาพิสูจน์ในศาลนี้ต่อหน้าท่านลูกขุน.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม*

วิลเลียมเบล *ยืนขึ้น.*

เบล (*พูดด้วยเสียงดัง*) : เซอร์มาร์ก ล็อดดอน.

เซอร์มาร์ก *จับมือภริยาไว้แล้วยืนขึ้น เดินตรงมายืนที่คอกพยาน มีรูปร่างแข็งแรงมีสง่า อายุอยู่ในเรือน ๔๐ เค้าหน้าแสดงว่าเป็นคนเด็ดขาด ผมเกือบจะขาวไปทั้งศีรษะ ดูแตกต่างอย่างประหลาดจากส่วนอื่น ๆ แห่งรูปร่างของเขา เดินขากะเผลก*

เสมียนหน้าบัลลังก์ *ยืนขึ้น.*

เซอร์มาร์ก *หยิบพระคัมภีร์มาถือไว้ในมือขวา.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำด้วยเสียงดัง*) : คำให้การที่ท่านจะกล่าว——.

เซอร์มาร์ก (*ว่าตาม*) : คำให้การที่ข้า ฯ จะกล่าว———.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*): ---จะต้องเป็นความจริง.

เซอร์มาร์ก (*ว่าตาม*): ---จะต้องเป็นความจริง---.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*): --- ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง---.

เซอร์มาร์ก (*ว่าตาม*): --- ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง---.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*): ---ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดท่าน--.

เซอร์มาร์ก (*ว่าตาม*): --- ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดข้า ฯ ---

เซอร์มาร์ก *ประจงจูบพระคัมภีร์แล้ววางลง.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ผู้พิพากษา: ขอเวลาสักเล็กน้อย, มิสเตอร์เบล. (*หันไปทางเซอร์-วิลเฟรด*) เซอร์วิลเฟรด, ในคดีนี้คู่ความมีคนจดชวเลขเรียบร้อยแล้วหรือ ?

เซอร์วิลเฟรด (*ยืนขึ้นพูด*): ประทาน, มีเรียบร้อยแล้ว และจะได้จัดให้แปลเป็นรายวันยื่นต่อศาลด้วย.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ผู้พิพากษา: เข้าใจละ นั่นจะเป็นการช่วยศาล (*หันไปทางมิสเตอร์เบล*) เอาละ, มิสเตอร์เบล, ตั้งต้นได้.

เบล: คุณคือเซอร์มาร์ก ล็อดดอน, เป็นผู้ที่ได้รับฐานันดรศักดิ์คนที่ ๓ แห่งอินจเวิทฮอลล์ ในมณฑลนอร์ฟอล์คใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก: ถูกแล้ว

เบล : ภายหลังที่ได้รับราชการทหารมาแล้วมีกำหนด ๑๕ ปี ในกองทหารไรเฟิลบริเกด คุณก็ได้ปลดประจำการ และมียศชั้นนายพันตรี ยังงั้นใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว.

เบล (*หยิบเอกสารขึ้นมา*): นั่นคือสูติบัตรของคุณใช่ไหม ?

เขาส่งให้แก่ นักการ.

พยานรับเอกสารมาดูอยู่ครู่ ๑.

เซอร์มาร์ก : ถูกต้อง.

เบล : (*เหลือบมองดูสำเนาสูติบัตรฉบับของตน*) : ปรากฏว่าคุณเกิดเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๘๖ นามบิดาและมารดาชื่อปีเตอร์ และแมรีล็อดดอน ถูกไหม ?

เซอร์มาร์ก : เซอร์ปีเตอร์ และเลดีล็อดดอน ถูกแล้ว.

เบล : คุณได้รับการศึกษาจากวิทยาลัยอีตัน และโรงเรียนทหารที่แซนเฮิร์ส และต่อจากนั้นไปก็เข้าประจำการเป็นนายทหารสัญญาบัตรในกองทหารไรเฟิลบริเกดใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก ถูกแล้ว.

เบล : ผมเชื่อว่าคุณทำการหมั้นในปี ๑๙๑๔ กับหญิงชื่อ อีนิด ซึ่งเป็นบุตรีคนเดียวของท่านนายพลเอ็ดการ์ วินเตอร์ตัน ยังงั้นถูกไหม ?

เซอร์มาร์ก : เราทำการหมั้นกันก่อนหน้าสงครามเล็กน้อย.

เบล (*หยิบเอกสารขึ้นมา*): ผมเชื่อว่านี่คือทะเบียนการสมรสของคุณ ซึ่ง

แสดงว่า คุณได้ทำการสมรสกับ มิสวินเตอร์ตัน ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๑๕ ใช่ไหม? (*หันไปทางนักการ*) โปรดส่งให้พยานดูที.

ยื่นทะเบียนให้แก่ นักการ ๆ *ส่งต่อให้* เซอร์มาร์ก.

เซอร์มาร์ก (*ภายหลังที่ได้ดูทะเบียนแล้ว*): ถูกแล้ว.

ผู้พิพากษา: ศาลอยากขอดูทะเบียนทั้ง ๒ ฉบับนั้น.

เบล: ได้ครับ (*พูดกับนักการ*) โปรดส่งทะเบียนทั้ง ๒ ฉบับนั้นให้ท่านผู้พิพากษาดูด้วย.

นักการ *รวบรวมสูติบัตรและทะเบียนสมรสจาก* เซอร์มาร์ก *แล้วส่งให้แก่* เสมียนหน้าบัลลังก์ ๆ *ส่งต่อให้แก่* ผู้พิพากษา.

เบล: ผมคิดว่าคุณได้ข้ามไปประเทศฝรั่งเศสกับกองพลของคุณในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๑๔ ใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก: ถูกแล้ว.

เบล: แล้วคุณก็ต้องอาวุธมีบาดเจ็บและถูกจับเป็นเชลย ในการรบที่ลุ่มน้ำมาร์น ถูกไหม?

เซอร์มาร์ก: เป็นความจริงเช่นนั้น.

เบล: ในการรบคราวนั้นคุณมีบาดแผลที่ไหน, เซอร์มาร์ก?

เซอร์มาร์ก: ผมถูกยิงที่ตะโพกทะลุออกอีกข้าง ๑ และเป็นโรคเส้นประสาทอย่างแรง เนื่องจากตกใจกระสุนระเบิด.

เบล: ผมเข้าใจว่า โรงนาที่คุณเข้าไปอาศัยพักรักษาตัวนั้นได้เกิด

เพลิงไหม้ขึ้นโดยกระสุนปืนของข้าศึก ตัวคุณเองเกือบจะถูกไฟคลอกทั้งเป็น หากแต่ข้าศึกมาช่วยไว้ทัน อย่างนั้นใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : เกือบจะไม่รอด.

เบล : การผจญภัยของคุณคราวนั้น มีผลกระทบกระเทือนสุขภาพของคุณอย่างไรบ้าง ?

เซอร์มาร์ก : ชั่วเวลา ๒–๓ ชั่วโมงของฤดูร้อนในบ่ายวันนั้นเลย ทำให้ผมของผมเปลี่ยนเป็นสีเทา – – เกือบจะขาวทั้งศีรษะ – – ดังที่คุณได้เห็นอยู่ในบัดนี้.

เบล : ก็ในตอนเช้าวันนั้นล่ะ เป็นสีอะไร ?

เซอร์มาร์ก : ผมของผมไม่เป็นสีเทา เพราะเวลานั้นผมมีอายุเพียง ๒๘ ปีเท่านั้น.

เบล : ภายหลังที่คุณถูกจับเป็นเชลยศึกแล้ว มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นอีกล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ผมอยู่ในโรงพยาบาลเยอรมันเป็นเวลา ๓ เดือน หลังจากนั้น – ก็ถูกส่งตัวไปคุมขังที่ค่ายสำหรับนายทหารที่ฮอบไฮม์.

เบล : แล้วคุณถูกปล่อยตัวมาเมื่อไร ?

เซอร์มาร์ก : ผมไม่เคยถูกปล่อยตัวมา แต่หนีมาได้ในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๘ – – หนีเข้าเขตเบลเยี่ยมได้ ๓ วัน ก่อนหน้าเซ็นสัญญาสงบศึก.

เบล : หลังจากนั้นล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ผมเดินทางต่อมาโดยสะดวกจนถึงแนวต้านของอังกฤษ แล้วก็ได้มารักษาตัวที่บ้าน.

เบล : แล้วต่อนั้นไปคุณทำอะไรอีกล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ผมขอลาออกจากกองทัพบกเพื่อรักษาตัวต่อไป หลังจากนั้น ๖ เดือน หรือกว่านั้น ผมคิดว่าสุขภาพของผมค่อยสมบูรณ์ดี จึงทำการสมรส.

เบล : ผมคิดว่าบุตรชายของคุณ คือ รอแนลด์ ก็เกิดในปีต่อมาใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : เป็นเช่นนั้น.

เบล : เมื่อเร็ว ๆ นี้คุณได้กลับเข้าสู่วงสังคมอีก และเมื่อคราวที่แล้วมาก็ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราฎษรในเขตเรนแนมจังหวัดนอร์ฟอล์ค ยังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว.

เบล : ไม่อยากจะพูดเรื่องการเมืองให้เสียเวลาศาล แต่อยากจะทราบว่า เป็นความจริงหรือไม่ที่คณะพรรคของคุณไม่ได้รับการสนับสนุนจากหนังสือพิมพ์ฝ่ายจำเลยเลย ?

เซอร์มาร์ก : แม้แต่ที่สามารถจะช่วยเหลือได้เพียงเล็กน้อยก็ไม่มี.

เบล : ขณะนี้สุขภาพของคุณเป็นอย่างไร ?

เซอร์มาร์ก : เว้นแต่ขาซึ่งยังไม่เป็นปกติดีแล้ว นอกนั้นผมทำสิ่งซึ่งไม่ต้องใช้กำลังกายเกินกว่าสมควรได้อย่างสบาย

เบล : สุขภาพทางใจล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : (*ยิ้ม*) : คิดว่า ถ้าผมไม่พูดเรื่องนี้ให้มาก เห็นจะดีกว่า นอกจากความจำเป็นแล้วก็ไม่เห็นมีอะไรที่จะต้องวิตก.

เบล : ความจำของคุณเป็นอย่างไรล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ผมจำเหตุการณ์หรือบุคคลที่รู้จักเมื่อก่อนเวลาที่ผมถูกจับเป็นเชลยเกือบไม่ได้เสียเลย.

เบล : เราคงจะได้ฟังคำอธิบายของนายแพทย์อันเกี่ยวกับข้อนี้ต่อไป แต่พูดอย่างคร่าว ๆ แล้วก็เนื่องจากการตกใจอย่างแรง-- เพราะกระสุนระเบิด และความตกใจที่จะถูกไฟคลอกที่ลุ่มน้ำมาร์นครั้งนั้นใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว ผมเองก็คิดว่าคงจะเพราะเหตุนี้.

เบล : ถ้าเช่นนั้นทีนี้ อยากจะหวนมาพูดถึงเรื่องเกี่ยวกับหมิ่นประมาทซึ่งเป็นสารสำคัญในเรื่องนี้สักพักหนึ่ง.

เซอร์มาร์ก : ได้.

เบล : เซอร์มาร์ก ท่านลูกขุนก็ได้ทราบคำโฆษณาซึ่งคุณร้องทุกข์ไว้นี้แล้ว อยากทราบว่ามีความจริงบ้างไหม ?

เซอร์มาร์ก : โกหกทั้งนั้น.

เบล : นอกจากคุณแล้ว มีใครอื่นอีกไหมที่มีสิทธิในฐานันดรศักดิ์ ทรัพย์ศฤงคาร และตำแหน่งของคุณ ?

เซอร์มาร์ก : ไม่มีสักคนเดียว.

เบล : เคยมีใครบ้างไหมในตระกูลของคุณที่แสดงว่าจำคุณไม่ได้ ?

เซอร์มาร์ก : ไม่เคยมีเลย – – จนกระทั่งได้มีข้อความปรากฏในหนังสือพิมพ์ ฉบับนี้ขึ้น.

เบล : ในตระกูลของคุณมีใครเหลืออยู่บ้างในขณะนี้ ?

เซอร์มาร์ก : บิดาและมารดาของผมตายเสีย ขณะที่ผมถูกจับเป็นเชลยศึกในปี ๑๙๑๕ น้องชายของบิดาผมที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะนี้ก็คือนายพลเรือ แฟร์แพ็ก ล็อดดอน และอยู่ในศาลขณะนี้ (*ชี้ไปทางนั้น*) ทั้งจะให้การประกอบคดีของผมด้วย.

เบล : เข้าใจละ.

เซอร์มาร์ก : พี่ชายคนใหญ่ตายก่อนหน้านั้นราว ๕ ปี มีบุตรชายคน ๑ ชื่อเยอร์ราลด์.

เบล : นายร้อยเอกเยอร์ราลด์ ล็อดดอนใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว.

เบล : ในครอบครัวของคุณยังมีใครอีกบ้างล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ถัดจากท่านนายพลเรือแล้ว ผมเข้าใจว่าคนที่สนิทและคุ้นเคยมากก็คือพ่อตาและแม่ยายของผม นายพลวินเตอร์ตันและภริยา (*ชี้ไปทางนั้น*) อยู่ที่นี่ด้วยเหมือนกัน เพื่อสนับสนุนผม.

เบล : นอกจากตัวคุณและบุตรชายของคุณแล้วก็มีใครล่ะ ที่จะเข้ารับตำแหน่งและมฤดกของคุณต่อไป ?

เซอร์มาร์ก : ญาติของผม คือ เยอร์ราลด์ ล็อดดอน.

เบล : เขากับคุณชอบพอกันดีหรือ ?

เซอร์มาร์ก : ชอบพอกันดีมาก ผมถือว่าเขาเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของผม ตลอดมาจนกระทั่งเมื่อประมาณปีที่แล้วมานี้เอง.

เบล : เกิดอุปสรรคอะไรขึ้นล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : จะอย่างไรกันก็ไม่รู้ แต่ผมไม่อยากจะเรียกว่าอุปสรรค ทีเดียว เป็นแต่เกิดมีเรื่องขึ้นเมื่อประมาณ ๑๘ เดือนมานี้.

เบล : เรื่องอะไรกัน ?

เซอร์มาร์ก : มีชาวเคเนเดียนจน ๆ คนหนึ่ง ซึ่งเคยถูกขังเป็นเชลยศึก ในค่ายเดียวกันกับผม ครั้นเมื่อประมาณ ๒ ปีมานี้ เขามา ที่อินจเวท ฮอลล์ คือบ้านของผมแล้วก็พยายามจะกรรโชก ขู่เอาเงินจากผมโดย--.

ธอมาส ฟ๊อกซ์เลย์, เค.ซี. *ผู้นำของทนายอีกฝ่ายหนึ่ง ลุกขึ้นยืนด้วยท่าทางแสดงความเคร่งขรึม อย่างต้องประสพ ความเสียหาย.*

ฟ๊อกซ์เลย์ : ขอประทานโทษ ผมเองก็ไม่อยากจะขัดจังหวะเพื่อนทนาย ของผมหรือพยานของเขา แต่ที่ให้การมานี้ เห็นจะออก นอกประเด็นละกระมัง ?

เซอร์วิลเฟรด (*ทำเป็นทีว่าสุภาพอ่อนโยน*) : ผมยินดีที่จะตามใจเพื่อน- ทนายของผมเสมอ ครับผม (*พูดกับผู้*พิพากษา*แล้วหันไป ทาง* เซอร์มาร์ก) เซอร์มาร์ก, เรายุติเรื่องกรรโชก ไว้ก่อนในขณะนี้.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมขอบใจเพื่อนทนายของผมเป็นอย่างยิ่ง ผมรู้ดีว่าเขายินดีเสมอที่จะทำ––.

ผู้พิพากษา (*ขัดจังหวะ*) : หลักในกฎหมายลักษณะพยานก็คือ หลักที่รวบรัดไม่ได้เสียเวลามาก เพื่อประโยชน์ของพวกเราเอง จึงควรต้องระวังในข้อนี้ให้มากสักหน่อย.

ฟ็อกซ์เลย์ และ เซอร์วิลเฟรด เดินกลับที่นั่งเดิม.

เบล : เซอร์มาร์ก, ผมคิดว่ายังมีคำถามเหลืออยู่อีกข้อเดียวที่จะถามคุณ คือว่า คุณทราบถึงการโฆษณาหมิ่นประมาทเรื่องนี้เป็นครั้งแรกตั้งแต่เมื่อไร ?

เซอร์มาร์ก : ผมได้รับหนังสือพิมพ์นี้หลายสิบฉบับจากเพื่อน และผู้ที่อยู่ในเขตของผมกรุณาส่งให้ แต่ผมได้อ่านเป็นครั้งแรกในหนังสือพิมพ์ประจำวันฉบับของผมเอง เพราะเผอิญเป็นสมาชิกบอกรับหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ผมไม่เห็นด้วยกับความเห็นของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้, แต่––(*ยิ้ม*) ผมมักจะชอบเรื่องนิยายทุกชนิด.

เบล : พอแล้ว, ขอบใจท่านเซอร์มาร์ก

เบล *กลับไปนั่งยังที่เดิม.*

ฟ็อกซ์เลย์ ยืนขึ้นแล้วหันไปทาง เซอร์มาร์ก *ด้วยท่าทีประหนึ่งว่ามองดูของอันมีค่า.*

ฟ็อกซ์เลย์ (*พูดช้า ๆ อย่างใช้ความคิด*) อ้อ, คุณชอบเรื่องนิยายทุกชนิดอย่างนั้นหรือ ?

เซอร์มาร์ก : (*ท่ากระสับกระส่าย, รู้สึกว่าตอบพลาดไป*) : ถูกแล้ว–ดังที่ผมได้ให้การไปแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณปล่อยอารมณ์ ให้ชอบเรื่องอย่างนั้นจนถึงขนาดผิดปกติดังนั้นไม่ใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : คุณหมายความว่ากระไร ?

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมออกความเห็นว่า ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๑๙๑๘ เป็นต้นมา คุณมีอารมณ์ชอบเรื่องนิยายที่ไม่มีสาระ เช่นคิดเป็นตัวขุนนางอังกฤษบ้าง––.

เซอร์มาร์ก (*ขัดจังหวะ*) : นั่นเป็นการหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง ซึ่งลูกความของคุณจำจะต้องชดใช้ค่าเสียหาย.

ฟ็อกซ์เลย์ : เป็นเจ้าของอันชอบธรรมของที่ดินแห่งตระกูลล็อดดอน––.

เซอร์มาร์ก : นั่นเป็นการโกหกอย่างสามานย์อีกข้อ ๑

เซอร์วิลเฟรด (*โดยไม่ได้ยืนขึ้นพูด*) : เซอร์มาร์ก, สงบอารมณ์ไว้.

ฟ็อกซ์เลย์ : และเรื่องที่เหลวไหลอันไม่มีสาระที่สุด ก็คือ–มีสิทธิที่จะเกี้ยวและทำการสมรสกับภริยาของคุณ.

เซอร์มาร์ก : ภริยาของผม ไม่ต้องการ ความคุ้มครอง จาก หนังสือพิมพ์สาระเลว.

ฟ็อกซ์เลย์ : โดยหน้าที่ของผม ๆ ยังไม่แน่ใจว่าจะเลวถึงปานนั้น. – งั้นลองดูทีหรือว่าในคดีนี้ เราจะเห็นพ้องกันได้เพียงไหน. คือถ้าความจริงมีว่าคุณไม่ใช่เซอร์มาร์ก ล็อดดอนตัวจริง แต่

เป็นตัวปลอมซึ่งเสแสร้งว่าเป็นตัวท่านเซอร์มาร์ก ล็อดดอน เป็นเวลานานหลายปี--.

เซอร์มาร์ก : แต่มันไม่ใช่เช่นนั้นน่ะซิ ผมเองนี่แหละคือมาร์ก ล็อดดอน.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมพูดว่า "ถ้า" ต่างหาก-คุณจะเห็นพ้องด้วยไหม, ถ้าคุณมิใช่มาร์ก ล็อดดอนที่แท้จริง คุณก็เป็นอ้ายตัวตุ๊กตุ่ยปลอมมา--.

เซอร์มาร์ก : (*พูดขัดจังหวะ*) : ถ้าผมไม่ได้เป็นจริง, ก็ต้องแน่ละซี.

ฟ็อกซ์เลย์ : ก็สมควรแล้วที่จะต้องถูกซักค้านอย่างไม่ควรจะเวทนาเลย และแล้วก็จะต้องถูกขับไล่ไสหัวให้พ้นไปจากตำแหน่งที่เข้าไปแฝงเขา ยังงั้นไม่ใช่รึ ?

เซอร์มาร์ก : แน่นอน แต่เรื่องมันไม่เป็นอย่างนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : เท่าที่เราเห็นพ้องกันในข้อนั้น.-ทีนี้ก่อนที่เราจะคืบหน้าต่อไป ผมใคร่จะทำความเข้าใจเสียให้ชัดว่า คุณไม่ประสงค์ที่จะแนะให้ท่านลูกขุนเข้าใจว่า ข้อพิการทางร่างกายหรือจิตใจ,-การถูกจับขังเป็นเชลย หรือการหนีรอดพ้นมาได้,-เหล่านี้อาจจะทำให้คุณเชื่อว่า ตัวคุณเป็นใครคนใดคน ๑ นอกจากตัวของคุณเองไปได้มิใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : (*พูดอย่างโกรธ*) : ไม่ต้องการ

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณมิได้ถูกบาดเจ็บเลย ซึ่งอาจทำให้แฟร้งก์ เวลเนย์เชื่อโดยสุจริตใจว่า เขาคือเซอร์มาร์ก ล็อดดอน.

เซอร์มาร์ก : ไม่เป็นดังนั้นแน่ ๆ.

ผู้พิพากษา : (*พูดขัดจังหวะ*) เอ่ยถึงชื่อใครนะ, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์?
ฟ็อกซ์เลย์ : แฟรงก์ เวลเนย์, ครับผม.
ผู้พิพากษา : แฟรงก์ เวลเนย์, เป็นใครที่ไหนกัน?
ฟ็อกซ์เลย์ : ถ้าใต้เท้าจะกรุณา ขอได้โปรดอนุญาตให้กระผมทำการสืบค้นตามวิธีการของผมเอง.
ผู้พิพากษา : ได้, ไม่ขัดข้อง, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์.
ฟ็อกซ์เลย์ : (*หันไปทาง* เซอร์มาร์ก) คุณเคยได้ยินชื่อคน ๆ หนึ่ง ชื่อ แฟรงก์ เวลเนย์ บ้างไหม?
เซอร์มาร์ก : แน่นอน
ฟ็อกซ์เลย์ : เป็นนายทหารชาวแคเนเดียนใช่ไหม?
เซอร์มาร์ก : เชื่อว่าเป็นเช่นนั้น.
ฟ็อกซ์เลย์ : คุณเคยรู้จักชอบพอกันไหม?
เซอร์มาร์ก : รู้จัก เพราะเคยถูกขังในค่ายเชลย ในประเทศเยอรมันนีคราวเดียวกัน.
ฟ็อกซ์เลย์ : (*ท่าขึงขัง*) ผมเชื่อละ. อยู่นานเท่าใดล่ะ?
เซอร์มาร์ก : เกือบ ๔ ปี
ฟ็อกซ์เลย์ : คุณได้พบเขาครั้งหลังที่สุดเมื่อไร?
เซอร์มาร์ก : (*ตอบอย่างระมัดระวัง*) เดี๋ยว คิดดูก่อน ราว ๆ—.
ฟ็อกซ์เลย์ : เอ้า! ผมจะช่วยคุณนึก ว่าแต่ว่า เมื่อเช้านี้คุณโกนหนวดหรือเปล่า?
เซอร์มาร์ก : โกนซิ ทำไม?

ฟอกซ์เลย์ : หลังจากนั้นคุณไม่ได้พบเขาอีกหรือ ?

เซอร์มาร์ก : นี่คุณหมายความว่ากระไร ?

เซอร์วิลเฟรด เคลลิง *ลุกขึ้นยืนด้วยความโกรธ.*

เซอร์วิลเฟรด : ขอประทานเรียนถามศาลด้วยความเคารพว่า จำเป็นด้วยหรือที่เพื่อนทนายของผมอีกฝ่ายหนึ่ง จะต้องใช้คำถามด้วยเจตนาที่จะทำความรำคาญแก่พยาน ?

ผู้พิพากษา : (*อย่างสงบเสงี่ยม*) : ผมต้องเชื่อว่ามิสเตอร์ฟอกซ์เลย์กำลังซักพยานตามหน้าที่ของเขา, ซึ่งจำเป็นจะต้องมีบ้าง–คิดว่า เรา ควร จะปล่อย ให้เขาถามต่อไป ตามเรื่องของเขา, เซอร์วิลเฟรด.

เซอร์วิลเฟรด เคลลิง *นั่งที่เดิมโดยจำใจต้องยอมจำนน.*

ฟอกซ์เลย์ : ผมขอบคุณเพื่อนทนายผู้คงแก่เรียนของผมเป็นอย่างยิ่ง ในความพยายามที่จะช่วยผมว่าคดีของกระผมด้วย (*หันไปทาง*เซอร์มาร์ก) ผมใคร่จะพูดกันอย่างตรงไปตรงมา คือว่าผมคิดว่าตัวคุณนี่แหละคือ แฟรงก์ เวลเนย์ และแฟรงก์เวลเนย์ ก็คือตัวคุณ ดังนี้ไม่ใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : โกหกอย่างน่าบัดสีโดยไม่มีมูลแห่งความจริงเลย.

ฟอกซ์เลย์ : (*พูดอย่างเชื่องช้า*) : และเพราะเหตุว่าคุณคือตัวเวลเนย์คุณจึงรู้ได้ดีว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับล็อดดอนบ้าง ยังงั้นใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ผมไม่ตอบในข้อนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : บางที ท่านลูกขุน จะได้ทราบ ถึงการกระทำ ของเวลเนย์อีกหลายเรื่อง ซึ่งผมถือว่าเป็นการกระทำของคุณโดยตรง เพราะว่าความจริงคุณก็คือ ตัวเวลเนย์ จริงไหมล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : เป็นเรื่องที่ปั้นขึ้นเพื่อใส่ร้ายคนอื่นทั้งเพ.

ฟ็อกซ์เลย์ : งั้นก็เสียเวลาศาลเปล่า ๆ ถ้าหากผมจะถามคุณเป็นข้อ ๆ คุณก็คงปฏิเสธหมดทุกข้อ จริงไหมล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : เป็นธรรมดา ผมสาบานตัวแล้วว่าจะพูดความจริง.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*หันไปพูดกับศาล*) : ขอความกรุณาศาลได้โปรดจดคำนั้นไว้ด้วย เพื่อประหยัดเวลา จึงคิดว่าจะงดคำถามอื่น ๆ ซึ่งยังมีอีกหลายข้อเสียได้.

ผู้พิพากษา : เชื่อว่าท่านลูกขุนก็คงเห็นพ้องด้วย ถ้าหากทำให้รวบรัดได้.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*พูดกับพยาน*) : แฟรงก์ เวลเนย์ เป็นใครกัน ?

เซอร์มาร์ก : เขาอ้างว่าเป็นนายร้อยเอกในกองทหารราบแคเนเดียน.

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณพูดประหนึ่งว่า นายร้อยเอกเวลเนย์ ก็ชอบเรื่องนิยายด้วยเหมือนกัน ความจริงเขาชอบไหม ?

เซอร์มาร์ก : ไม่ทราบ ผมคาดว่าชาวแคเนเดียนโดยมากชอบนึกชอบฝัน.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*พูดอย่างกระด้าง*) : อ้อ, คุณคาดหรือ ? คุณอาจคาดถูก คุณพบปะเขาเป็นครั้งแรกตั้งแต่เมื่อไร ?

เซอร์มาร์ก : เมื่อผมอยู่ที่ค่ายเชลยศึกที่ฮ็อบไฮม์, เขาไปอยู่ภายหลังผมสัก ๒–๓ เดือน.

ฟอกซ์เลย์ : คุณว่าเมื่อไรนะ ที่คุณได้เห็นเขาเป็นครั้งสุดท้าย ?
เซอร์มาร์ก : เมื่อเราหนีมาพร้อมกันในเดือน พฤศจิกายน ๑๙๑๘ แล้วก็แยกกันไป.
ฟอกซ์เลย์ : แยกกันไปหรือ ? ทำไมถึงได้แยกกันไปล่ะ ?
เซอร์มาร์ก : เราพลัดกันในที่มืด.
ฟอกซ์เลย์ : อ้อ, พลัดกันในที่มืดรึ ? มีเท่านี้ละหรือที่คุณจะเล่าให้ผมฟังได้ว่า คุณพลัดกันอย่างไร ?
เซอร์มาร์ก : มีเท่านี้ ในที่มืดย่อมจะพลัดกันได้ง่าย คนอื่น ๆ มีเครื่องแต่งกายพลเรือน ส่วนผมไม่มี ผมแต่งกายในเครื่องแบบ ฉะนั้นจึงต้องเคลื่อนที่ในเวลากลางคืน
ฟอกซ์เลย์ : ก่อนที่คุณจะพลัดกันไป มีอะไรเกิดขึ้นระหว่างคุณและเวลเนย์บ้างไหม ?
เซอร์มาร์ก : ไม่มีอะไร คุณหมายความว่ากระไร ? จะมีอะไรเกิดขึ้น ?
ฟอกซ์เลย์ : ท่านลูกขุนคงจะได้ทราบเรื่องในภายหลังว่าอะไรเกิดขึ้น ในชุดที่พากันหนีไปนั้น มีใครอื่นอีกบ้างไหม ?
เซอร์มาร์ก : มี ชื่อบักเคนแนม.
ฟอกซ์เลย์ : เป็นใครกัน ?
เซอร์มาร์ก : เขาอ้างว่าเป็นนายทหารชาวแคเนเดียน.
ฟอกซ์เลย์ : อ้างว่าเป็นนายทหารชาวแคเนเดียนงั้นรึ ? ผมเข้าใจว่าสำหรับคน ที่อบรมด้วยประเพณี แห่งขุนนาง อังกฤษ จนซึมทราบแล้ว ย่อมจะไม่รู้สึกถึงในคนนั้นเท่าใดนัก ไม่ใช่รึ ?

เซอร์มาร์ก : ไม่ทิ้งเลย.

ฟอกซ์เลย์ : พวกที่หนีก็มี เซอร์มาร์ก ล็อดดอน, บั๊กเคนแนม และ เวลเนย์เท่านั้นหรือ ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว มีผมและชาวแคเนเดียน.

ฟอกซ์เลย์ : เริ่มหนีกันตั้งแต่เมื่อไร ?

เซอร์มาร์ก : ในเดือนตุลาคม ๑๙๑๘.

ฟอกซ์เลย์ : จากที่ไหน ?

เซอร์มาร์ก : ฮ๊อบไฮม์.

ฟอกซ์เลย์ : แล้วแยกกันที่ไหน ?

เซอร์มาร์ก : ที่เขตแดนเบลเยี่ยม.

ฟอกซ์เลย์ : เมื่อไหร่ ?

เซอร์มาร์ค : พฤศจิกายน ๑๙๑๘, คือราว ๑ เดือนหลังจากที่เราเริ่มหนี.

ฟอกซ์เลย์ : แยกทางกันอย่างไร ?

เซอร์มาร์ก : ก็เล่าให้ฟังแล้วยังไงเล่า ว่าพลัดกันในที่มืด.

ฟอกซ์เลย์ : ใครพลัดจากใครก่อนล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : บั๊กเคนแนมไปก่อน เพื่อไปเที่ยวแสวงหาอาหาร แล้วก็ไม่ได้กลับมาอีก.

ฟอกซ์เลย์ : ก็คงเหลือแต่ล็อดดอนกับเวลเนย์อยู่ด้วยกัน หลังจากนั้นมีอะไรอีกล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : เวลเนย์ก็ออกไปเพื่อตามหาบั๊กเคนแนม แล้วก็ไม่ได้กลับมาอีกเหมือนกัน.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*แสดงว่าไม่สู้จะเชื่อ*) หายไปทั้งสองคนในคืนเดียวกันรึ?
เซอร์มาร์ก : (*ไม่ระวังตัว*): หรือมิฉะนั้นก็ถูกฆ่าตาย.
ฟ็อกซ์เลย์ : อ้า, ถูกฆ่าตาย ถูกแล้ว, น่าจะเป็นอย่างนั้นนะ?
เซอร์มาร์ก : ไม่ทราบ. ผมหมายความเฉพาะเวลเนย์เท่านั้น ผมทราบว่าบั๊กเคนแนมยังมีชีวิตอยู่ คุณก็ทราบเหมือนกัน.
ฟ็อกซ์เลย์ : (*แสดงท่าฉงน*) ใครนะที่คุณว่าถูกฆ่าตาย? เวลเนย์หรือล็อดดอน?

เกิดตื่นเต้นในศาล.

เซอร์มาร์ก : ผมจะไม่ตอบคำถามนั้น เพราะคุณก็รู้ดีว่าผมยังมีชีวิตอยู่.
ฟ็อกซ์เลย์ : (*ท่าขึงขัง*): ถูกแล้ว ผมทราบว่าคุณยังมีชีวิตอยู่ – – ในขณะนั้นคุณได้สืบสวนเกี่ยวกับ– – หรือจะเรียกว่า – เพื่อนที่หายไปบ้างหรือเปล่า?
เซอร์มาร์ก : แน่นอน ผมสืบสวน.
ฟ็อกซ์เลย์ : และตั้งแต่บัดนั้น คุณไม่ได้ข่าวจากคนใดคนหนึ่งเลยงั้นไม่ใช่รึ?
เซอร์มาร์ก : ไม่ได้ข่าวจากเวลเนย์.
ฟ็อกซ์เลย์ : คุณคิดว่า คนทั้งสองตายแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่?
เซอร์มาร์ก : ผมทราบว่าบั๊กเคนแนมยังคงมีชีวิตอยู่.
ฟ็อกซ์เลย์ : เวลเนย์ล่ะ?
เซอร์มาร์ก : ผมไม่สงสัย คิดว่าเขาคงตายแล้ว.
ฟ็อกซ์เลย์ : ทำไม?

เซอร์มาร์ก : ผมเชื่อแน่ว่า ถ้าหากเขายังมีชีวิตอยู่จริง ผมก็จะต้องได้ข่าวจากเขา.

ฟ็อกซ์เลย์ : อย่าทำให้พวกเราคิดในแง่ร้ายโดยมิบังควรเลย คุณยังมีชีวิตอยู่ และบั๊กเคนแนมก็ยังอยู่ ก็ทำไมคนที่คุณเรียกว่าเวลเนย์จึงจำต้องตายล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ผมก็บอกคุณอยู่หยก ๆ ว่า ผมไม่สงสัยในความตายของเขาเลย ถ้าไม่ใช่ความตายแล้ว จะมีอะไรเล่าที่จะขัดขวางไม่ให้เขาเขียนจดหมายถึงผมอย่างน้อยสัก ๑ ฉบับ เพราะถึงอย่างไรก็ดี คงไม่ยากที่จะส่งจดหมายให้ถึงคนในตำแหน่งอย่างผม.

ฟ็อกซ์เลย์ : บางทีจะไม่ยาก (*ท่าขึงขัง*) ถ้าเขารู้ว่า คุณอยู่ในตำแหน่งของคุณ (*ภายหลังที่หยุดพูดสักครู่หนึ่ง*) คุณจะรู้สึกโล่งใจไหม ถ้าหากได้ทราบว่า เขายังมีชีวิตอยู่ ?

เซอร์มาร์ก (*อย่างสงสัย*) : นั่นเป็นไปไม่ได้, แต่ – – ที่จริงผมก็ไม่อยากให้ใครตาย.

ฟ็อกซ์เลย์ : สงสัย. บางทีจะได้รู้กัน (*หยุดสักครู่หนึ่ง*) คุณว่าคุณรู้ว่าบั๊กเคนแนมยังมีชีวิตอยู่ ยังไงกัน ?

เซอร์มาร์ก : เขามาที่อินจเวิทปาร์กเมื่อประมาณสองปีมานี้ และพยายามที่จะขู่กรรโชกเอาเงินจากผม.

ฟ็อกซ์เลย์ : ทำไมเขาจึงจะต้องทำอย่างนั้นด้วยเล่า ?

เซอร์มาร์ก : มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์, คุณทราบเป็นอย่างดีว่าลูกความของคุณก็มีส่วนในข้อความที่ปักเคนแนมกล่าวใส่ร้ายผมเหมือนกัน.

ฟ็อกซ์เลย์ : ถ้ามีส่วนด้วย ลูกความของผมก็อยากให้ท่านลูกขุนมีส่วนรับรู้ด้วยเหมือนกันว่า คำกล่าวที่ใส่ร้ายนั้น มีข้อความประการใดบ้าง ?

เซอร์มาร์ก : เขาว่าผมน่ะไม่ใช่ตัวของผมเอง.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมเข้าใจว่าเขาควรจะรู้จักคุณดี เช่นเดียวกับที่คนอื่น ๆ รู้จักคุณ ยังงั้นไม่ใช่รึ ?

เซอร์มาร์ก : พวกขู่กรรโชกเอาเงินคนกิน มักจะไม่ใคร่ทำอย่างที่ มันควรจะทำ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมเชื่ออย่างคุณว่า เขาคิดว่าคุณเป็นใครล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : เขาแกล้งเข้าใจว่าผมเป็นเวลเนย์.

ฟ็อกซ์เลย์ : เวลเนย์รึ ? ผมหวังว่าคุณคงไม่หมางใจในการที่จะรื้อฟื้นเรื่องอันน่าเศร้าสลดใจที่เกี่ยวกับชายผู้เคราะห์ร้ายนั้นขึ้นมาอีกนะ ?

เซอร์มาร์ก : ไม่เห็นประหลาดอะไรนี่ เขาจ้างคุณมาเพื่อซักถาม และผมก็จำจะต้องตอบ นี่แหละคือความยุติธรรมของอังกฤษ !

ฟ็อกซ์เลย์ : ถูกแล้ว. นั่นแหละความยุติธรรมของอังกฤษ ซึ่งบางทีก็มีวิธีการที่คนเห็นว่าถูกต้อง.

เซอร์มาร์ก *ยกไหล่*

คุณจะกรุณาพรรณนาถึงรูปพรรณของเวลเนย์ ให้ลูกขุนฟัง ได้ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ไม่มีอะไรผิดปกติ รูปร่างหน้าตาอย่างคนธรรมดาเรานี่แหละ

ฟ็อกซ์เลย์ : เอาเถอะน่า อย่าให้มันเยิ่นเย้อไปเลย. เขาไม่มีรูปร่างละม้ายคล้ายคลึงกับคุณอย่างประหลาดดอกรึ ?

เซอร์มาร์ก : ไม่เหมือนกัน.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมจะใช้คำถามอีกอย่าง ๑ เขาไม่มีรูปร่างละม้ายคล้ายคลึงเซอร์มาร์กล็อดดอนอย่างประหลาดดอกรึ ?

เซอร์มาร์ก : ผมไม่เคยได้สังเกตไว้.

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณไม่เคยได้สังเกตเลยรึ ?

เซอร์มาร์ก : ไม่เคย.

ฟ็อกซ์เลย์ : คนอื่นล่ะ ได้สังเกตหรือเปล่า ?

เซอร์มาร์ก : เปล่า.

ฟ็อกซ์เลย์ : แน่ใจรึ ?

เซอร์มาร์ก : แน่.

ฟ็อกซ์เลย์ : อยากทราบว่า คุณยังจำได้ไหมว่าท่านเซอร์มาร์กล็อดดอนเคยได้เขียนจดหมายถึงบ้านบ้างหรือเปล่า ?

เซอร์มาร์ก : คุณหมายความถึงตัวผมน่ะรึ ?

ฟ็อกซ์เลย์ : ถ้าคุณอยากจะเข้าใจเช่นนั้นก็เอา.

เซอร์มาร์ก : ไม่บ่อยนัก เพราะส่งจดหมายถึงกันได้ยาก.

ฟ้อกซ์เลย์ : ผมสงสัยว่า คุณจะรู้บ้างไหมว่าเซอร์มาร์กได้เขียนถึงญาติของเขาชื่อเยอราลด์บ้างหรือเปล่า ?

เซอร์มาร์ก : ผมรึ ? ไม่เคย (*หยุดประเดี๋ยวพูดต่อ*) เท่าที่ผมจำได้.

ฟ้อกซ์เลย์ : (*หยิบเอาสำเนาจดหมายขึ้นมา*) : คุณจะดูจดหมายฉบับนั้นไหม ?

ทนายผู้จัดคดีฝ่ายจำเลยส่งต้นฉบับจดหมายให้แก่ **นักการ** ๆ *ส่งต่อให้* **เซอร์มาร์ก** ๆ *อ่านดูด้วยอาการอีหลักอีเหลื่อ.*

ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๑๙๑๖ ใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว .

ฟ้อกซ์เลย์ : ดูเหมือนขึ้นต้นด้วยข้อความว่า "เยอราลด์ ญาติที่รัก" ไม่ใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว.

ฟ้อกซ์เลย์ : และลงนามว่า "มาร์กล็อดดอน." คุณจำลายเซ็นต์นามของท่านเซอร์มาร์กได้ไหม ?

เซอร์มาร์ก (*อย่างโกรธ*) : ผมลืมแล้ว ผมคงต้องได้เป็นผู้เขียนจดหมายนั้นเองละ.

ฟ้อกซ์เลย์ : (*เอาใจดีต่อ*) ผมไม่ได้อ้างว่าคุณเป็นผู้เขียน แต่ดูเหมือนว่า มาร์กล็อดลอนเป็นคนเขียนไม่ใช่รึ ?

เซอร์มาร์ก : คุณไม่ควรจะยั่ว และทำความรำคาญ ให้แก่ผม ให้มาก นัก แน่นอน เป็นจดหมายของผม.

ฟ้อกซ์เลย์ : งั้นรึ? ถ้าเช่นนั้น คุณโปรดกรุณาอ่านข้อความในตอนท้ายของจดหมายนั้นให้ลูกขุนฟังด้วย จะได้ไหม?

เซอร์มาร์ก (*อ่านดัง ๆ ด้วยความระมัดระวัง*) : "มีเชลยศึกฝ่ายอังกฤษอยู่ที่นี่ด้วยอีกเพียง ๒ คนเท่านั้น เป็นชาวแคเนเดียนทั้งสองคน เจ้าหน้าที่ในที่คุมขังนี้ยังรู้สึกแปลกที่เห็นผมกับเชลยอีกคน ๑ ที่ชื่อเวลเนย์ มีลักษณะละม้ายคล้ายคลึงกันอย่างประหลาด. ตัวผมเองไม่เห็นเช่นนั้น" (*หยุดอ่าน*) ผมเองบอกคุณแล้วว่า ผมไม่เห็นเหมือน.

ฟ้อกซ์เลย์ (*อย่างหนักแน่น*) : โปรดอ่านต่อไป

เซอร์มาร์ก (*อ่านด้วยความระมัดระวังเช่นเดิม*) : "เวลเนย์เองก็รู้สึกทึ่งในความละม้ายคล้ายคลึงกันดังนี้เหมือนกัน เกือบจะเข้าใจว่าเป็นคน ๑ ในสกุลล็อดดอน".

ฟ้อกซ์เลย์ : "เกือบจะเข้าใจว่าเป็นคน ๑ ในสกุลล็อดดอน" นั้นต้องสดุดใจและทำให้คุณเห็นขันอย่างยิ่ง ใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก *ยกไหล่.*

ผู้พิพากษา : ไหนขอดูจดหมายฉบับนั้นหน่อย.

นักการ *รับจดหมายจากพยานแล้วส่งให้* เสมียนหน้าบัลลังก์ *เพื่อยื่นให้แก่*ผู้พิพากษา

ฟ้อกซ์เลย์ : จดหมายฉบับนี้ ได้ช่วยรื้อฟื้นความทรงจำอะไรให้แก่คุณบ้างไหม?

เซอร์มาร์ก : เปล่าเลย เพราะว่ามันนานมาแล้ว.

ฟอกซ์เลย์ : น่าเสียดาย--แต่ยังข้องใจอยู่ว่า คุณยังจำสิ่งที่ผิดปกติในร่างกายของคนที่ชื่อเวลเนย์ได้ไหม ?

เซอร์มาร์ก : จำไม่ได้.

ฟอกซ์เลย์ : จำไม่ได้รึ ? งั้นผมจะพยายามช่วยคุณ.

เซอร์มาร์ก : ขอบใจ.

ฟอกซ์เลย์ : เคราะห์ดีที่ผมไปได้รูปพรรณอันเป็นหลักฐานทางราชการของเวลเนย์มาจากแผนกประวัติแห่งกองทัพบกคานาดา.

เซอร์มาร์ก : โชคดีอย่างยิ่ง.

ฟอกซ์เลย์ : ลองดูทีว่าจะช่วยได้บ้างไหม (*หยิบเอาเอกสารขึ้นมาหนึ่งฉบับแล้วเหลือบดู*) "สูง ๕ ฟุต ๑๐." สูงขนาดเดียวกันกับคุณยังงั้นไม่ใช่รึ ?

เซอร์มาร์ก : (*อย่างเย้ย*) : และขนาดเดียวกับคนอื่นๆอีกหลายล้านคน.

ฟอกซ์เลย์ : ก็น่าจะเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าหากว่าเวลเนย์เผอิญสูงเพียง ๕ ฟุต ๖ ก็จะเป็นตัวคุณไม่ได้ ไม่ใช่รึ ?

เซอร์มาร์ก *ยกไหล่.*

ฟอกซ์เลย์ : (*มองดูเอกสาร*) : "ตาสีฟ้า" ของคุณล่ะ เป็นสีอะไร ?

เซอร์มาร์ก : คุณก็ดูเอาเองซิ.

ฟอกซ์เลย์ : รวมทั้งท่านลูกขุนด้วย และถ้าหากว่าคุณจะกรุณาหันหน้าไปทางนั้น

หยุดนิ่งสักครู่หนึ่ง เซอร์มาร์ก *หันหน้าไปทางลูกขุนแล้วก็หันกลับมาดังเดิม.*

ฟ็อกซ์เลย์ (*มองดูเอกสาร*) : "ผมหนาเป็นสีเทา, เกือบจะขาวล้วน" อย่างของคุณล่ะ จะอธิบายว่าอย่างไร?

เซอร์มาร์ก : อย่างของคุณล่ะ จะอธิบายว่าอย่างไร, ถ้าหากคุณได้ผจญมาอย่างที่ผมได้โดนเข้ากับตัวเองแล้ว?

ผู้พิพากษา : ใบรูปพรรณหลักฐานทางราชการของเวลเนย์นี้ มีถึงปีไหน, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์?

ฟ็อกซ์เลย์ : ประทาน, จนถึง ๑๙๑๕, ครับผม.

ผู้พิพากษา : สมมติว่าผมของคน ๆ หนึ่งยังไม่หงอกแต่ครั้งนั้น แต่ถ้ามาจนบัดนี้ก็อาจจะหงอกมากก็ได้, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*อย่างรำคาญ*) : กระผมก็ได้คิดในข้อนี้ไว้เหมือนกัน ขอรับกระผม, แต่—.

ผู้พิพากษา : อาจจะหงอกมากได้ถ้าไม่โล่งเตียนไปเสียก่อน – อย่างกับที่เป็นแก่พวกเราหลายคน.

มีเสียงหัวเราะในศาล

ฟ็อกซ์เลย์ : แต่ผมของเวลเนย์หงอกก่อนเวลาที่ควรจะเป็นตั้งนาน – นับแต่ปี ๑๙๑๕.

ผู้พิพากษา : อาจจะเป็นความเข้าใจผิดของศาลก็ได้ มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์, แต่ศาลไม่เห็นว่าในข้อนั้นจะสำคัญในคดีอย่างไร.

ฟ็อกซ์เลย์ : นั่นเป็นแต่ห่วง ๆ หนึ่งของสายโซ่, ขอรับกระผม.

ผู้พิพากษา : (*พูดอย่างไม่พอใจ*) ไม่เคยได้ยินเขาพูดกันหรือว่า กำลังของสายโซ่ก็อยู่ที่ห่วงที่อ่อนที่สุด?

ฟอกซ์เลย์ : ครับผม แต่กระผมคิดว่าสายโซ่ของกระผมคงจะทนทานน้ำหนักเท่าที่ผมใส่ลงไปเท่าไร ๆ ก็ได้.

ผู้พิพากษา : ต้องรอคอยดูไปก่อน – เอ้า, ถามต่อไป, มิสเตอร์ฟอกซ์เลย์.

ฟอกซ์เลย์ : (*หันไปทางพยานภายหลังที่ได้เหลือบดูเอกสารแล้ว*) เวลเนย์ผู้นี้ปรากฏด้วยว่า – เป็นคนที่เสียนิ้วชี้ขวาสองข้อแรก.

เซอร์มาร์ก : (*โดยไม่ได้ระวังตัว*) : ยังงั้นรึ ?

ฟอกซ์เลย์ (*อย่างคมคาย*) : คุณหมายความว่าคุณจะให้ศาลนี้เข้าใจว่า – คุณจำความข้อนี้ไม่ได้ดี ยังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก *หยุดชงักแสดงว่าพยายามฟื้นความทรงจำ.*

ฟอกซ์เลย์ : คุณไม่ได้เคยสังเกตมือขวาของคนที่เป็นเพื่อนเชลย ซึ่งอยู่ด้วยกันเป็นเวลานานตั้ง ๔ ปี ทั้ง ๆ ที่คุณก็ได้เลือกเขาเป็นเพื่อนพากันหนีมา ดังนั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : (*แสดงว่านึกอะไรได้*) : อ้า ! จำได้ละ นิ้วด้วนนิ้วหนึ่ง พวกเราที่ค่ายนั้นส่วนมากถูกอาวุธบาดเจ็บ เราจึงไม่สู้จะพินิจพิเคราะห์บาดแผลของกันและกันเท่าใดนัก.

ฟอกซ์เลย์ : (*ดูสมุดหลักฐาน*) : ปรากฏว่าศาลทหารได้วินิจฉัยว่าบาดแผลของเวลเนย์เป็นบาดแผลที่กระทำขึ้นเอง คุณเข้าใจไม่ใช่หรือว่านั่นหมายความว่ากระไร ?

ฟอกซ์เลย์ : ด้วยเหตุนี้ เวลเนย์จึงถูกลดยศใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ผมเชื่อว่า ก็น่าจะเป็นเพราะเหตุนี้.

ฟ็อกซ์เลย์ : ยินดีมาก ที่เราเห็นร่วมกันได้ (*หยุดพักนิดหนึ่งแล้วก็ถามในกระทันหัน*) แล้วตัวคุณล่ะ เรื่องมันเป็นอย่างไรกัน?

เซอร์มาร์ก : คุณหมายความถึงนิ้วมือของผมยังงั้นรึ?

ฟ็อกซ์เลย์ : ถูกแล้ว––ช่างเผอิญอย่างมหัศจรรย์เสียเหลือเกิน ที่คุณก็เสียนิ้วขวาเหมือนกัน.

เซอร์มาร์ก : จะเผอิญหรือไม่เผอิญผมไม่รู้ แต่ผมก็ไม่มีความละอายในเรื่องบาดแผล เพราะว่ามันด้วนจริง ๆ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ทำไมถึงนิ้วด้วนล่ะ?

เซอร์มาร์ก : (*พูดอย่างเชื่องช้า*) : ในขณะที่ผมกำลังหนีมานั้น มีกระสุนปืนลูกหลงของฝ่ายเยอรมัน – ยิงมาถูกนิ้วของ ผมขาดไป.

ฟ็อกซ์เลย์ : ขณะที่คุณกำลังหนีมาน่ะ! นั่นจะบังเกิดผลที่น่าสนใจมาก โดยจะไม่มีใครที่ถูกคุมขังอยู่ในค่ายเดียวกันกับคุณสามารถจำได้ว่าท่านเซอร์มาร์ก ล็อดดอนนั้นนิ้วด้วน ยังงั้นไม่ใช่หรือ?

เซอร์มาร์ก : ไม่ใช่เช่นนั้น แต่เป็นความจริงดังผมว่า, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์

ฟ็อกซ์เลย์ : ถ้าคุณไม่รังเกียจ จะชูมือขวาของคุณขึ้นได้ไหม เพื่อให้ลูกขุนดูเผื่อจะจำได้บ้าง?

เซอร์มาร์ก *ยอมทำตามโดยแสดงอาการยกชูมือขึ้นและหันไปทางลูกขุนนั่ง*

ผมคาดว่าคุณคงจะจำได้ว่าทนายผู้จัดคดีของผม ได้เคยถามคุณว่า จะยอมให้หมอตรวจไหม ?

เซอร์มาร์ก : จำได้เป็นอย่างดี.

ฟ็อกซ์เลย์ : แล้วทำไมคุณจึงได้ปฏิเสธไม่ยอมล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : เพราะผมถือว่า จะทำให้เป็นที่เข้าใจผิดอย่างมากที่อ้ายกุ๊ยข้างถนนคนใดคนหนึ่งจะคิดไปได้ว่า การที่มันหมิ่นประมาทเขาอย่างร้ายแรง แล้วยังจะมีสิทธิมาขอให้แพทย์ตรวจร่างกายคนใดคนหนึ่งได้อีก.

เซอร์วิลเฟรด (*ขัดจังหวะ*) : ที่ไม่ยอมให้หมอตรวจนั้นเป็นการทำตามคำแนะนำของผมเอง, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*พูดอย่างสุภาพและเป็นกันเอง*) : ผมมั่นใจว่า นั่นเป็นคำแนะนำที่ยอดเยี่ยม, เซอร์วิลเฟรด (*หันไปพูดกับโจทก์*) ผมจะอ่านข้อความบางข้อจากหลักฐานในทางราชการนี้ อันเกี่ยวกับแฟรงก์เวลเนย์ ชายผู้เคราะห์ร้ายให้คุณฟัง (*อ่านจากเอกสาร*) "มีรอยสักเป็นอักษรย่อว่า F.W. อยู่ในวงกลมสีแดงและสีน้ำเงินที่ท้องมือ* ของแขนขวา"

เซอร์มาร์ก : ยังงั้นรึ (*ทันที*) นึกได้ละว่าเขาสักด้วย.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมไม่แน่ใจว่าคุณจะรังเกียจหรือไม่ ถ้าหากจะร้องขอให้ท่านผู้พิพากษาและลูกขุนได้ดูท้องมือของคุณ ?

---

* ท้องมือ—คือส่วนของมือ ด้านเดียวกับฝ่ามือ ตั้งแต่ศอกพับไปถึงข้อมือ—ให้ดูปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พิมพ์ครั้งที่สอง หน้า ๓๑๘—ผู้แปล.

เซอร์มาร์ก : คุณประสงค์อะไร ?

ฟ็อกซ์เลย์ : ยินดีที่จะทำความกระจ่างให้แก่คุณ ผมประสงค์ที่จะแสดงว่า ท้องมือของแขนขวาของคุณมีรอยสักอักษรย่อว่า F.W.

เซอร์มาร์ก : ผมไม่ต้องการจะปิดบังอะไร ผมเตรียมพร้อมที่จะยอมรับว่าที่แขนของผมมีรอยสักเป็นตัวอักษรปรากฏอยู่ด้วย แต่ไม่ใช่อักษรอย่างที่คุณว่า.

ฟ็อกซ์เลย์ : จะขอดูได้ไหมว่าเป็นอักษรอะไรบ้าง ?

เซอร์มาร์ก : (*พูดกับผู้พิพากษา*) : ขอประทาน, จำจะต้องทำเช่นนั้นด้วยรึ ? กระผมจำเป็นจะต้องยอมกระทำตามทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นการดูถูกของทนายอีกฝ่ายหนึ่งด้วยหรือ ?

ผู้พิพากษา : มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์ ทำไปตามสิทธิซึ่งเขาถือว่าเป็นหน้าที่อันจำต้องทำเพื่อประโยชน์แห่งลูกความของเขาเท่านั้น :

เซอร์วิลเฟรด : เซอร์มาร์ก, ขอให้ทำตามที่มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์ร้องขอ.

เซอร์มาร์ก *ถลกแขนเสื้อข้างขวาขึ้นมาจนพ้นท้องมือด้วยอาการไม่พอใจ ปรากฏว่ามีอักษร* E.W. *สักอยู่ในวงกลมสีแดง สีน้ำเงินและสีเขียว,*

เซอร์มาร์ก : (*ยื่นแขนไปทาง*ฟ็อกซ์เลย์) : นี่ยังไงล่ะ.

ฟ็อกซ์เลย์ *พิเคราะห์ดูรอยสักด้วยความพินิจพิเคราะห์และมิสามารถที่จะซ่อนความประหลาดใจไว้ได้ เขากระซิบกระซาบกับทนายผู้จัดคดีของเขาในข้อที่ไม่พอใจ เพราะไม่ตรงกับที่คาดไว้แล้วเดินกลับที่เดิม.*

ฟ็อกซ์เลย์ : ขอบใจ คุณจะกรุณาให้ท่านผู้พิพากษา และลูกขุนดูแขนของคุณได้ไหม,

เซอร์มาร์ก : *ยื่นแขนออกไปทางคอกท่านลูกขุน.*

ผู้พิพากษา : (*ยืนขึ้น และเอามือเท้าพนักชะโงกหน้าไปทางคอกพยาน*) : ในระยะพอที่สายตาศาลจะเห็นได้ ก็เห็นมีรอยสักเป็นอักษรย่อที่แขนโจทก์ว่า E.W. อยู่ในวงกลมสีแดง, สีน้ำเงิน และสีเขียว.

ฟ็อกซ์เลย์ (*ซ่อนความประหลาดใจ*) : เป็นเช่นนั้น, ครับผม (*พูดกับโจทก์*) โปรดถลกแขนไว้ก่อน คุณจะกรุณาแก้ข้อสงสัยให้แก่พวกเราโดยการอธิบายว่าอักษรย่อ E.W. เป็นคำย่อของคำว่ากระไรได้ไหม ?

เซอร์มาร์ก (*พูดกับผู้พิพากษา*) : ขอประทานกราบเรียนว่าเรื่องนี้ค่อนข้าง จะเป็น เรื่อง ที่ต้อง อธิบาย ถึงเรื่องส่วนตัว กันสักหน่อย.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมไม่ได้บังคับให้คุณจำต้องเปิดเผยข้อความที่เกี่ยวกับการส่วนตัวของใคร แต่ขอบอกให้ทราบล่วงหน้าไว้ว่า ถ้าหากคุณไม่สามารถจะอธิบายได้แล้ว ผมจะวิจารณ์อย่างเต็มที่ถึงการที่คุณไม่สามารถอธิบายได้นั้น.

เซอร์มาร์ก : ผมก็ช่วยไม่ได้ ถ้าหากว่าคุณไม่มีสมบัติผู้ดีพอ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมออกความเห็นว่า อักษรย่อ E.W. นี้แต่เดิมเป็น F.W. ซึ่งเป็นนามย่อของ แฟรงค์ เวลเนย์ และถ้าจะเปลี่ยนก็เพียงเติมอีกขีดเดียวเท่านั้น, ยังงั้นใช่ไหม ?

เชอร์มาร์ก : ขีดเดียวเท่านั้นรึ? (*อึ้งคิดประเดี๋ยวหนึ่ง*) ถูกแล้ว, คิดว่าคงเป็นเช่นนั้น.

ฟอกซ์เลย์ : ผมจะให้โอกาสคุณอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้อธิบายเกี่ยวกับตัวอักษรเหล่านั้น.

เชอร์มาร์ก : ดีแล้ว ถ้าคุณอยากทราบจริง ๆ E. เป็นชื่อย่อของภริยาของผม เพราะชื่อเดิมว่าอีนิด.

ฟอกซ์เลย์ : จริง ๆ น่ะรึ? -- ก็แต่ถ้าอักษรเดิมเป็นตัว F. คำอธิบายนั้นก็ฟังไม่ได้ ใช่ไหม?

เชอร์มาร์ก : ก็ใช้ไม่ได้ แต่ว่าอักษรเดิมไม่เป็นอย่างที่ว่า นั่นจึงไม่ใช่ข้อยาก.

ฟอกซ์เลย์ : แล้วก็อักษร W ย่อมาจากคำอะไรล่ะ?

เชอร์มาร์ก : อักษร W เป็นคำย่อจากคำว่า -- วินเตอร์ตัน ซึ่งเป็นนามสกุลเดิมของหล่อนก่อนแต่งงาน.

ฟอกซ์เลย์ : และคุณสักไว้ตั้งแต่เมื่อไร?

เชอร์มาร์ก : ที่ค่ายเชลยศึกที่ฮอบไฮม์ โดยเพื่อนเชลยศึกด้วยกันเป็นผู้สักให้.

ฟอกซ์เลย์ : สักกันไว้ทำไม?

เชอร์มาร์ก : เพื่อฆ่าเวลา เพราะในค่ายเชลยศึก เวลาช่างผ่านไปแสนจะช้าเหลือเกิน.

ฟอกซ์เลย์ : ก็น่าจะเป็นเช่นนั้น แต่เรื่องมันดังนี้ หรือมิใช่ คือว่าแฟรงค์เวลเนย์ อ้ายคนขี้ขลาดชาวแคเนเดียน สักอักษร

F.W. ไว้ที่ท้องมือข้างขวาก่อนถูกจับ: และเซอร์มาร์ก ล็อดดอน ท่านขุนนางอังกฤษก็มีรอยสักอักษร E.W. -- ซึ่งเกือบจะเป็นอักษรอย่างเดียวกัน -- สักไว้ที่แขนข้างเดียวกัน ระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่ด้วยกัน มันช่างเป็นการเผอิญเสียอย่างมหัศจรรย์มิใช่หรือ?

เซอร์มาร์ก: ผมไม่เห็นเป็นการเผอิญอะไร.

ฟ๊อกซ์เลย์: ไม่เห็นดอกรึ? ชื่อย่อของ แฟรงค์ เวลเนย์ สักอยู่ในวงกลมสีแดงและสีน้ำเงิน.

เซอร์มาร์ก: แต่ส่วนของภริยาผม ไม่ใช่เช่นนั้น.

ฟ๊อกซ์เลย์: ถูกแล้ว แต่ของคุณอยู่ในวงกลมสีแดง, สีน้ำเงิน และสีเขียว.

เซอร์มาร์ก: เป็นเช่นนั้น.

ฟ๊อกซ์เลย์: ยิ่งเป็นการเผอิญขึ้นไปอีก เพียงแต่ลากเส้นเพิ่มขึ้นอีกขีดเดียวก็เปลี่ยนเป็นอักษรคนละตัวได้ไม่ใช่หรือ?

เซอร์มาร์ก: แต่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย.

ฟ๊อกซ์เลย์: แล้วก็เพิ่มสีขึ้นอีกสีหนึ่งที่วงกลมใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก: ในการสักก็ไม่มีอะไรมากนัก นอกจากจะเป็นสีแดง, สีน้ำเงิน และสีเขียวเท่านั้น.

ฟ๊อกซ์เลย์: แต่พอสรุปรวมความได้ว่า การสักเกี่ยวกับตระกูลล็อดดอนนี้ รวมทั้งเส้นลวดลายและสีของการสักของเวลเนย์เข้าไว้ทั้งนั้น ใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก : ก็ดูน่าจะเป็นเช่นนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ (*พูดอย่างประชด*) : ถูกแล้วซิ นั่นเป็นแต่เพียงโดยการเผอิญเท่านั้น, แต่ว่านั่นไม่เรียกว่ามหัศจรรย์หรือ ?

เซอร์มาร์ก : ยังงั้นหรือ ?

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมเชื่อว่าท่านเซอร์มาร์กลอดดอนถูกยิงที่ตะโพกทะลุทั้งสองข้าง ที่การรบที่ลุ่มแม่น้ำมาร์นไม่ใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : ผมถูกยิงจริง.

ฟ็อกซ์เลย์ : ถ้าให้แพทย์ตรวจก็คงจะบอกได้ไม่ใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : ใคร ๆ ก็รู้ดีว่าผม เดินขากะเผลกมาตั้งแต่บัดนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : แต่ใคร ๆ ก็ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุว่า เพราะอะไร.

เซอร์มาร์ก : ผมก็ไม่เคยปกปิดกับใครนี่.

ฟ็อกซ์เลย์ : เชื่อว่าเป็นเช่นนั้น เพราะถ้าเห็นแผลเป็นแล้ว ก็ย่อมจะแสดงอยู่ในตัว.

เซอร์วิลเฟรด (*ยืนขึ้น*) : ใต้เท้ากรุณา, ในข้อนี้ กระผมจะได้เรียกแพทย์ผู้มีชื่อเสียงมาเบิกความประกอบ.

ฟ็อกซ์เลย์ (*พูดเนือย ๆ*) : เซอร์วิลเฟรด ก็น่าเสียดายที่คุณไม่เปิดโอกาสให้แพทย์ของฝ่ายผมมีส่วนในการตรวจด้วย.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ฟ็อกซ์เลย์ (*พูดกับตัวโจทก์*) : มันเป็นอย่างนี้ ใช่ไหมล่ะ คือว่าส่วนที่ผิดปกติตามร่างกายในรายลอดดอนตราบเท่าจนถึงเวลาที่

เขาถูกจับเป็นเชลย ก็มีแต่เพียงบาดแผลที่ถูกกระสุนทั้งสองข้างตะโพกเท่านั้น ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว – ตราบเท่าจนถึงเวลานั้น ไม่มีบาดแผลอย่างอื่นอีก

ฟ็อกซ์เลย์ : และส่วนที่ผิดปกติตามร่างกายในรายเวลเนย์ ตราบเท่าจนถึงเวลาที่เขาถูกจับก็มีแต่เพียงผมหงอก, นิ้วด้วนไปข้างหนึ่งและรอยสักอักษรย่อที่บนแขนเท่านั้นไม่ใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : ผมเชื่อตามที่คุณว่า.

ฟ็อกซ์เลย์ : และในขณะนี้ เนื่องจากการเผอิญอย่างมหัศจรรย์ ส่วนที่ผิดปกติต่าง ๆ ตามร่างกายของล็อดดอน และเวลเนย์ได้กลับมารวมกันอยู่ในร่างกายของคุณทั้งสิ้น ยังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก (*พูดอย่างใช้ความคิด*) : เข้าใจละว่าคุณหมายความว่ากระไร.

ฟ็อกซ์เลย์ : คราวนี้สมมติว่า เวลเนย์แกล้งแปลงปลอมเป็นตัวเซอร์มาร์กล็อดดอน นั่นก็จะเป็นเรื่องขึ้นใช่ไหมล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ถ้าเวลเนย์ปลอมตัวเป็นเซอร์มาร์กเก๊แล้ว เขาก็ต้องมีตำหนิที่ผิดแปลกในรูปพรรณของเวลเนย์อยู่ด้วย เรื่องมันเห็นได้อย่างชัด ๆ.

ฟ็อกซ์เลย์ : รู้สึกดีใจที่เห็นได้ชัด ๆ แต่ถ้าเซอร์มาร์กล็อดดอนไม่ใช่เวลเนย์แล้ว ตามร่างกายของเขาก็ไม่จำเป็นจะต้องมีตำหนิที่ผิดปกติในรูปพรรณของเวลเนย์ ดังนั้นไม่ใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : ผมเรียกนั่นว่าเหลวไหลที่สุด โดยเหตุว่า ถ้าผมโง่พอที่จะให้เขาสัก รอยสักที่ตัวก็คงจะมีอยู่เรื่อยไป.

ฟ็อกซ์เลย์ : ถูกแล้ว แต่นอกจากว่าคุณจะเป็นเวลเนย์เท่านั้น มิฉะนั้นคุณก็จะมีรอยสักไม่ได้เลย ยังงั้นไม่ใช่รึ ?

ผู้พิพากษา (*เพื่อให้รวบรัด*) : ผมคิดว่า ท่านลูกขุนเข้าใจจุดประสงค์อันนั้นแล้ว, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์.

ฟ็อกซ์เลย์ : สุดแล้วแต่จะโปรด (*หันไปทางพยาน*) และเรื่องลึกลับทั้งหมดอันเกี่ยวกับบาดแผลที่ตะโพกของคุณทั้งสองข้าง เรื่องมันเป็นอย่างไรกันเล่า ?

เซอร์มาร์ก : ลึกลับอะไรกัน ?

ฟ็อกซ์เลย์ : ถ้าเป็นเรื่องจริง ก็ทำไมถึงไม่ยอมให้แพทย์ซึ่งเป็นคนกลางตรวจเล่า ?

เซอร์มาร์ก (*อย่างเหยียดหยาม*) : แพทย์ของคุณ จะมิใช่แพทย์ซึ่งเป็นคนกลางน่ะซิ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมชักตัวอย่างว่า ถ้าหากว่าคน ๆ หนึ่งอาจยิงนิ้วมือของเขาให้ขาดได้แล้ว ก็ทำไมจะทำให้มีบาดแผลที่ตะโพกทั้งสองข้างของเขาไม่ได้ทีเดียวหรือ ถ้าหากว่าการที่จะกระทำนั้นมีค่าคุ้มกับการกระทำ ?

เซอร์มาร์ก : คุณควรจะถามเวลเนย์เพื่อนของคุณจะดีกว่ากระมัง.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*อย่างเฉียบแหลม*) : ก็ผมไม่ได้กำลังถามเขาอยู่ในขณะนี้ดอกหรือ ?

เซอร์มาร์ก : (*อย่างหนักแน่น*) ; ไม่ใช่.

ฟ๊อกซ์เลย์ : ผมยังข้องใจว่าคุณเคยได้พบปะกับสุภาพสตรีผู้หนึ่ง ชื่อ-อีเวลลิน พีลบ้างไหม ?

เซอร์มาร์ก : ไม่เคย.

ฟ๊อกซ์เลย์ : หรือมิฉะนั้น ก็สุภาพสตรีอีกคนหนึ่งชื่อ ซารา คาร์ลตันไหม ?

เซอร์มาร์ก : ไม่เคย เป็นใครที่ไหนกัน ?

ฟ๊อกซ์เลย์ : เป็นสุภาพสตรีที่มีโชคดีทั้งสองคน ซึ่งเวลเนย์ได้ทำการสมรสด้วย.

เซอร์มาร์ก : แล้วนั่นมันเกี่ยวข้องอะไรกับผมด้วยเล่า ?

ฟ๊อกซ์เลย์ : ดูเหมือนคนทั้งสองนั้นจะคิดว่า คุณเป็นสามีของเขา–เฉพาะรายมิสส์คาร์ลตัน เขาคิดว่าทั้ง ๆ ที่ภริยาของคุณก็ยังอยู่ คุณก็ยังสมรสเป็นสามีของเขาโดยเป็นสามีที่ผิดกฎหมาย.

เซอร์มาร์ก (*หันไปทางผู้พิพากษา*) : ใต้เท้ากรุณา, จะยอมให้ถามกันถึงดังนี้โดยไม่มีขอบเขตกันบ้างทีเดียวหรือ ?

เซอร์วิลเฟรด : เซอร์มาร์ก, อย่าตื่นเต้น และมีโทโษนัก จงสำรวมตน คอยตอบคำถามของมิสเตอร์ฟ๊อกซ์เลย์ให้ดี.

ฟ๊อกซ์เลย์ : ผมพอรวมความได้ว่าคุณคงเข้าใจว่า สุภาพสตรีเหล่านี้มีความเข้าใจผิดทั้งนั้นไม่ใช่หรือ ?

เซอร์มาร์ก : ไม่ใช่เพราะเข้าใจผิด ถ้าไม่เป็นพวกพยานเท็จก็พวกกรรโชกขู่เอาเงิน.

ฟ๊อกซ์เลย์ *หันไปทางหลังของศาลแล้วโบกมือชี้ไปทางสุภาพสตรีหมู่หนึ่งซึ่งนั่งอยู่ทางนั้น.*

ฟ๊อกซ์เลย์ : จะเป็นการช่วยความทรงจำของคุณได้บ้างหรือไม่ ถ้าหากผมจะร้องขอให้ท่านสุภาพสตรีเหล่านั้นยืนขึ้นในศาล ?

เซอร์มาร์ก : ก็ไม่ช่วยอะไรเลย เพราะผมไม่เคยรู้จักเขามาก่อนหน้านี้.

ฟ๊อกซ์เลย์ : เมื่อเป็นดังนั้นผมก็จะไม่ให้เสียเวลา – แต่จะขอถามอีก ๒–๓ ข้อเท่านั้น คุณได้รับการศึกษาจากไหน ?

เซอร์มาร์ก : ที่วิทยาลัยอีตัน และโรงเรียนนายร้อยที่แซนด์เฮิร์ส.

ฟ๊อกซ์เลย์ : มีเพื่อนนักเรียน หรือเพื่อนที่เคยอยู่แซนด์เฮิร์สด้วยกันกับคุณ มาที่ศาลเพื่อจะยืนยันว่าคุณเป็นใครบ้างไหม ?

เซอร์มาร์ก : เท่าที่ทราบ ไม่มีใคร.

เซอร์วิลเฟรด *ยืนขึ้น.*

เซอร์วิลเฟรด : กระผมได้เตรียมนำบุคคลซึ่งควรเชื่อถือได้มาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๐ คน เพื่อให้แสดงว่าตัวโจทก์คือใคร กระผมยังไม่แน่ใจว่า เป็นการจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องอ้างพยานเหล่านี้ กระผมเกรงว่า หากจะอ้างคนทุกคนที่รู้จักตัวท่านเซอร์มาร์กล็อดดอน เป็นพยานแล้ว คดีนี้น่าจะไม่รู้จักเสร็จสิ้นกัน.

ผู้พิพากษา : ท่านลูกขุนต้องไม่ลืมว่า ในคดีนี้ประเด็นตกเป็นหน้าที่ฝ่ายจำเลยที่ต้องพิสูจน์ความจริง แต่ส่วนมิสเตอร์ฟ๊อกซ์เลย์ผมมั่นใจว่าคงไม่ลืมในข้อนี้.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ฟอกซ์เลย์ : ขอประทานกราบเรียนว่า กระผมไม่ลืม และยังคิดว่าฝ่ายจำเลยคงสามารถพิสูจน์ได้ดังจำเลยกล่าว (*หยิบเอกสารขึ้นมา – หันหน้าไปทางพยาน*) ปรากฏว่าเวลเนย์ได้รับการศึกษา ในเบื้องต้นที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเมืองมอนทรีออลประเทศคานาดาใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก : น่าเข้าใจอย่างคุณว่า.

ฟอกซ์เลย์ : ถ้าเช่นนั้นเขาก็ไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนภาษาลาติน และภาษากรีกไม่ใช่หรือ?

เซอร์มาร์ก : บางทีเขาจะไม่รู้สึกเสียดายเท่าไรนัก ที่ไม่ได้เรียน.

มีเสียงผู้ฟังหัวเราะขึ้นในศาล.

ฟอกซ์เลย์ : ล็อดดอนได้รับการศึกษาที่วิทยาลัยอีตัน ถูกไหมล่ะ?

เซอร์มาร์ก : ผมได้รับการศึกษาจากที่นั่น.

ฟอกซ์เลย์ : และโดยเหตุนี้ก็ต้องได้เรียนภาษาลาติน และภาษากรีกด้วยยังงั้นใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก : แน่นอน ผมไม่ปฏิเสธ.

ฟอกซ์เลย์ : คุณจำภาษาลาติน และภาษากรีกได้เพียงไหน?

เซอร์มาร์ก : คุณจำได้เพียงไหน?

มีเสียงคนฟังหัวเราะดังขึ้นกว่าเก่า.

ฟอกซ์เลย์ : ผู้แต่งหนังสือภาษาลาตินคนไหน ที่คุณชอบมาก?

เซอร์มาร์ก : ไม่ชอบใครทั้งนั้น.

มีเสียงคนหัวเราะเพราะขบขัน ฟ็อกซ์เลย์ *และเจ้าตัวก็พลอยหัวเราะไปด้วย.*

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณจะเอ่ยชื่อผู้แต่งหนังสือภาษาลาติน ที่คุณได้ศึกษามาให้ผมฟังได้บ้างไหม ?

เซอร์มาร์ก : ผมจำไม่ได้สักคนเดียว เพราะผมเป็นโรคตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิดอย่างแรง.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมจะไม่ขอร้องให้คุณแปล แต่คุณจะเอ่ยชื่อผู้แต่งหนังสือภาษาลาตินมาสักชื่อหนึ่งจะได้ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ผมได้บอกแล้วว่า ผมเป็นโรคตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิดเลยทำให้จำอะไรที่เกิดขึ้นก่อนสงครามไม่ได้เลย.

ฟ็อกซ์เลย์ : จะช่วยความจำของคุณบ้างไหม ถ้าหากว่าผมจะแนะชื่อให้สักชื่อหรือสองชื่อ ? คุณจำชื่อโฮเมอร์ หรือเดม็อสธินี ได้ไหม ?

เซอร์มาร์ก : เท่าที่จำได้ สำเนียงอาจจะเป็นชื่อของชาววิลันดา.

เซอร์วิลเฟรด (*พูดสอดขึ้นมาโดยไม่ได้ยืนขึ้นพูด*) : หลุมพรางอันนี้ไม่ยักให้ผลแฮะ.

มีเสียงคนฟังหัวเราะขึ้นในศาล.

ฟ็อกซ์เลย์ : เซอร์มาร์ก ล็อดดอน ประจำการอยู่ในกองทหารไรเฟิลบริเกด ใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : และประจำการอยู่ในกองนั้นราว ๗ ปี ก่อนหน้าสงครามยังงั้นใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว และผมจำเหตุการณ์ในครั้งนั้นไม่ได้เลย ทั้งผมเองก็ไม่อายที่จะให้เหตุผลว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น ผมไม่ได้แกล้งทำเป็นโรคตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิดอย่างแรงเล่นเพื่อขัน ๆ หรอก.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*พูดแดกอย่างหนักแน่น*) : ไม่ใช่แน่–ไม่ใช่เพื่อขัน ๆ (Fun) แต่บางทีจะเพื่อหาเงินลงขัน (Fund)–จะให้ผมเข้าใจว่าอย่างนี้ใช่ไหม ? คือว่า ถ้าผมนำนายทหารซึ่งอยู่กองเดียวกันอีกหลายคนมา ซึ่งท่านเหล่านั้นได้ประจำการคราวเดียวกับ (*พูดอย่างเน้นคำ*) ท่านเซอร์มาร์ก ล็อดดอนเมื่อก่อนสงคราม คุณก็ไม่สามารถชี้ตัวได้ว่าเป็นใครบ้างอย่างนั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : คุณอยากจะนำมาก็ได้ แต่ผมได้ให้เหตุผลไว้แล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : งั้นขอโทษ ผมจะใช้คำถาม ๆ คุณอีกอย่างหนึ่ง คือว่าใคร คน ใด คน หนึ่ง จะ สามารถ จำ คุณ ว่า เป็น เซอร์มาร์กได้ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ผมยังไม่เคยแสดงตนเป็นทางการเพื่อให้เขาชี้ตัว ถ้านั่นเป็นความหมายของคุณ ทำไมผมจะต้องทำเช่นนั้นด้วยเล่า?

ฟ็อกซ์เลย์ : เพื่อเป็นการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ของวันที่รับราชการทหารอยู่ในกรมทหารอันลือนามน่ะซิ.

เซอร์มาร์ก : ผมคิดว่าท่านลูกขุนทั้งหลายคงจะเข้าใจดี แม้ถึงว่าส่วนตัวคุณจะแกล้งทำเป็นไม่เข้าใจก็ตาม ผมนี่แหละ เป็นบุคคลที่

ควรจะมีความทรงจำในเหตุการณ์ตั้งร้อยเรื่องพันเรื่อง เช่นเดียวกับเพื่อนนายทหารสี่สิบหรือห้าสิบคน ที่เคยรับราชการอยู่ในกรมกองเดียวกัน แต่แทนที่ ๆ จะเป็นเช่นนั้น ไม่มีสักคนเดียวที่ผมจะต้อนรับด้วยความแน่ใจว่าเป็นใคร แม้แต่ความทรงจำเหตุการณ์เพียงสักครั้งเดียว ผมก็นึกไม่ออกเอาเสียจริง ๆ.

ฟอกซ์เลย์ : ผมเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น เชื่อซิ, เชื่อ.

เซอร์มาร์ก : (*อย่างน่าเวทนา*) : และนั่นไม่ใช่ความผิดของผม ไม่ใช่ความผิดของผมแน่ ๆ ผมไม่อยากจะเป็นโรคตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิดอย่างแรง จนกระทั่งความจำต่าง ๆ ของผมในวัยหนุ่มศูนย์สิ้นไปหมด ดูซิ คนอายุ ๔๐ ปี–อ้า, ๔๐ กว่าปี และว่ากันอย่างคร่าว ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของผมก็เกิดขึ้น ราว ๑๐ ปีมาแล้วนี่เอง.

คำพูดอันนี้ทำให้ผู้นั่งฟังคดีสนใจ และต่างสนทนากันด้วยความทึ่ง.

นักการ : เงียบ ! โปรดเงียบหน่อย !

ฟอกซ์เลย์ : และทั้งหลายแหล่นี่ก็เนื่องจาก เพราะการตกใจกระสุนระเบิด หรือมิฉะนั้นก็เพราะตกใจเมื่อคราวไฟไหม้ครั้งนั้น อันเป็นเหตุขัดขวางความทรงจำในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อน ค.ศ. ๑๙๑๔ อย่างนั้นใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว, รวมทั้งความทรงจำทุก ๆ อย่างก่อนครั้งนั้นด้วย.

ฟ็อกซ์เลย์ : เอ้า, งั้นอธิบายในข้อนี้หน่อย คือว่า ถ้าความทรงจำอย่างที่คุณว่านั้นไม่มีเอาเสียเลย งั้นเมื่อคราวคุณตกเป็นเชลยศึกที่ค่ายฮ็อบไฮม์ คุณสามารถจะจดจำการหมั้นของคุณเมื่อก่อนสงคราม และนามของคู่หมั้นของคุณได้อย่างไร ?

ดุษณียภาพก็ปรากฏขึ้นชั่วขณะหนึ่ง ซึ่ง ฟ็อกซ์เลย์ *เข้าใจว่า คงจะเป็นฉากสุดท้ายของการซักค้านของตน.*

เซอร์มาร์ก : (*พิงไปทางข้างหน้าและพูดอย่างแช่มช้า*) : ถ้าคุณคาดคั้นให้ผมตอบผมก็จะตอบ มาทว่าผมไม่ควรจะตอบจะดีกว่าก็ตาม.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมก็เชื่อว่า น่าจะเป็นเช่นนั้น.

เซอร์มาร์ก : (*อย่างเชื่องช้า*) : ผมอาจจะหลงลืม และอาจจะหลงลืมต่อไปจนกระทั่งเรื่องการหมั้นของผม และแม้แต่ชื่อคู่หมั้นของผม แต่ทว่าเมื่อคราวที่ผมถูกจับเป็นเชลยศึกผมยังมีจดหมายของเธออยู่ในกระเป๋าเสื้ออีก ๒—๓ ฉบับ และจดหมายจากเธอฉบับหลัง ๆ อีกก็ย่อมจะรื้อฟื้นความทรงจำของผมขึ้นเป็นธรรมดา.

ผู้พิพากษา : (*รู้สึกทึ่ง*) : เพื่อให้แน่ใจว่าศาลได้จดความสำคัญ ในข้อนั้นไว้ถูกต้องแล้ว.

ผู้พิพากษา *ได้รีบจดข้อความไว้อย่างเร็ว.*

เซอร์มาร์ก : ผมอยากจะพูดได้ว่า ผมได้รู้เหตุการณ์อันเกี่ยวกับครอบครัวและคู่หมั้นของผมอีกครั้งหนึ่ง ก็เนื่องจากจดหมายของคู่หมั้นของผม ระหว่างที่ผมถูกคุมขังอยู่ตลอดเวลา เธอเขียนถึงผมเสมอเป็นปกติ.

ฟอกซ์เลย์ : ผมเชื่อว่าจดหมายเหล่านั้นจ่าหน้าซองถึงเซอร์มาร์ก ล็อดดอนใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก : ก็ได้บอกแล้วว่า เขาเขียนถึงผม.

ฟอกซ์เลย์ : คุณจะแสดงจดหมายสักฉบับหนึ่ง ที่ท่านเซอร์มาร์ก ล็อดดอนเขียนจากฮ็อบไฮม์ถึงครอบครัวของเขาซึ่ง––.

เซอร์มาร์ก : ผมไม่มีอยู่ที่นี่––.

ฟอกซ์เลย์ : โปรดฟังก่อน จะเป็นจดหมายฉบับใดฉบับหนึ่งที่เขาเขียนกล่าวท้าวความถึงเรื่องโรคตกใจ เนื่องจากกระสุนระเบิดอย่างแรง หรือเรื่องที่เสียความทรงจำ หรือเกี่ยวกับการสักก็ได้ จะมีบ้างไหม?

เซอร์มาร์ก : ก็บอกแล้วว่า ผมไม่มีจดหมายของผมเอง แม้แต่ฉบับเดียวที่นี่.

ฟอกซ์เลย์ : ถ้าให้เวลาคุณเพื่อค้นหาดู คุณจะนำจดหมายอันเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวแล้วมาแสดงได้ไหม?

เซอร์มาร์ก : ผมยังบอกไม่ได้––เพราะเป็นเวลานานหลายปีมาแล้ว.

ฟอกซ์เลย์ : (*อย่างเคร่งขรึม*) : ได้โปรดนึกให้ดี, คุณ.

เซอร์มาร์ก : น่าจะนึกไม่ออก คุณคงจะเห็นได้ว่า ผมไม่ต้องการให้คู่หมั้นของผม ทราบถึง อาการตกใจ เนื่องจาก กระสุนระเบิดอย่างแรงว่าเป็นมากน้อยเพียงไร มิฉะนั้นเธออาจจะ-- (*แล้วนิ่ง*).

ฟ็อกซ์เลย์ : เธออาจจะ อาจจะอะไรกัน ?

เซอร์มาร์ก : (*ตอบอย่างไม่เต็มใจ*) : เธออาจจะยับยั้ง--การแต่งงานกับชายซึ่งมีลักษณะอย่างนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : ทำไม ?

เซอร์มาร์ก : เธออาจกลัวคนที่มีมันสมองอย่างนั้น

ฟ็อกซ์เลย์ : นั่นเป็นคำอธิบายของคุณอย่างนั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : แน่นอน, แต่ในบัดนี้ ผมทราบเป็นอย่างดีว่าเธอมีความสัตย์ซื่ออย่างสูงจนไม่อาจจะเป็นอย่างที่ผมว่า.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*หยิบเอกสารขึ้นมาถือไว้*) : ยังเหลือคำถามอันสุดท้ายอีกข้อหนึ่ง ผมถืออยู่ในมือนี่เป็นตัวอย่างลายมือของท่านเซอร์มาร์กเมื่อก่อนสงคราม และลายมือเมื่อครั้งถูกคุมขังเป็นเชลยศึก กับลายมือของคุณเองเมื่อภายหลังสงคราม.

เซอร์มาร์ก : แล้วจะยังไงล่ะ ?

ฟ็อกซ์เลย์ : (*ชำเลืองดูเอกสารอย่างเพ่งพินิจ*) : ค่อนข้างจะต่างกันยังงั้นใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ก็ลองใช้ปืนยิงนิ้วชี้ของคุณให้ด้วนดูบ้างซิ แล้วก็ดูทีหรือว่าลายมือของคุณที่เขียนจะเหมือนเดิมหรือไม่ ?

ฟ็อกซ์เลย์ : (*พูดย้อนในทันทีทันใดนั้น*) : งั้นคุณก็ใช้ปืนยิงนิ้วมือของคุณเองน่ะซิ?

เซอร์มาร์ก : (*โกรธจัด*) : ไม่ใช่, ไม่ได้ยิง.

ฟ็อกซ์เลย์ : แต่ เวลเนย์ทำดังนั้นใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก ยกไหล่

เซอร์มาร์ก : หากว่าผมเป็นตัวเวลเนย์ แล้วละก็ลอดดอนไปข้างไหนล่ะ?

ฟ็อกซ์เลย์ : เป็นคำถามที่น่าทึ่งอย่างยิ่ง ซึ่งผมยังไม่คิดจะตอบในขณะนี้.

ฟ็อกซ์เลย์ *นั่งลงด้วยอาการและสีหน้าคล้ายกับเข้าใจว่าศาลเห็นว่า ตนเองไม่สามารถ ทำลาย น้ำหนักคำให้การของตัวโจทก์ได้.*

เซอร์วิลเฟรด เคลลิง *ยืนขึ้นด้วยอาการแสดงว่าจะถามติงให้เด็ดขาด*

เซอร์วิลเฟรด : ผมเองก็ยังไม่แน่เลยว่า—ยังมีอะไรอีกที่ผมควรจะพยายามถามติงให้ชัดเด่นขึ้น, ท่านเซอร์มาร์ก (*ยิ้มน้อย ๆ*) นอกจากความคิดที่วิตถารและแปลกผิดธรรมดาของเพื่อนทนายผู้คงแก่เรียนของผมเมื่อกี้นี้แล้ว คุณแน่ใจละหรือว่าคุณเป็นตัวของคุณเอง?

เซอร์มาร์ก : ผมแน่ใจเสียยิ่งกว่าเก่าอีก.

เซอร์วิลเฟรด : ใครล่ะที่เป็นคนแรกที่ออกความเห็นว่าคุณไม่ใช่ตัวของคุณเอง?

เซอร์มาร์ก : ชาวแคเนเดียนคนนั้น คือบั๊กเคนแนม.

เซอร์วิลเฟรด : ถ้าเช่นนั้นโปรดแถลงให้ท่านลูกขุนฟังว่า เขาสอดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอย่างไรกัน.

เซอร์มาร์ก : คือเมื่อ ๒ ปีมาแล้วนี้ เขามาที่บ้านผมที่อินจเวิชฮอล์ล และขอพบผม.

เซอร์วิลเฟรด : เขาเรียกชื่อคุณว่ากระไร เมื่อตอนเขามาขอพบ?

เซอร์มาร์ก : ก็ชื่อของผมน่ะซิ, มาร์ก ล็อดดอน.

เซอร์วิลเฟรด : แล้วยังไงต่อไป?

เซอร์มาร์ก : เขาว่าเขาหมดตัว ไม่มีเงินติดตัวจนเพนนีเดียว และแล้วก็ขอเงินจากผม และเพื่อเห็นแก่มิตรภาพซึ่งได้เคยมีต่อกันมาในกาลก่อน ผมก็ให้ไป ๑๐ ชิลลิง ข้อนี้แหละที่ผมถือว่าผมทำผิดมาก.

เซอร์วิลเฟรด : ทำไมล่ะ?

เซอร์มาร์ก : ก็เขาคิดว่ายังไม่พอน่ะซิ เขาก็แสดงอาการหยาบคายและพูดจาไม่สุภาพขึ้น ผมจำต้องเรียกคนทำสวนมาขับไล่เขาให้ออกไปจากในสวนบ้านของผม.

เซอร์วิลเฟรด : บางทีเราคงจะได้เผชิญหน้ากับนายร้อยเอกบั๊กเคนแนมนี้สักวันหนึ่ง ขอพูดเกี่ยวกับคนที่ชื่อแฟรงเวลเนย์ อีกสักคำหนึ่งเถอะ คือว่าคุณไม่ปฏิเสธไม่ใช่หรือว่ามีคนชื่อนั้น?

เซอร์มาร์ก : แน่นอน มีแน่. ผมถูกคุมขังเป็นเวลาตั้งปี ๆ ร่วมกับเขา.

เซอร์วิลเฟรด : แล้วในข้อที่เขามีรอยสัก หรือในข้อที่นิ้วด้วน?

เซอร์มาร์ก : แน่นอน ไม่ปฏิเสธ ทำไมจะต้องปฏิเสธด้วย?

เซอร์วิลเฟรด : หรือในข้อที่เขามีประวัติเลวทราม หรือในข้อที่เขาแต่งงานหลายหนทั้ง ๆ ที่มีภริยาอยู่แล้ว?

เซอร์มาร์ก : เท่าที่ผมทราบ เขาอาจมีภริยาถึง ๑๐ คน แต่เขาไม่ใคร่อยากจะบอกผม.

เซอร์วิลเฟรด : ขอถามในข้อที่เกี่ยวกับรอยสักเหล่านั้นเป็นข้อสุดท้าย มีอะไรที่ชักจูงใจคุณให้สักบ้างเมื่ออยู่ที่ฮ่องไฮม์?

เซอร์มาร์ก : ผมเชื่อว่าเห็นจะเป็นเพราะได้เห็นตัวอักษรที่สักไว้ที่แขนของเวลเนย์ จึงทำให้เกิดความคิดอันนั้นขึ้น และเพราะเหตุว่าเมื่อไม่รู้จะทำอะไร และยังจะต้องอยู่อีกนาน ผมก็เลยตกลงใจจะสักเล่น.

เซอร์วิลเฟรด : อะไรเล่าที่เป็นต้นเหตุให้คุณคิดเลือกเอาอักษรย่อของนามของภริยาคุณล่ะ?

เซอร์มาร์ก : ฤดูร้อนคราวหนึ่งเกิดมีโรคอหิวาห์ระบาด พวกเชลยศึกพากันล้มตายราวกับด้วงกับแมลง ผมจึงคิดได้ว่าผมเองอาจตายได้อย่างง่ายดายที่ค่ายนั้น -- และถ้าหากผมตายจริง ๆ ผมคิดอยากจะให้คู่หมั้นของผมทราบว่า (*หยุดนิ่งครู่ ๑*) -- ว่าผมได้เอานามย่อของเธอลงไปในหลุมฝังศพของผมด้วย ฟังดูก็โอดครวญราวกับเรื่องในหนังสืออ่านเล่น -- แต่ -- คนเราบางคนเป็นอย่างนั้นบ้างก็มีเหมือนกัน.

เซอร์วิลเฟรด (*พูดอย่างสมเพท*) : ผมเชื่อว่าท่านลูกขุนคงจะเข้าใจในความเยือใยในข้อนั้น เซอร์มาร์ก ขอบใจ, พอแล้ว.

เซอร์มาร์ก *ก้มศีรษะให้ศาล แล้วออกจากคอกพยานกลับไปนั่งที่เดิม หน้าตาและท่าทางแสดงความเชื่อมั่นโดยคิดว่าตนให้การดี และทั้งแสดงความรำคาญที่มีเหตุการณ์มาบังเอิญพ้องกันอย่างสำคัญ และเนื่องจากที่จำใจจะต้องฝืนความทรงจำบางประการ ซึ่งเขาได้ปกปิดมานานแล้ว และพยายามจะลืมเสียแล้วด้วย.*

เซอร์วิลเฟรด (*เรียกพยานคนใหม่*): เลดี ล็อดดอน.

อีนิด *นั่งฟังอยู่ในศาลด้วย และชักจะงวยงงในลักษณะแห่งคำถามของ* ฟ๊อกซ์เลย์ *เหมือนกัน.*

เซอร์วิลเฟรด (*เสียงดัง*) ; เลดี ล็อดดอน.

อีนิด *ยืนขึ้นจากที่นั่ง ในขณะนั้น* เซอร์มาร์ก ได้ไป*ถึงตัวพยานของเขาแล้ว ยิ้มให้หล่อนเพื่อให้มีกำลังใจ และจับมือหล่อนด้วยความอ่อนโยน แล้วตัวเขาก็นั่งลงใกล้ ๆ กับผู้จัดคดีของเขา.*

อีนิด *เดินเข้าไปในคอกพยาน*

เสมียนหน้าบัลลังก์ *ซึ่งกำลังง่วนอยู่กับการ* จดบันทึก*ข้อความอะไรอยู่ ได้ลุกขึ้นมา.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ : ถือคัมภีร์ด้วยมือขวาของคุณ (*พูดเนือย ๆ*) คำให้การที่ท่านจะกล่าว – – –.

อีนิด : คำให้การที่ข้าฯ จะกล่าว – – –.

ผู้พิพากษา (*ซึ่งเฝ้าสังเกตดูพยานมานานแล้วได้ขัดจังหวะ* เสมียนหน้าบัลลังก์): ขอเวลาสักนิดเถอะ – ศาลไม่อยากจะยุ่มยามในการดำเนินคดีของทนายซึ่งมีความชำชองอย่างคุณ เซอร์วิลเฟรด, แต่ – – –.

เซอร์วิลเฟรด : ใต้เท้ากรุณา กระผมเตรียมพร้อมที่จะฟังคำแนะนำตักเตือนทุกเมื่อ.

ผู้พิพากษา : ความจริงอย่าเข้าใจว่าศาลด่วนวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี แต่เท่าที่คำให้การของตัวโจทก์เองและคำพยานอย่างอื่น ที่จะมีต่อไป ซึ่งศาลถือว่าคุณจะสืบตามใจคุณอย่างไรก็ได้ – – ดังนี้ จำเป็นละหรือที่จะเอาเลดีล็อดดอนมาทนทรมานให้การอีกเล่า?

อีนิด (*ชักงง*): แต่ดิฉันควรจะเข้าให้การ เพื่อสนับสนุนคดีของสามีดิฉัน ดิฉันได้สัญญาแล้ว – – –.

เซอร์วิลเฟรด (*ชำเลืองดู* ฟ็อกซ์เลย์ *ด้วยความสนใจ*): โปรดคอยสักประเดี๋ยว, เลดี ล็อดดอน (*หันไปทาง* ผู้พิพากษา) ใต้เท้าคงจะเห็นพ้องด้วยว่าเพื่อนทนายของกระผม ควรจะได้สิทธิออกความคิดเห็นบ้าง ถ้าหากว่าเขาจะไม่มีโอกาสได้ซักค้านเลดี ล็อดดอน.

ผู้พิพากษา (*หันไปทาง* ฟ็อกซ์เลย์): จะว่ากระไร, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์?

ฟ็อกซ์เลย์ *ยืนขึ้น*.

ฟ้อกซ์เลย์ (*ยินดีที่จะเลี่ยงปฏิกิริยาอันเกิดจากการซักค้าน อย่างไม่กรุณา และเพื่อจะฉวยโอกาสที่จะไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่ง ได้รับน้ำหนักคำพยานเพิ่มเติมจากพยานอันมีเสน่ห์ในตัว และน่าสมเพทปากนี้*) : กระผมเห็นพ้องด้วยกับใต้เท้า คำพยานปากนี้ จะด้วยพฤติการณ์พิเศษอย่างไรก็ตาม ก็ไม่น่าจะทำให้รูปคดีของสหายของผมดีขึ้นเลย และกระผมหวังว่า ไม่จำเป็นที่จะต้องกราบเรียนยืนยันต่อศาลว่าหนังสือพิมพ์ ซึ่งกระผมแก้ต่างอยู่นี้ไม่ประสงค์ด้วยวิธีใด วิธีหนึ่งที่จะเสียดสีหรือทำให้กระทบกระเทือนถึงฐานะของเลดี้ ล็อดดอนเลย.

เซอร์วิลเฟรด : ผมรู้สึกขอบคุณ ในความสุภาพของเพื่อนทนายของผมเป็นอย่างยิ่ง.

ผู้พิพากษา : ศาลมั่นใจว่าน่าจะเป็นเช่นนั้น, มิสเตอร์ฟ้อกซ์เลย์ (*พูดกับอีนิด*) เลดี้ ล็อดลอน, ถ้าเช่นนั้นศาลเชื่อว่าเธอคงโล่งใจในการที่ไม่จำต้องให้การอีกต่อไป.

อีนิด : ขอบพระคุณค่ะ, ดิฉันต้องทำตามที่พระเดชพระคุณเห็นว่าเป็นหนทางที่ดีที่สุด -- ขอบพระเดชพระคุณมาก ดิฉันเชื่อแน่ว่าทุกคนมีความเมตตากรุณาอย่างล้นเหลือ (*หยุดอึ้ง*) ต่อดิฉัน.

ผู้พิพากษา (*พูดกับ* อีนิด) : เลดี้ล็อดดอน เธอออกจากคอกพยานไปได้.

อีนิด *เดินออกจากคอกพยาน*

ผู้พิพากษา : ถ้าพยานรู้สึกว่าเป็นการทรมานมากเกินไป จะออกไปจากศาลก็ได้.

อีนิด (*พูดเมื่อกำลังจะออกไปจากคอกพยาน*) : ขอบพระเดชพระคุณค่ะ แต่ดิฉันจะออกไปจากศาลนี้ยังไม่ได้.

อีนิด *ก้มศีรษะให้แก่* **ผู้พิพากษา** *แล้วเดินไปนั่งที่เดิมซึ่งอยู่ข้าง ๆ กับ* **เซอร์มาร์ก** *และ* **เซอร์มาร์ก** *จับมือให้นั่ง.*

ผู้พิพากษา : เซอร์วิลเฟรด, คิดว่าวันนี้คงจะไม่มีเวลาพอ คุณอ้างพยานไว้หลายปากหรือ ?

เซอร์วิลเฟรด ; กระผมเห็นจำจะต้องขออนุญาตใต้เท้าเพื่อเรียกพยานมาสืบหักล้างในภายหลังอีก นอกจากนี้กระผมคิดจะอ้างพยานอื่น ๆ อีกหลายปาก ดังที่ระบุไว้แล้ว และอ้างเซอร์อีริคโฟลแซ่ม – – ศัลยแพทย์ผู้มีชื่อเสียงด้วย.

ผู้พิพากษา : มิสเตอร์ฟ็อกซ์เล่ย์, งั้นคิดว่าบ่ายพรุ่งนี้คงจะทำคดีของคุณต่อไปได้.

ฟ็อกซ์เลย์ (*ยืนขึ้น*) ; ประทาน, คิดว่าเป็นเช่นนั้น และกระผมจะพยายามแถลงเปิดคดีอย่างสั้น ๆ เช่นเดียวกับเพื่อนทนายของกระผม.

ผู้พิพากษา : นั่นจะทำให้ศาลรู้สึกขอบใจท่านทั้งสองโดยเท่า ๆ กัน.

ปิดม่าน

จบองค์ที่หนึ่ง

องค์ที่สอง

เวลา : *บ่ายวันรุ่งขึ้นเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา.*

ฉาก : *อย่างเดิม*

การแสดงท่าทางของ เลดี ล๊อดดอน *ตลอดองค์นี้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ตั้งแต่เริ่มเปิดฉากคงนั่งอยู่ในท่าเดิม เช่นเดียวกับองค์ที่หนึ่ง*

ในขณะที่ ฟ๊อกซ์เลย์ *กล่าวเปิดคดีและระหว่างสืบพยานฝ่ายจำเลยอยู่นั้น จะเห็น* เซอร์มาร์ก *มองจ้องมา หรือเกือบจะเป็นชำเลืองอย่างมีเลศนัยมาทางภริยาของเขาบ่อย ๆ เพื่อจะหยั่งผลซึ่งเกิดขึ้นในใจของเธอ.*

เริ่มเปิดฉาก : *ศาลกำลังทำการพิจารณาคดี* ฟ๊อกซ์เลย์ *กำลังยืนแถลงการณ์เปิดคดีแทนหนังสือพิมพ์ฝ่ายจำเลย.*

ผู้พิพากษา (*ซึ่งภายหลังที่ได้พูดขัดจังหวะบ้างเล็กน้อยแล้ว*) : มิสเตอร์ ฟ๊อกซ์เลย์, ตั้งต้นได้ ขอโทษที่ได้ขัดจังหวะ.

ฟ๊อกซ์เลย์ : ท่านลูกขุนทั้งหลาย, ข้อความที่เกี่ยวกับรูปคดีโดยทั่วไปซึ่งกระผมและเพื่อนทนายผู้คงแก่เรียนของกระผมจะได้นำสืบให้เห็นประจักรษ์แก่ท่านทั้งหลาย แทนหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงซึ่งพวกเราเป็นทนายแก้ต่างให้นั้น เห็นว่าตามที่ได้แถลงกราบเรียนมาแล้ว กระผมเห็นสมควรที่จะเรียนไว้เพียงเท่านี้ การที่กระผมไม่ได้กล่าวถึงลักษณะแห่งคำพยาน ก็โดยเหตุที่กระผมตั้งใจจะสงวนข้อต่อสู้ไว้ก่อน กระผม

ต้องการที่จะให้ท่านได้ยิน ได้ฟังราย ละเอียด จากพวกพยาน โดยตรงและปล่อยให้ท่านออกความคิดเห็นเอาเอง กระผมกล้าที่จะคิดว่า ท่านจะต้องประหลาดใจ ดังที่กระผมได้กราบเรียนท่านแล้วตั้งแต่แรกว่า ถ้าหากว่าฝ่ายเราเป็นฝ่ายที่ถูกแล้ว ก็ถือว่าเราได้ทำหน้าที่รับใช้ประชาชนโดยครบถ้วนแล้ว เราจะเปิดโปงให้รู้ถึงอุบายหลอกลวงและฉ้อโกงอย่างยอกย้อน, ต่อความรักที่แสนจะดูดดื่มที่สุด, ต่อผู้เช่าที่ดินที่ซื่อสัตย์, และต่อผู้ออกเสียงเลือกตั้งที่รักชาติ. หากว่าฝ่ายเราเป็นฝ่ายผิด เราก็จำต้องชดใช้ค่าเสียหาย เพื่อการนั้น ท่านก็คงจะให้เราใช้ค่าเสียหายอย่างมากเพื่อความผิดนั้น ก็เป็นการสมควรที่เราจะต้องใช้ค่าเสียหายอย่างมาก เพื่อความผิดนั้นเหมือนกัน (*หยุดนิ่งสักพักหนึ่งแล้วพูดต่อไปด้วยการแสดงท่าประกอบ*) แต่ทว่า, เราเป็นฝ่ายที่ผิดหรือ? ได้โปรดให้โอกาสกระผมสรุปคำพยานโจทก์อย่างสั้น ๆ ที่โจทก์ได้นำสืบไปแล้ว เพื่อชวนให้ท่านเชื่อว่าตัวโจทก์เป็นขุนนางอังกฤษ, เป็นนายทหารอังกฤษ, เป็นสมาชิกสภาผู้แทนของอังกฤษ ในเบื้องแรกมีคำให้การของตัวโจทก์เอง กระผมจะไม่กล่าวอะไรในเรื่องนั้น กระผมจะปล่อยให้ท่านวินิจฉัยเอาเองในเรื่องที่เกี่ยวกับความทรงจำของเขา อันเนื่องจากการตกใจกระสุนระเบิด แต่กระผมจะตั้งข้อสังเกตในข้อนี้ไว้เพียงเท่านี้แหละ

คือในกรณีเช่นนี้ ถ้าหากว่ากระสุนระเบิดไม่บังเอิญมาทำให้เขาสามารถที่จะปฏิเสธคำถามทุก ๆ คำถาม ซึ่งเกี่ยวกับชีวิตของเขาทั้งหมดเมื่อก่อน ๑๐ ปีมานี้แล้ว มันจะไม่เป็นการอึดอัดอย่างมากแก่โจทก์ดอกหรือ ?

ผู้พิพากษา : มิสเตอร์ฟ้อกซ์เลย์, ศาลเองก็ไม่แน่ใจว่า ศาลสามารถเข้าใจข้อสังเกตนั้นได้อย่างเต็มที่. จริงอยู่ ถ้าหากว่าขาดข้อแก้ตัวว่าเป็นโรคเส้นประสาท เนื่องจากถูกกระสุนระเบิดแล้ว ก็จะเป็นการอึดอัดอย่างที่สุดสำหรับคนลวงโลก แต่ถ้าจะว่าอีกอย่างหนึ่ง พวกลูกขุนอาจจะลงเนื้อเห็นว่าโจทก์นี้ไม่ใช่คนลวงโลกก็ได้. ถ้าเขาไม่ใช่คนลวงโลก, โรคเส้นประสาทของเขานี้ก็เป็นโชคร้ายอย่างน่าสลดใจในคดีนี้.

ฟ้อกซ์เลย์ : (*อย่างซ่อนความรำคาญไม่ได้สนิท*) : รู้สึกเป็นพระเดชพระคุณอย่างยิ่ง และกระผมก็เชื่อว่าพวกลูกขุนก็คงจะรู้สึกขอบพระเดชพระคุณเหมือนกัน. ข้อโต้เถียงของกระผมอาจจะมีเหตุผลดีขึ้น ถ้าหากได้อธิบายในทำนองอย่างที่ใต้เท้าช่วยชี้ช่องให้. (*แล้วหันไปทางลูกขุน*) นอกจากตัวโจทก์แล้วก็มีใครอีกล่ะ ที่เพื่อนทนายของกระผมเรียกมาเป็นพยานด้วย ? เรามีคำให้การ ลุงของโจทก์และพ่อตาแม่ยายของโจทก์ คำให้การของท่านเหล่านี้ช่วยเราได้แค่ไหนล่ะ ? แต่ขอให้เป็นที่เข้าใจว่า กระผมไม่สงสัยในความสุจริตของท่านเหล่านั้นเลย. แต่อย่างไร

ก็ดี ลุงของโจทก์ซึ่งมียศเป็นนายพลเรือ ก็ได้เป็นตรัสตีชั้นอาวุโส ดูแลทรัพย์สมบัติของตระกูลนี้อยู่ด้วย และเป็นคนที่ได้มอบหมายทรัพย์สมบัติและยศศักดิ์อันมีเกียรติแห่งตระกูลล็อดดอนให้แก่ตัวโจทก์ เมื่อตอนที่โจทก์กลับมาจากประเทศเยอรมันนี และก็โดยอาศัยหลักฐานอะไรเล่า? ท่านคงจะจำได้ว่า กระผมได้ถามท่านผู้นี้ไว้แล้ว และพยานให้การตอบไว้ว่าอย่างนี้. (*หันไปทาง*ทนายผู้ช่วย) ส่งข้อบันทึกคำตอบของพยานปากนี้ที่คุณทำไว้ให้ที.

ผู้พิพากษา : (*ขณะที่*ทนายผู้ช่วย*กำลังค้นหาในสมุดบันทึกอยู่*) : ศาลได้จดบันทึกคำตอบอันนั้นไว้แล้ว, มิสเตอร์ฟอกซ์เลย์, จะอ่านให้ฟัง.

ฟอกซ์เลย์ : (*หันมาทาง*ผู้พิพากษา) : ขอบพระเดชพระคุณอย่างยิ่ง.

ผู้พิพากษา : (*เปิดสมุดที่จดไว้ส่วนตัว*) : ท่านนายพลเรือตอบว่าอย่างนี้ (*อ่านให้ฟัง*) 'ผมไม่สงสัยแต่ประการใด โดยอาศัยเหตุผล ๓ ประการ ประการแรก คือความละม้ายคล้ายคลึงของเขา, หากว่าจะไม่เหมือนหลานชายของผมทีเดียวอย่างที่ผมรู้จักเมื่อก่อนสงคราม ก็มีลักษณะอย่างที่ผมคิดว่าคนที่เคยถูกจับเป็นเชลยศึกมาแล้วตั้ง ๔ ปี น่าจะมีลักษณะเช่นนั้น ประการที่สอง, มีจดหมายและเอกสารต่าง ๆ อยู่ในความครอบครองซึ่งต้องเป็นหลานชายของผมเท่านั้น

ที่จะได้รับ ประการที่สาม, กิริยาท่าทางที่พูดและเดินเหินก็เหมือนกับหลานชายของผมจริง ๆ' (*หยุดอ่าน*) มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์, คุณคงจะจำได้ว่า ท่านนายพลเรือยังให้การต่อไปอีกว่า : 'ผมไม่เคยคิดสงสัยแม้แต่ขณะเดียว และจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ก็ไม่มีความสงสัยเลย ประหลาดมากที่อาการแห่งความทรงจำอันเกี่ยวกับบุคคลต่าง ๆ เมื่อก่อนสงครามและเหตุการณ์ทั้งหลายได้รื้อฟื้นขึ้นมาได้.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*ด้วยท่าทางแสดงว่าได้ซ่อนความรำคาญไว้*) : ขอบพระคุณใต้เท้า กระผมต้องการที่จะอ้างให้ท่านลูกขุนฟังเพียงเท่านี้.

ผู้พิพากษา : (*พูดเกือบจะรวบรัดตัดความทีเดียว*) : ศาลต้องขอบอกว่ารู้สึกข้องใจในคำตอบของท่านนายพลเรือนี้เป็นอย่างมาก.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*อย่างเหลืออด*) : ครับผม.

ผู้พิพากษา : ศาลเห็นว่าเป็นการยากมากที่จะมองหาอะไรอื่นอีกที่จะทำให้ตรัสตีเชื่อได้——ในพฤติการณ์เช่นนี้.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*อย่างเหลือกลั้น*) : ใต้เท้ากรุณา, ที่จริงนั่นก็เป็นปัญหาสำหรับลูกขุนวินิจฉัย.

ผู้พิพากษา : ถูกแล้ว ถูกแล้ว คิดว่า ถ้าหากศาลคิดเห็นอย่างไรในใจก็ควรจะแนะนำช่องให้ทนาย บางทีจะช่วยทนายได้บ้าง.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*เกือบจะเสียกิริยา*) : กระผมรู้สึกขอบคุณใต้เท้าอย่างยิ่งนับว่าเป็นการช่วยเหลืออย่างมาก (*หันหลังให้ผู้พิพากษาแล้วหันหน้าไปทางลูกขุนเพื่อยุติการขัดจังหวะ*) ท่านลูกขุน

ทั้งหลาย, ท่านคงจะจำประโยคสุดท้ายที่ท่านผู้พิพากษาได้อ่านจากบันทึกของท่านเมื่อตะกี้นี้ "ผมไม่เคยคิดสงสัยแม้แต่ขณะเดียว และจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ก็ไม่มีความสงสัยเลย" ท่านลูกขุนทั้งหลาย, ท่านน่าจะต้องเข้าใจว่า ถ้าหากท่านนายพลเรือผู้กล้าหาญนี้ จะยอมรับว่าท่านมีความสงสัยในวันนี้แล้ว ก็จะเป็นการแสดงความโง่ของท่านในการทำหน้าที่เป็นตรัสตี---อันเป็นที่ควรตั้งข้อสังเกตไว้เช่นเดียวกันกับคำให้การของพ่อตาแม่ยายโจทก์ อันยิ่งจะเป็นการแสดงความโง่ต่อไปอีก การทำหน้าที่ซึ่งจะต้องรับผิดชอบอย่างมาก ที่จะต้อง ดูแลลูกสาว ของท่านด้วยถ้าหากจะยอมรับว่ายังมีข้อสงสัยในตัวโจทก์อยู่.

เซอร์วิลเฟรด (*ยืนขึ้นพูดแล้วแสดงว่าโกรธ*) : นี่, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์, ควรจะพอที, ที่พูดอย่างนั้นน่ะมันยุติธรรมแล้วรึ ?

ฟ็อกซ์เลย์ (*หันไปพูดกับ* ผู้พิพากษา) : ขอใต้เท้าได้โปรดกรุณา, กระผม ต้องขอคัดค้าน ในการที่ เพื่อนทนาย อีกฝ่ายหนึ่งของกระผมพูดทะลุกลางปล้องขึ้นมาโดยเปล่า ๆ ปลี้ ๆ ดังนี้.

ผู้พิพากษา : ศาลไม่ชอบการขัดจังหวะคำพูดของทนายความ นอกจากว่าคำพูดนั้นจะเป็นการแก้ข้อเท็จจริง ซึ่งปรากฏตามคำพยานหลักฐานแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด กลับไปนั่งที่เดิม.

ฟ็อกซ์เลย์ (*ด้วยท่าทางแสดงว่ายอมจำนนด้วยความจนใจ แล้วหันหน้า*

ไปทางลูกขุน): กระผมหวังเป็นอย่างมากว่า เพื่อนทนายผู้คงแก่เรียนของกระผมทางฝ่ายโน้น คงจะกรุณาให้โอกาสกระผมได้กล่าวแถลงต่อศาลจนจบ โดยไม่คอยรบกวน-ขัดจังหวะอีก ในประการสุดท้าย, ท่านลูกขุนทั้งหลาย, กระผมใคร่จะกราบเรียนว่า, เรามีเซอร์อีริก โฟลแช่ม--ผู้เชี่ยวชาญที่เลื่องชื่อลือนาม ท่านผู้นี้ให้การมีข้อสำคัญอยู่สองข้อ–โรคตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิด และบาดแผลที่ตะโพก คำให้การของท่านผู้นี้ช่วยเหลือท่านได้มากทีเดียวรึ? ถ้ากระผมพูดไม่ถูกก็ขอได้โปรดแก้ให้ด้วยคำให้การของท่านผู้นี้ไม่รวมความได้อย่างนี้ดอกรึ? 'การตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิดอาจยังผลนานานับประการ--เกือบทั้งหมดเป็นสิ่งที่ไม่อาจสัมผัสหรือเห็นได้เลย,' -- พูดกันอย่างง่าย ๆ ว่าคนอย่างเราอย่างท่านไม่สามารถที่จะแลเห็นได้--จำเป็นด้วยรึ ที่เราจะต้องลากเอาศัลยแพทย์ที่ทันสมัยที่สุด และหาเวลาว่างไม่ใคร่จะได้จากฮาเลย์สตรีทมาอธิบายให้ฟังในข้อนั้น? ไม่ใช่ข้อสำคัญในคดีของฝ่ายจำเลยดอกรึ ในข้อที่ว่า แม้แต่ทหารแคเนเดียนชื่อแฟรงเวลเนย์ ซึ่งได้รับการศึกษาอย่างครึ่ง ๆ กลาง ๆ ก็ยังมีความรู้ว่า โรคตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิดนี้อาจจะนำมาปิดบังถึงความไม่รู้ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวการศึกษาและทางสังคมด้วย--ท่านอาจลงเนื้อเห็นว่า สิ่ง

เหล่านี้เป็นอาการของโรคตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิดก็ได้ หรือมิฉะนั้นท่านอาจจำต้องปักใจเชื่อว่า การนำเอาอาการโรคมาใช้กล่าวอ้างนี้เป็นการดียิ่งกว่าการใช้ม่านควันในการยุทธนาวีเสียอีก––แล้วท่านเซอร์อีริกยังได้ให้การต่อไปว่า ท่านได้ตรวจพบที่ตะโพกทั้งสองข้างของตัวโจทก์มีรอยแผลเป็นซึ่งแสดงลักษณะว่าเป็นรอยทะลุ และด้วยเหตุว่าเป็นเวลาล่วงเลยมานาน จึงเหลือความสามารถที่จะบอกให้แน่นอนได้ว่า เป็นแผลเนื่องจากอะไร แต่ก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะว่านี่ไม่ใช่แผลที่ถูกลูกกระสุนปืน. ท่านลูกขุนทั้งหลาย, ขอเรียนถามด้วยความจริงใจว่า นั่นเป็นประโยชน์อะไรได้บ้าง? ก็ยังคงทิ้งปัญหาเหลือไว้ให้เราคิดมีอยู่อย่างนี้ ตัวโจทก์นี้คือ เซอร์มาร์กล็อดดอน ผู้ซึ่งเรารู้กันแล้วว่าถูกยิงทะลุที่ตะโพกทั้งสองข้าง หรือมิฉะนั้นก็คือแฟรงก์เวลเนย์ คนที่จงใจกระทำบาดแผลขึ้นเพื่อให้มีลักษณะคล้ายกับท่านเซอร์มาร์ก.

เซอร์วิลเฟรด (*ยืนขึ้นพูด*) : กระผมจะขอบคุณด้วยความจริงใจ ถ้าหากว่าเพื่อนทนายของกระผมจะกรุณาชี้แจงให้เข้าใจว่า การร่วมมือของแพทย์ทางฝ่ายโน้น อาจจะช่วยแก้ปัญหาข้อนั้นให้ตกไปได้อย่างไร?

แล้วกลับมานั่งที่เดิม.

ฟ๊อกซ์เลย์ : (*แสดงท่าทางว่ารำคาญ*) : กระผมจะขอบคุณด้วยความ

จริงใจ ถ้าหากว่าเพื่อนทนายของกระผมจะกรุณาเว้นการพูดขัดจังหวะอยู่เนือง ๆ เช่นนี้.

เซอร์วิลเฟรด ยิ้มอย่างสุภาพ.

ผู้พิพากษา : (*พูดตัดบท*) : ว่าต่อไป, มิสเตอร์ฟอกซ์เลย์.

ฟอกซ์เลย์ : ท่านลูกขุนทั้งหลาย, บัดนี้กระผมจะได้แถลงในข้อสุดท้าย—เพื่อนทนายอีกฝ่ายหนึ่งของกระผม ในขณะที่ได้กล่าวแถลงเปิดคดี ได้กล่าวท้าวความถึงคดีต่าง ๆ อันมีโทษถึงประหารชีวิต—-เมื่อท่านได้ฟังพยานหลักฐานในข้อสำคัญซึ่งกระผมจะนำมาเฉพาะหน้าท่านแล้ว ท่านอาจจะต้องรู้สึกว่า ความจริงเรื่องนี้ เกือบจะเป็น การพิจารณาคดีฆาตกรรมทีเดียว—การพิมพ์โฆษณาของฝ่ายเราก็ด้วยเจตนา—ซึ่งเป็นที่เห็นได้ชัดว่า—เพื่อเป็นการคัดค้าน, ซึ่งไม่มีใครในหมู่ประชาชนที่สามารถจะงดเว้นเสียได้—- ความข้อนี้เป็นที่รับรองกันอยู่แล้ว—ซึ่งจำเป็นจะต้องรับรอง—ท่านลูกขุนทั้งหลาย, กระผมเชื่อเป็นแม่นมั่นว่า คำชี้ขาดของท่านจะทำให้เห็นว่า เจตนาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของลูกความของกระผมนั้นเป็นการชอบแล้ว (*พูดอย่างเนือย ๆ*) ผมขอแถลงให้ท่านทราบไว้ในขณะนี้เพียงเท่านี้ก่อน และด้วยความร่วมมือของเพื่อนทนายผู้ช่วย ผู้คงแก่เรียนของกระผมจะได้นำสืบพยานฝ่ายจำเลยต่อไปในบัดนี้.

เฮมซิบ *พยานผู้ช่วยยืนขึ้นขานเรียกชื่อพยานคนแรก.*

เฮมซ์ซี (*ขานชื่อพยาน*) : นายพันตรี แบรมตัน.

นายพันตรี แบรมตัน *ยืนขึ้นทางหลังที่นั่ง* **ทนาย** *แล้วเดินเข้าคอกพยาน.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ *ยืนขึ้น.*

นายพันตรี แบรมตัน*หยิบคัมภีร์ชูขึ้นด้วยมือขวา.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ (ว่านำ) : คำให้การที่ท่านจะกล่าว––.

แบรมตัน (*ว่าตาม*) : คำให้การที่ข้า ฯ จะกล่าว––.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : จะต้องเป็นความจริง, ล้วนเป็นความ-จริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง––.

แบรมตัน (*ว่าตาม*) : จะต้องเป็นความจริง, ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง––.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดท่าน.

แบรมตัน (*ว่าตาม*) : ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดข้า ฯ.

แบรมตัน *วางคัมภีร์ลง* **เสมียนหน้าบัลลังก์** *กลับไปนั่งที่เดิม.*

เฮมซ์ซี (*ถามซักพยาน*) : คุณชื่อ แฟรงก์ แบรมตัน ใช่ไหม? มียศเป็นนายพันตรี อยู่ในกองทัพบกแห่งประเทศคานาดาในแผนกกองทะเบียนใช่ไหม?

แบรมตัน : ถูกแล้ว.

เฮมซ์ซี : และคุณถูกศาลออกหมายเรียกให้นำประวัติของคนชื่อแฟรงก์เวลเนย์มาส่งต่อศาลด้วยใช่ไหม?

แบรมตัน (*หยิบเอาบัตรออกมาจากกระเป๋าแพ้มและตรวจดูข้อความ*). ถูกแล้ว.

เฮมซ์บี : ตามประวัตินั้นแสดงว่าคนที่ชื่อแฟรงก์เวลเนย์ ได้รับยศเป็นนายร้อยโทในกองทหารเกอเบ็กไรเฟิลที่ ๑๑ เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๑๔ ใช่ไหม?

แบรมตัน : ถูกแล้ว.

เฮมซ์บี : ถูกส่งมาประเทศอังกฤษเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๑๔ และให้อยู่ประจำกรมกองของเขาที่ ๆ ราบซอล์สเบอรี ตั้งแต่เดือนมกราคม จนถึงปลายเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๕ แล้วถูกส่งไปประเทศฝรั่งเศส ในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๑๕ ดังนี้ใช่ไหม?

แบรมตัน : ถูกแล้ว.

เฮมซ์บี : เมื่อขณะที่เขาได้รับยศดังว่านี้เขามีภริยาแล้วหรือยัง?

แบรมตัน : มีแล้ว.

เฮมซ์บี : นั่นเป็นเหตุให้เกิดความขึ้นในภายหลังใช่ไหม?

แบรมตัน : ถูกแล้ว คือว่า หลังจากที่เขาถึงประเทศฝรั่งเศสเป็นเวลาเพียงเล็กน้อย ทางกระทรวงกลาโหมของประเทศอังกฤษก็รายงานแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ของกองทัพบก แห่งประเทศคานาดาว่า เวลเนย์ได้ทำการสมรสอีก อันเป็นการผิดกฎหมายที่โบสถ์เซนต์แมรีแอนโดเวอร์ กับหญิงผู้หนึ่งชื่อ

ซาราคาร์ลตัน ทั้ง ๆ ที่ภริยาคนแรกของเขาที่ชื่อ อีเวลิน พีลบีก็ยังคงมีชีวิตอยู่.

เฮมซีบี : แล้วเกิดเรื่องอะไรกันขึ้นล่ะ ?

แบรมตัน (*ยิ้ม*) : แต่ก็ไม่เห็นเขาถูกฟ้องให้ลงโทษฐานมีภริยาหลายคน ระหว่างนั้นได้เกิดสงครามขึ้น, — — — แต่ผู้บังคับบัญชาของเขาได้ทำการไต่สวน และแล้วก็ถูกถอดจากยศและปลดลงเป็นพลทหาร.

เฮมซีบี : และหลังจากนั้นล่ะ ?

แบรมตัน : ได้เลื่อนยศขึ้นเป็นนายสิบโทในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๑๕ และเป็นว่าที่นายสิบเอกในเดือนเดียวกัน.

เฮมซีบี : แล้วหลังจากนั้นล่ะ ?

แบรมตัน : ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๑๕ ก็ถูกลดยศลงมาเป็นพลทหารอีก และถูกศาลทหารสนามสั่งให้ลงโทษ เพราะเหตุที่ทำอันตรายตัวเอง — — — โดยยิงนิ้วชี้ขวาให้ขาด

เฮมซีบี : ยังงั้นรึ ?

แบรมตัน : แล้วถูกประกาศชื่อว่า เป็นผู้หลบหนีราชการทหาร เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๑๕ ในข้อนี้ผมได้เตรียมประกาศและลักษณะของรูปพรรณเป็นทางราชการมาด้วย (*ชูเอกสารขึ้นและอ่าน*) "สูง ๕ ฟุต ๑๐ นิ้ว : นัยน์ตาสีฟ้า : ผมดกเป็นสีเทา — — — เกือบจะหงอก" (*เงยหน้าขึ้น*) คุณต้องการทราบให้ตลอดไหม ?

เฮมซ์บี : (*ดูสำเนาเอกสารที่อยู่ในมือของตน*) : คิดว่าเห็นจะไม่จำเป็นมีแผลเป็นบ้างไหม?

แบรมตัน : มี นอกจากนิ้วด้วนดังที่ให้การมาแล้ว อีกแห่งหนึ่งก็มีรอยสักเป็นอักษร F.W. ที่ต้นแขนขวา ซึ่งอยู่ในวงกลมที่เป็นสีแดงและสีน้ำเงิน.

เฮมซ์บี : หลังจากที่เขาหลบหนีราชการทหารไปแล้ว ปรากฏเหตุการณ์อื่นอีกไหม?

แบรมตัน : ตามสมุดประวัติปรากฏว่า ได้รับรายงานต่อมาว่าเวลเนย์ได้ถูกส่งไปคุมขังที่ค่ายนายทหารเชลยศึกที่ฮ๊อบไฮม์ ดูเหมือนจะอ้างตัวเองว่ามียศเป็นชั้นนายร้อยเอก จึงได้รับอนุญาตให้ถูกส่งไปคุมขังที่ค่ายนั้น.

เฮมซ์บี : (*ชำเลืองดูเอกสารสำเนาซึ่งอยู่ในมือ*) : ไม่ปรากฏว่าเขาได้ร้องขอเงินบำเหน็จสงครามไม่ใช่หรือ?

แบรมตัน : เปล่า.

เฮมซ์บี : เห็นจะพอแล้ว ขอบใจมาก.

เฮมซ์บี *กลับไปนั่งที่เดิม* เซอร์วิลเฟรด *ลุกยืน เพื่อถามค้าน.*

เซอร์วิลเฟรด : ท่านนายพันตรีแบรมตัน ที่จริงผมเองก็ไม่รู้ว่าจะมีอะไรบ้าง ที่จะซักค้านคุณ แต่ว่าเวลเนย์น่ะ เป็นคนชนิดที่เรียกว่า ไม่เอาถ่าน ไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน ยังงั้นไม่ใช่รึ?

แบรมตัน (*ยิ้ม*) : ก็ค่อนข้างจะเป็นทำนองนั้น, เซอร์วิลเฟรด.

เซอร์วิลเฟรด : เขาหลบหนีราชการทหารในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๑๕ และหลังจากนั้นทางเจ้าหน้าที่ของคุณก็ไม่ได้พบเห็น หรือได้ข่าวของเขาอีก อย่างนั้นไม่ใช่หรือ?

แบรมตัน : ไม่ได้ข่าวอีก.

เซอร์วิลเฟรด : เท่าที่เจ้าหน้าที่จะรู้ก็จะมีอยู่สองอย่างเท่านั้น ไม่ตายก็คงมีชีวิตอยู่อย่างนั้น ใช่ไหม?

แบรมตัน : เป็นเช่นนั้น แต่เห็นจะตายนั่นแหละมากกว่า เพราะมิฉะนั้นเขาคงมาร้องขอเงินบำเหน็จสงครามแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : ผมคาดว่าคุณเองก็คงไม่เคยพบตัวเขา และจำเขาไม่ได้ยังงั้นไม่ใช่รึ?

แบรมตัน : อ๋อ ไม่เคยหรอก จำก็ไม่ได้.

เซอร์วิลเฟรด : คุณมีเหตุผลอะไรไหมแม้แต่น้อย ที่จะชี้แสดงว่าตัวโจทก์นี้เป็นเวลเนย์?

แบรมตัน (*ท่าประหลาดใจ*) : ผมน่ะรึ? ไม่มีเหตุผลเลย.

เซอร์วิลเฟรด (*ยิ้ม*) : งั้นคนอื่นก็คงไม่มีเหมือนกัน.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ฟ๊อกซ์เลย์ *ยืนขึ้นถามติง.*

ฟ๊อกซ์เลย์ : (*แสดงว่ารู้สึกรำคาญ*) : เพื่อนทนายของผมอีกฝ่ายหนึ่งออกจะชื่นชมยินดี ในข้อผิดปกติเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างนี้ (*หันไปพูดกับพยาน*) ข้อที่ผมถามนี้มิได้เกิดขึ้นจากคำถาม

ค้านของเพื่อนทนายของผมอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ผมเชื่อมั่นว่าทนายฝ่ายโน้นหรือท่านผู้พิพากษาคงไม่รังเกียจ ถ้าหากผมจะตั้งคำถามคุณสัก ๒ ข้อ เพื่อให้ความยุติธรรมแก่กองทัพบกที่กล้าหาญแห่งประเทศคานาดา เวลเนย์ประจำการอยู่ในหน่วยสงครามพิเศษใช่ไหม ?

แบรมตัน : ถูกแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : ในขณะนี้ได้ยุบเสียแล้วใช่ไหม ?

แบรมตัน : ถูกแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : หลังจากที่ได้แสดงความกล้าหาญอย่างยิ่งใหญ่ ในการสงครามแล้ว ปรากฏว่ามีผู้ได้ตรากล้าหาญวิกตอเรียครอสสามท่าน และนายทหารได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ผมเชื่อว่านายทหารชั้นนายพันเจ็ดนาย และนายทหารคนสนิทเก้านาย ได้เสียชีวิตในคราวนั้นไม่ใช่หรือ ?

แบรมตัน ถูกแล้ว แต่ในขณะนี้ออกจะเป็นการเหลือความสามารถที่จะสืบสวนว่าใครบ้างที่อยู่ในกรมกองนี้.

ฟ็อกซ์เลย์ : เท่านั้นแหละ ขอบใจมาก. นายพันตรีแบรมตัน.

พยานกลับไปนั่งที่เดิม.

ฟ็อกซ์เลย์ (*หันไปทาง* เฮมซ์บี้) : เรียกซาราคาร์ลตัน.

ฟ็อกซ์เลย์ *กลับไปนั่งที่เดิม.*

เฮมซ์บี้ *ยืนขึ้น.*

เฮมซ์บี้ (*เรียกพยาน*) : ซารา คาร์ลตัน.

ซารา คาร์ลตัน ลุกขึ้นจากม้านั่งหลังทนาย แล้วเดินไปตามทางซึ่งอยู่ทางด้านเหนือของเวทีไปเข้าคอกพยาน.

เสมียนหน้าบัลลังก์ ยืนขึ้น ซารา คาร์ลตัน หยิบคัมภีร์ชูขึ้น.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : คำให้การที่ท่านจะกล่าว — — —.

ซารา (*ว่าตาม*) คำให้การที่ข้าฯ จะกล่าว — — —.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : — — — จะต้องเป็นความจริง ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง — — —.

ซารา (*ว่าตาม*) : — — — จะต้องเป็นความจริง ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง — — —

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดท่าน.

ซารา (*ว่าตาม*) ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดข้า ฯ.

พยานวางพระคัมภีร์ลง เสมียนหน้าบัลลังก์ กลับไปนั่งที่เดิม.

เฮมซ์บี : คุณชื่อ ซารา คาร์ลตัน และเป็นหญิงชื่อนี้คนเดียวที่อยู่ที่เลขที่ ๕. ดันสตันเทอร์เรซ, ซอลส์เบอรี่ใช่ไหม ?

ซารา : ถูกแล้ว.

เฮมซ์บี (*หยิบใบสำคัญการสมรสออกมา*) : คุณจะกรุณาอ่านใบสำคัญนี้ได้ไหม ?

ยื่นส่งใบสำคัญการสมรสให้แก่ นักการ ๆ *ส่งต่อให้แก่พยาน.*

เฮมซ์บี : ตามใบสำคัญฉะบับนี้ แสดงว่าใครคนหนึ่งซึ่งมีชื่อเดียวกับคุณ ได้ทำการสมรสที่โบสถ์เซนต์เมรีแอนโดเวอร์ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๑๕ อย่างนั้นใช่ไหม ?

ซารา (*ชำเลืองดูใบสำคัญ*) : ถูกแล้ว -- คือตัวดิฉันเอง.

เฮมซ์บี : กับผู้ชายคนไหนล่ะ ?

ซารา : กับเขา (*พยักหน้าไปทางตัวโจทก์*).

เฮมซ์บี : คุณหมายความถึงตัวโจทก์ ยังงั้นรึ?

ซารา : ถูกแล้ว.

เฮมซ์บี : เขาใช้ชื่อว่ากระไรล่ะ ?

ซารา : แฟรงก์เวลเนย์ เขาเป็นนายทหารแคเนเดียน.

เฮมซ์บี : มีสงสัยข้องใจบ้างไหม ?

ซารา : ไม่สงสัยเลย.

เฮมซ์บี : เขาได้เคยเลี้ยงดูคุณบ้างหรือเปล่า ?

ซารา : แม้แต่อาทิตย์เดียวก็ไม่มี หลังจากนั้นเดือนหนึ่ง เขาก็ข้ามไปประเทศฝรั่งเศส ก่อนนั้นสักเล็กน้อย ดิฉันได้ยินว่าเขามีภริยาอยู่แล้วคนหนึ่ง.

เฮมซ์บี : ผมคาดว่า คุณคงจะได้รายงานข้อนี้ ให้เจ้าหน้าที่ ทางกองทัพบกทราบไว้ใช่ไหม ?

ซารา : แน่นอน แต่ก็ไม่ได้ผลอะไร ดิฉันคิดว่าเขาคงจะคิดว่าคนที่มีภริยาหลายคนคงจะห้ามลูกกระสุนปืนได้ดีเท่า ๆ กับชายโสด

เฮมซ์บี้ : บางทีเขาจะคิดถูกกระมัง แต่นี่แน่ะ คุณได้สังเกตว่ามีแผลเป็นอะไรเป็นพิเศษ ที่ตามเนื้อตัวของแฟรงก์เวลเนย์บ้างไหม ?

ซารา : ค่ะ, เห็นมีรอยสักเป็นชื่อย่อที่ต้นแขนขวา.

เฮมซ์บี้ : เมื่อเร็ว ๆ นี้ คุณได้เห็นอีกบ้างไหม ?

ซารา : ดิฉันได้เห็นอีกเมื่อวานนี้เอง เมื่อแฟรงก์เปิดแขนให้ศาลดู แต่ว่าอักษร F ได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นอักษร E และวงกลมก็ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปบ้าง

เฮมซ์บี้ *นั่งลง* เซอร์วิลเฟรด *ยืนขึ้นเพื่อถามค้าน*

เซอร์วิลเฟรด : คุณคงเข้าใจดีถึงความสำคัญของการชี้ตัวยืนยัน ของคุณในเรื่องนี้ ว่าจะมีผลอย่างไร ไม่ใช่หรือ ?

ซารา (*พูดอย่างวางท่า*) : อ้อ เข้าใจดีค่ะ.

เซอร์วิลเฟรด : คุณคงเข้าใจว่า มันอาจยังผลให้การสมรสของโจทก์กับภริยาของเขาในปัจจุบันนี้กลายเป็นโมฆะไป บุตรและทายาทของเขา ก็จะกลายเป็นบุตร และทายาท ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยังงั้นไม่ใช่หรือ ?

ซารา : ทำไมถึงจะไม่ต้องเป็นอย่างนั้นล่ะ ? แล้วก็ตัวดิฉันล่ะจะว่ากระไร ?

เซอร์วิลเฟรด : เดี๋ยวก่อน จะถึงเรื่องคุณเดี๋ยวนี้ละ — — — คุณถูกร้องขอให้มาให้การเป็นครั้งแรกเมื่อไร ?

ซารา : ประมาณเมื่อหกเดือนมานี้เอง.

เซอร์วิลเฟรด : ใครเป็นผู้ร้องขอ ?

ซารา : โดยนักสืบซึ่งทำการแทนทนายฝ่ายหนังสือพิมพ์ "กาเซตต์"

เซอร์วิลเฟรด : แล้วเขาให้คุณชี้ตัวได้อย่างไรล่ะ ?

ซารา : เขาเอารูปถ่ายของแฟรงก์มาให้ดูค่ะ.

เซอร์วิลเฟรด : แน่ละซี.

ซารา : ดิฉันจำได้ทันที.

เซอร์วิลเฟรด : คร๊าบ – – ผมเชื่อละ – – และเชื่อว่า แล้วเขาก็คงตั้งต้นพูดถึงเรื่องรอยสักใช่ไหม ?

ซารา : เขาถามดิฉันว่า มีรอยสัก F.W. หรือไม่ ดิฉันก็ตอบว่า "ใช่" ในทันที.

เซอร์วิลเฟรด : คร๊าบ – – ผมเชื่อละ – – ทันทีทีเดียว.

ซารา : ดิฉันต้องการจะช่วยหาความยุติธรรม.

เซอร์วิลเฟรด : ไม่มีอะไรจะดีเท่าเริ่มคิดทำอะไรใหม่ ๆ ขึ้นหรอก เขาได้พาคุณไปที่ไหนบ้างไหม ?

ซารา : เขาพาดิฉันไปให้ดูตัวขณะที่จำเลยอยู่ในโบสถ์ ที่นอร์ฟอล์ค ดิฉันก็จำเขาได้ทันที.

เซอร์วิลเฟรด (*พูดเชิงเยาะ*) : ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เห็นรอยสัก ! วิเศษจริง ! แล้วก็เขาให้อะไรคุณบ้างล่ะ เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการชี้ตัว ?

ซารา : เปล่า ไม่ให้อะไรเลย.

เซอร์วิลเฟรด : พูดกันจริง ๆ น่า, มิสคาร์ลตัน. ที่ว่านั่นมันดูออกจะเอาเปรียบเธอเกินไปนักนี่.

ซารา : ดิฉันไม่ได้รับอะไรเลยจากท่านสืบ* (*แล้วยิ้มเป็นเชิงขอโทษท่านผู้พิพากษา*) ดิฉันหมายความว่านักสืบทนายความของหนังสือพิมพ์ "กาเซตต์" ได้จ่ายเงินให้ดิฉันอาทิตย์ละหนึ่งปอนด์ตั้งแต่นั้นมา เพื่อเป็นการสะดวกในการติดต่อกันได้ง่าย.

เซอร์วิลเฟรด : ผมออกความเห็นว่าด้วยมูลค่าแห่งเงินที่จ่ายให้คุณ เป็นปกติดังนั้น คุณอาจจะชี้เอาว่ามิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์หรือตัวผมคนใดคนหนึ่งว่าเป็นสามีคนก่อนของคุณก็ได้ ยังงั้นไม่ใช่รึ?

ซารา (*แสดงความโกรธ*) : เอ๊ะ นี่คุณหมายความว่ากระไร? ดิฉันมิได้มาที่นี่เพื่อให้ใครดูถูกเล่นนี่นา.

เซอร์วิลเฟรด : (*พูดหน้าเฉยตาเฉย*) : ที่พูดนั่นมันเกือบจะเป็นไปไม่ได้ก็ว่าได้ — ในระหว่างสงคราม ที่ใกล้ ๆ แอนด์โดเวอร์มีทหารมาจากอาณานิคมเป็นจำนวนมากไม่ใช่หรือ?

ซารา : มีตั้งพัน ๆ.

เซอร์วิลเฟรด : คุณเข้าพิธีสมรสกับทหารเหล่านี้บ่อยครั้งไหม?

ซารา : (*ด้วยท่าทางว่าฉงนประกอบด้วยความโกรธ*) : เอ๊ะ : ที่คุณถามอย่างนี้คุณประสงค์อะไรกัน?

---

* คำว่านักสืบตรงกับคำว่า Detective, แต่ภาษาไม่สุภาพหน่อยเขาเรียกว่า tecs, จึงแปลว่าท่านสืบในที่นี้—ผู้แปล.

เซอร์วิลเฟรด (*พูดอย่างแดกดัน*) : ก็เพื่อประสงค์หาความจริงน่ะซี นี่แน่ะ, มิสคาร์ลตัน, ถามจริง ๆ เถอะว่าคุณแต่งงานกับนายทหารเหล่านี้มากี่คนแล้ว ?

ซารา : นั่นเป็นเรื่องของดิฉัน.

เซอร์วิลเฟรด : น่าจะเป็นอย่างนั้น แต่เรามาพูดความลับกันได้ไหม ?

ซารา : ดิฉันไม่อยากจะตอบ.

เซอร์วิลเฟรด : ผมเองไม่อยากจะทำความรำคาญให้คุณดอก แต่ว่าผมเกรงว่าคุณจำจะต้องตอบ.

ซารา : ดิฉันไม่ได้มาที่นี่เพื่อให้ถูกขู่กรรโชกเอาความลับนี่.

เซอร์วิลเฟรด : เปล่า, ไม่ช่าย ไม่ช่าย ไม่ใช่เพื่อถูกขู่กรรโชกเอาความลับ.

ผู้พิพากษา : มิสคาร์ลตัน, ได้ยินคำถามของทนายไหม ?

ซารา : ได้ยินแล้วเจ้าค่ะ.

ผู้พิพากษา : พยานเข้าใจข้อถามไหม ?

ซารา : เข้าใจเจ้าค่ะ.

ผู้พิพากษา : งั้นต้องตอบทันที และอย่าทำให้เสียเวลาของศาล.

ซารา (*ท่าอย่างไม่สู้จะพอใจ*) : งั้นกรุณาถามอีกครั้งได้ไหม ?

เซอร์วิลเฟรด (*ส่งเอกสารให้แก่นักการ*) : ลองดูรายการนั้น ซิ, (นักการ*รับไปแล้วส่งให้แก่พยาน*) นั่นถูกไหม ?

ซารา (*ท่าทางแสดงว่าฉิว*) : คงจะถูกละกระมัง.

เซอร์วิลเฟรด : นั่นคือบัญชีการสมรสมาแล้วสี่ครั้ง รวมทั้งเวลเนย์ด้วยใช่ไหม ?

ซารา : ถูกแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : คือสมรสแถวที่ราบซอลส์เบอรี่นั้นเอง เป็นแต่ต่างโบสถ์และต่างตัวเจ้าบ่าว ซึ่งเป็นทหารจากอาณานิคมเท่านั้นเองใช่ไหม ?

ซารา : ถูกแล้ว ฉันคิดว่าอย่างนั้น.

เซอร์วิลเฟรด (*พูดอย่างทิ้งจังหวะให้ชัดถ้อยชัดคำ*) : และการแต่งงานทุกครั้งนั้นผิดกฎหมายใช่ไหมล่ะ ?

ซารา (*โกรธจัด*) : นี่หมายความว่ากระไรกัน ? ถือดีอย่างไร ?

เซอร์วิลเฟรด : คุณแต่งงานครั้งแรกกับนายทหารอังกฤษ ชื่อ เกตลี และเพิ่งจะตายเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๘ ไม่ใช่รึ ?

ซารา : รู้ได้ยังไง ?

เซอร์วิลเฟรด (*ยิ้มอย่างเรียบ ๆ*) : มีพรายกระซิบซิ.

ซารา (*พูดติดอ่างละล่ำละลัก*) : พ—ร—า—ย — — — .

เซอร์วิลเฟรด (*หยุดสักครู่*) : เรื่องแฟรงก์เวลเนย์คุณก็คงไม่สู้จะแน่ใจนักในขณะนี้ ยังงั้นไม่ใช่รึ ?

ซารา (*โกรธจัด*) : ดิฉันจะไม่ตอบข้อถามของคุณอีกต่อไปละ.

เซอร์วิลเฟรด : งั้นผมก็จะไม่รบกวนถามคุณอีก.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ฟ็อกซ์เลย์ *ยืนขึ้น.*

ฟ๊อกซ์เลย์ (*ไม่ใช่ถามติง*) : เพื่อนทนายของผมเขาเตรียมพร้อมที่จะผ่อนสั้นผ่อนยาวให้แก่สตรีเสมอ. มิสคาร์ลตัน, เห็นจะพอที.

พยานออกจากคอกแล้วเดินมานั่งที่เดิมทางด้านสุดของบัลลังก์

เฮมซ์บี้ (*เรียกพยาน*) : แป๊ตตริ๊ก บั๊กเคนแนม.

บั๊กเคนแนม *ยืนขึ้นจากที่นั่งซึ่งอยู่แถวหลังของทนาย แล้วเดินไปตามทางเดินทางด้านเหนือของเวทีไปที่คอกพยาน.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ *ลุกขึ้นยืน.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ : ถือคำภีร์ด้วยมือขวา (*พยานทำตามที่* เสมียนหน้าบัลลังก์ *บอก*) คำให้การที่ท่านจะกล่าว – – –

บั๊กเคนแนม (*ว่าตาม*) : คำให้การที่ข้าฯ จะกล่าว – – – .

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : – – – จะเป็นความจริง – – –.

บั๊กเคนแนม (*ว่าตาม*) – – – จะเป็นความจริง – – – .

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : – – – ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง – – – .

บั๊กเคนแนม (*ว่าตาม*) : – – – ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่น นอกจากความจริง – – –.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดท่าน.

บั๊กเคนแนม : ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดข้า.

บั๊กเคนแนม *วางคัมภีร์ลง* เสมียนหน้าบัลลังก์ *กลับไปนั่งที่ตามเดิม.*

ฟ๊อกซ์เลย์ : คุณชื่อแป๊ตตริ๊ก บั๊กเคนแนม และระหว่างสงคราม คุณมียศชั้นนายร้อยเอกในกองทหารที่ ๗ แห่งออนทาริโอไพออนเนียร์ ใช่ไหม ?

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว.

ฟ๊อกซ์เลย์ : คุณถูกจับเป็นเชลยศึกที่อิฟส์ เมื่อปลายเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๑๕ ใช่ไหม ?

บั๊กเคนแนม : ถูกจับจริง.

ฟ๊อกเลย์ : แล้วก็ถูกส่งไปคุมขังที่ค่ายฮ๊อบไฮม์ ใช่ไหม ?

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว.

ฟ๊อกซเลย์ : มีนายทหารอังกฤษถูกคุมขังอยู่ที่นั่นกี่คนด้วยกัน ?

บั๊กเคนแนม : หลังจากที่เกิดโรคอหิวาห์ใน ค.ศ. ๑๙๑๕ ก็คงเหลือพวกเราสามคนเท่านั้น—เขา— (*ก้มศีรษะไปทางตัวโจทก์*). มาร์ก ล๊อดดอน และผม.

ฟ๊อกซ์เลย์ : ที่ว่า " เขา " น่ะ ใครกันล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : ก็คือเวลเนย์ น่ะซิ.

ฟ๊อกซ์เลย์ : คุณรู้ได้อย่างไรว่า ตัวโจทก์นี้เป็นเวลเนย์ ?

บั๊กเคนแนม : อย่างเดียวกันกับที่ผมรู้จักคนอื่น ๆ — — ก็คือจำหน้าน่ะซิ ผมถูกควบคุมอยู่ร่วมกับเขาเป็นเวลาราวสามปี เราทั้งสองเป็นชาวแคเนเดียนด้วยกัน ดังนั้นจึงถูกคอกันดี มาร์ก

ล็อดดอนเป็นคนสุภาพเรียบร้อยดี แต่ท่าทางเป็นอังกฤษมาก ไม่ได้หมายความว่าเขาวางท่า แต่ว่าไม่ใคร่จะเป็นเพื่อนง่าย ๆ แบบนักกีฬา อย่างที่เรียกว่าตัวใครตัวมัน.

ฟ็อกซ์เลย์ : มีความละม้ายคล้ายคลึงระหว่างเวลเนย์ และล็อดดอนบ้างไหม ?

บั๊กเคนแนม : ถ้าดูแต่เผิน ๆ แล้ว เกือบจะว่าได้ว่า เป็นลูกฝาแฝดทั้งสองคน รูปร่างและส่วนสูงเกือบเท่า ๆ กัน และมีรูปหน้าพิมพ์เดียวกัน เหล่านี้ที่ว่าเหมือนกัน คุณสังเกตเห็นไหมเฉพาะตัวเขา (*ชี้ไปที่ตัวโจทก์*) ผมสีเทา เหมือนกับขนสีตัวแบ็ดเจอร์* และล็อดดอน ผมไม่หงอกเลยสักเส้นเดียว.

ฟ็อกซ์เลย์ (*อย่างเยาะ*) : แม้หลังจากที่ต้องประจนกับพระเพลิงที่ครั้งแม่น้ำมาร์นแล้ว ก็ยังไม่เป็นดังนั้นอีกรึ ?

บั๊กเคนแนม : ไม่ใช่เขา เพราะผมไม่เคยได้ยินว่าเขาเคยตกอยู่ในกองไฟที่ไหนเลย.

ฟ็อกซ์เลย์ (*อย่างเยาะ*) : ยังงั้นรึ แต่นี่เราก็ได้เห็นกันอยู่แล้วว่าตัวโจทก์เป็นโรคเส้นประสาท เนื่องจากตกใจกระสุนระเบิดมากอยู่นะคุณ ขณะที่คุณอยู่ที่ค่ายฮ็อบไฮม์กับท่านเซอร์

---

*ตัวแบ๊ดเจอร์ (Badger) เป็นสัตว์ชนิด ๑ รูปร่างคล้ายสุนัขจิ้งจอก แต่ขาสั้นกว่า มีขนสีขาว. ผู้แปล

มาร์ก ล็อดดอน คุณได้สังเกตว่าเขามีโรคเส้นประสาทเนื่องจากกระสุนระเบิดบ้างไหม?

บั๊กเคนแนม : ไม่เห็นมีสักนิด เขาเดินขากระเผลก เหมือนกับอีกาแก่และมีแผลที่ตะโพก — — ก็เห็นเขามีอย่างนี้อย่างเดียวเท่านั้นหรือ?

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณแน่ใจในข้อนี้หรือ?

บั๊กเคนแนม : ถ้าความจำของเขาไม่ดี เพราะเป็นโรคเส้นประสาทตกใจกระสุนระเบิดละก้อ คุณคิดว่างั้นพวกเราจะรู้เรื่องเกี่ยวกับครอบครัวและทรัพย์สมบัติของเขาอย่างไรได้?

เซอร์วิลเฟรด (*พูดเยาะเย้ยสอดขึ้นมา*) : ผมคิดว่าเขาคงเป็นคนที่เงียบๆ และสงบเสงี่ยมมากทีเดียว.

ฟ็อกซ์เลย์ (*อย่างแสดงว่ารำคาญ*) : ยังงั้นรึ, ขอประทานโทษ. เซอร์วิลเฟรด — — —.

บั๊กเคนแนม : เขาเป็นคนเงียบและสงบเสงี่ยมเรื่อยมา จนกระทั่งหลังจากที่เราอยู่ร่วมกันได้สักปีหนึ่งก็ได้รับข่าวว่า บิดาของเขาถึงแก่กรรมลง และเขาได้รับฐานันดรศักดิ์เป็นขุนนางแทนในตอนนี้ เขาก็จำต้องเริ่มต้นเล่าเรื่องอะไร ๆ ให้พวกเราฟังบ้าง ตั้งแต่นั้นมาเวลเนย์ก็เริ่มมีความสนใจในตัวเขายิ่งขึ้น รู้สึกว่าออกจะชอบยศศักดิ์แหละมาก.

ฟ็อกซ์เลย์ : และคุณว่า ล็อดดอนสามารถอธิบายเล่าเรื่องให้ฟังได้ยังงั้นรึ?

บั๊กเคนแนม : แน่นอน ได้ดีอย่างที่คุณอาจจะเล่าได้.

ฟ๊อกซ์เลย์ : เรารู้กันแล้วว่า แฟรงก์เวลเนย์น่ะนิ้วด้วนนิ้วหนึ่ง.

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว แต่ผมไม่ทราบว่าความจริงเขายิงของเขาให้ขาดเอง เพิ่งจะทราบเมื่อวันวานนี้.

ฟ๊อกซ์เลย์ : และมีรอยสักอักษร F.W. ที่ต้นแขนขวาด้วยยังงั้นไม่ใช่รึ ?

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้วครับ ขนาดและแบบของอักษรก็อย่างเดียวกันกับตัวอักษร E.W. ที่แขนของเขาอย่างที่ผมได้เห็นในศาลนี้เมื่อวันวานนี้.

ฟ๊อกซ์เลย์ : สนุกมาก งั้นคุณยังจำรอยสักของท่าน เซอร์มาร์ก ล็อดดอน ได้ไหม ?

บั๊กเคนแนม (*หัวเราะ*) : เขาไม่เคยมีรอยสักแม้แต่จุดเดียว ไม่เหมาะสำหรับสุภาพบุรุษชาวอังกฤษ.

ฟ๊อกซ์เลย์ : ผมเชื่อทีเดียว คุณจำได้ไหมว่า ท่านเซอร์มาร์กนิ้วด้วนหรือเปล่า เมื่อตอนที่เขาหนีไป ?

บั๊กเคนแนม : จำไม่ได้ แต่ว่าครั้งนั้นไม่เห็นที่แขนหรือที่มือผิดปกติอะไรไปนี่.

ฟ๊อกซ์เลย์ : ขอบใจ ทีนี้เราพูดกันถึงเหตุการณ์ในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๘ กันเถอะ มีเหตุการณ์อะไรบ้างล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : จำนวนผู้ควบคุมเรา ลดน้อยลงไป ดังนั้นพวกเราจึงพยายามที่จะคิดหนีกัน.

ฟ๊อกซ์เลย์ : "พวกเรา" น่ะ หมายความถึงใครกัน ?

บั๊กเคนแนม ล็อดดอน, เวลเนย์ และผม พอพยายามครั้งแรกก็สำเร็จเลย และพากันเดินบุกป่าบ่ายหน้าไปทางชายแดน ประเทศเบล - เยี่ยม โดยเดินทางกันเวลากลางคืน ระยะทางที่จะต้องไป ราวสองร้อยห้าสิบไมล์.

ฟ็อกซ์เลย์ : สองร้อยห้าสิบไมล์จนถึงชายแดน, แล้วยังไงต่อไปล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : ราวหนึ่งเดือนให้หลัง คือก่อนวันเซ็นสัญญาสงบศึกราว สองสามวัน เราก็ถึงชานเมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งชื่อสตาฟ-โลท์ ล้ำชายแดนเข้าไปเล็กน้อยทางมาลเมดี.

ฟ็อกซ์เลย์ : แล้วยังไงต่อไปอีกล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : ถึงเวรที่ผมจะต้องไปเที่ยวเสาะหาอาหาร เวลเนย์หรือผม คนใดคนหนึ่งจำจะต้องทำเป็นปกติ เพราะว่า เราสองคน เท่านั้นที่มีเครื่องแต่งกายพลเรือน ล็อดดอนมีแต่เครื่องแบบ ทหาร ฉะนั้น จึงต้องเป็นเสือนอนกิน.

ฟ็อกซ์เลย์ : เอาละ แล้วคุณก็ไปเที่ยวเสาะหาอาหารแถวใกล้ ๆ สตาฟ-โลท์ใช่ไหม ?

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว ผมก็ไปและทิ้งสองคนไว้ในป่า ซึ่งอยู่ห่าง เนินเขานอกเมืองราวครึ่งไมล์ เมื่อตอนที่ผมกลับมา มี ไส้กรอกมาบ้างซึ่งขโมยมาได้จากร้านขายเนื้อสัตว์ เวลเนย์ อันตรธานไปเสียแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : อันตรธานรึ ?

บั๊กเคนแนม : เขาหายไป คงมีแต่ล็อดดอนคนเดียว, และเขา – –

ฟ็อกซ์เลย์ : เอาละ เกิดอะไรขึ้นล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : ผมไม่คิดว่าเราจะรู้ความจริงได้เลย – – –.

ฟ็อกซ์เลย์ : เอาเถอะ เรียนท่านลูกขุนก็แล้วกัน ว่าคุณได้เห็นยังไง.

บั๊กเคนแนม (*พูดอย่างช้าชัดถ้อยชัดคำ*) : ผมเห็นมาร์ก็ล็อดดอนคงอยู่ตรงที่เดิมอย่างเหมือนตอนที่ผมจากคนทั้งสองไป เขานอนแผ่อยู่กับพื้นดิน ที่ศีรษะมีรอยถูกตีหลายแห่ง.

ฟ็อกซ์เลย์ : มีร่องรอยแสดงว่าได้มีการต่อสู้กันบ้างไหม ?

บั๊กเคนแนม : แน่ทีเดียว เสื้อผ้าที่ล็อดดอนสรวมอยู่เป็นสีแดงมากกว่าสีกากีแกมเขียว แขนข้างหนึ่งถูกตีเสียแหลก.

ฟ็อกซ์เลย์ : แขนข้างไหน ?

บั๊กเคนแนม : แขนขวา เลือดไหลโทรม – – ทั้งหน้าและแขน.

ฟ็อกซ์เลย์ : ดูเหมือนคุณว่าไม่มีร่องรอยของเวลเนย์เลย ยังงั้นรึ ?

บั๊กเคนแนม : จ้างให้ก็หาไม่พบ และอะไร ๆ ในกระเป๋าเสื้อของล็อดดอนก็ไม่มีร่องรอยไว้เลยเหมือนกัน.

ฟ็อกซ์เลย์ : แล้วก็คุณทำอย่างไรล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : อ้ายเพื่อนยากของผมไปบ้านเดิมเสียแล้ว แต่ผมจะทิ้งเอาเขาไว้ตรงนั้นก็ไม่ได้ ขณะนั้นก็ยังมีทหารสกดแนมจากกองทัพบ๊อชอยู่รอบ ๆ ที่นั่นเป็นจำนวนมาก ผมทำอะไรมากไปกว่านั้นไม่ได้ ฉะนั้น ผมจึงอุ้มตัวเขาขึ้นเท่าที่จะทำได้ในเวลามืด ๆ แล้วเอาไปวางไว้ที่ประตูบ้านหลังใหญ่

หลังแรกที่พบ ทิ้งเอาไว้ที่คั่นบันได แล้วผมเองก็ออกวิ่งโดยไม่คิดชีวิต.

ฟ็อกซ์เลย์ : ต้องแน่ละซิ เพราะตัวคุณเองในขณะนั้นก็เป็นเชลยที่หนีมาเหมือนกัน.

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว, มาร์ก เพื่อนของผมไม่ได้สตินอนแข็งเหมือนแกะที่ตายแล้ว — — ผมคิดว่าเขาคงตาย.

ฟ็อกซ์เลย์ (*รุกเร่ง* บั๊กเคนแนม) : เอาละ — — เอาละ, แล้วก็คุณทำอย่างไรต่อไปล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : ผมก็หลีกหลบเพื่อไปให้ถูกทาง และขณะเดียวกันก็คอยกวาดตาเที่ยวหาเพื่อนของเรา (*ก้มศีรษะไปทาง* โจทก์) คนนี้.

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณหมายความถึงใครกัน ?

บั๊กเคนแนม : เวลเนย์น่ะซิ ผมเองไม่อยากให้เขามาเล่นงานกับผมบ้าง ความรู้สึกของผมในขณะนั้น ผมคิดว่าถ้ามีปืนอยู่ในมือละก้อ ตัวต่อตัวไม่หนีเลย แต่พวกเราที่อยู่ที่นั่นไม่มีใครมีปืนพกได้ มิฉะนั้น เขาก็คงทำกับมาร์กไม่ได้อย่างนี้.

ฟ็อกซ์เลย์ : และหลังจากนั้นเล่า ?

บั๊กเคนแนม : แล้วก็มีการสงบศึก แล้วผมได้ไปรายงานที่กองบังคับการแคเนเดียน ผมได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับเวลเนย์ด้วยเหมือนกัน.

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณได้รายงานเกี่ยวกับล็อดดอนด้วยรึ ?

บั๊กเคนแนม : รายงานด้วย ผมได้เล่าให้นายทหารที่กองบังคับการฟังว่า – – – .

เซอร์วิลเฟรด (*ลุกขึ้นสอดขัดจังหวะ*) : นี่, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์ควรจะมีขอบเขตบ้างซิ.

บั๊กเคนแนม : หลังจากนั้นหกเดือน ผมก็ได้ปลดจากประจำการ และได้รับบำเหน็จ แต่แล้วภาวะกาลก็ได้เปลี่ยนจากมัวไปเป็นมืด ก่อนสงคราม ผมมีอาชีพเป็นช่างกล แต่เมื่อเสร็จสงครามแล้วจะหางานทำก็ไม่มี คนพูดกันแต่เรื่องความร้ายกาจแห่งสงคราม ทำไมถึงไม่มีใครบ้างนะ ที่จะเขียนโคลงกลอนเกี่ยวกับความร้ายกาจของเวลาสันติภาพบ้าง ?

ฟ็อกซ์เลย์ แล้วเมื่อไรล่ะ ที่คุณได้พบกับตัวโจทก์อีก ?

บั๊กเคนแนม : เมื่อประมาณสองปีมานี้ ขณะที่ผมเที่ยวเตร็จเตร่ไปตามชนบทต่าง ๆ โดยอาศัยลูกม้าตัวหนึ่งเป็นพาหนะ ก็ไปพบหมู่บ้านแห่งหนึ่งในมณฑลนอร์ฟอล์ค, สวยยังกับรูปเขียนมีอุทยานอันสวยงาม – – และมีกระท่อมเล็ก ๆ แบบต่าง ๆ เรียงราย – – เป็นแหล่ง หรือสถานที่อย่างที่จะทำให้คุณคิดว่า ถ้าคุณเป็นผู้ดีในชนบทอย่างนี้ แม้พระอินทร์มาขอเปลี่ยนที่อยู่กับคุณ ๆ ก็คงไม่เอา.

ฟ็อกซ์เลย์ : เข้าใจละ แล้วยังไง ?

บั๊กเคนแนม : ผมก็เข้าไปดื่มในโรงเหล้า และก็ถามเขาว่าที่นี่เป็นของใครกัน พวกนั้นบอกว่า เป็นที่ของเซอร์มาร์ก ล็อดดอน.

เซอร์วิลเฟรด : จริง ๆ นา, มิสเตอร์ฟ๊อกซ์เลย์, เรื่องพยานบอกเล่าจะเลิกเสียทีไม่ได้รึ ?

ฟ๊อกซ์เลย์ : จริง ๆ นา, เซอร์วิลเฟรด, อ้ายการสอดขัดจังหวะกันอย่างนี้ มันไม่หยุมหยิมเกินไปรึ ? (*แสดงว่าเบื่อ*) เอ้า ! ให้การต่อไปเถอะ, นายร้อยเอกบั๊กเคนแนม และโปรดตามใจเซอร์วิลเฟรดเสียหน่อย โดยอย่าเอาคำสนทนาต่าง ๆ ที่ไม่ได้พูดกันต่อหน้าโจทก์มากล่าวซ้ำให้ฟังอีก.

บั๊กเคนแนม (*แสดงว่าจับความสำคัญ และ ความหมายไม่ได้*) : เมื่อพวกเราในโรงเหล้าบอกกับผมว่า นั่นเป็นที่ดินของท่านเซอร์มาร์ก ล๊อดดอน — —.

ฟ๊อกซ์เลย์ (*ยิ้ม*) : เซอร์วิลเฟรด, คราวนี้ไม่ใช่ความผิดของผมละ ผมได้พยายามทำอย่างดีที่สุดแล้ว เอ้า, ต่อไปเถอะ, นายร้อยเอกบั๊กเคนแนม.

บั๊กเคนแนม : ผมไม่เชื่อหูของผมเองจนถึงกับต้องลองหยิกดู เพราะผมรู้ดีอยู่แล้วว่า เซอร์มาร์กน่ะ แกตายแล้วนี่นา แต่ก็ลองไปดูที่ ผมคิดว่าอาจเป็นญาติพี่น้องของเขาก็ได้ ถ้าเล่าเรื่องวาระสุดท้ายของท่านเซอร์มาร์กให้เขาฟัง บางทีอาจกระตุกทรัพย์ได้บ้างกระมัง.

ฟ๊อกซ์เลย์ : แล้วยังไง ?

บั๊กเคนแนม : ผมก็ไปที่นั่นทีเดียวและขอพบท่านเจ้าบ้าน คนใช้บอกว่าไม่อยู่ ท่านออกไปข้างนอก หลังจากนั้นสักประเดี๋ยวเดียว

ใครมารู้ไหม ก็อ้ายเพื่อนเก่าของผมเอง คือเวลเนย์-- วางท่าเหมือนผู้ดีในชนบททีเดียว แบกปืนยิงสัตว์อย่างดี มีสุนัขอย่างงามตัวหนึ่งเดินตามมาด้วย ท่าทางแสดงเด่นกว่าเพื่อน เวลานั้นแม้เอาขนนกมาตีหัวผม ๆ ก็คว่ำ และขนนกอันเดียวกันนั้น ถ้าเคาะหัวเขาบ้าง เขาก็คงกลิ้งไปเหมือนกัน แม้ถึงว่าผมจะไม่ได้พบเขาตั้งแต่คืนที่เขาละทิ้ง ล็อดดอนไว้ให้ถูกฆาตกรรมก็ดี แต่ผมก็ได้สติก่อน ผมจึงได้ถามเขาว่า---.

ผู้พิพากษา (*พูดขัดจังหวะ*) : อยากจะฟังคำพูดที่ใช้พูดกันในขณะนั้นที่พูดโต้ตอบกันระหว่างพยาน.

บั๊กเคนแนม : ได้ซิ, ท่านผู้พิพากษา.

เสียงคนฟังหัวเราะในศาล.

นักการ : โปรดเงียบ ๆ หน่อย.

บั๊กเคนแนม : ผมพูดว่า "ให้ตายโหงซิ แกมาทำอะไรอยู่ที่นี่, แฟรงก์?" เขาตอบว่า "เอ๊ะ! นี่ใครกันวะ?"

ผู้พิพากษา : ว่าอย่างนั้นน่ะ เขาพูดกับใคร?

บั๊กเคนแนม : พูดกับคนใช้ของเขา เขาเองยืนอยู่ใกล้ ๆ เรา ผมพูดว่า "อย่าทำเล่นตลกไปหน่อยเลย, แฟรงก์, แกรู้จัก แป๊ต บั๊กเคนแนม ดีเท่า ๆ กับที่เขารู้จักแก!"

ผู้พิพากษา (*จดคำตอบไว้*) : เอาละ แล้วยังไงต่อไปล่ะ?

บั๊กเคนแนม : รู้สึกว่าเขาได้สติขึ้นหน่อย แล้วก็พูดว่า "ตายจริง แกนี่

เอง, แป๊ต, แกจริง ๆ น่ะรึ? ประหลาดจริง กันคิดว่าแกตายแล้ว เข้ามาข้างในซิ เรามาดื่มกัน" ผมตอบว่า "ไม่ขัดข้อง" และตามเขาเข้าไปในห้องซึ่งตบแต่งไว้อย่างงดงามมาก เขาเป็นคนเปิดประตู แล้วผมก็พูดว่า "แกมาทำอะไรอยู่ที่นี่, แฟรงก์?" เขาตอบว่า "ทำไมแกถึงชอบเรียกกันว่าแฟรงก์นะ?" ผมตอบว่า "ก็มันเคยเป็นชื่อแกนี่นา เดี๋ยวนี้แกจะให้กันเรียกชื่อแกว่าอะไรล่ะ? สมเด็จพระเจ้ายอร์ชหรือเอ็ดวาร์ด. พี. รึ?

ผู้พิพากษา : เอ็ดวาร์ด. พี. น่ะเป็นใครกัน?

ฟ้อกซ์เลย์ : ผมคิดว่า เราหมายความว่า ปรินซ์ออฟเวลส์ ก็เห็นจะไม่ขัดข้อง เอายังงั้นไหม, นายร้อยเอก บั๊กเคนแนม?

บั๊กเคนแนม : เขาพูดว่า "หมายความว่าแกจะแกล้งจำชื่อของกันที่ชื่อมาร์กไม่ได้ยังงั้นรึ?" ผมตอบว่า "อ้ายเรื่องเซียว ๆ ของแกน่ะเลิกกันเสียทีเถอะ, แฟรงก์, จนล่วงเลยมาจนบัดนี้แล้ว กันไม่อยากเล่นสกปรกกับแกหรอก เราควรจะพยายามลืมเรื่องอันเกี่ยวกับมาร์กผู้เคราะห์ร้ายเสียเถิด" —— เขาพูดว่า "ลืมมาร์กงั้นรึ? เอ๊ะ! ทำไมกันจึงจะต้องลืมตัวกันเองด้วยล่ะ?" ผมพูดว่า "ไม่มีวันละที่แกจะลืมเสียได้, แฟรงก์ แต่ว่ามันเป็นการเลวทรามเหลือเกิน ที่สังหารมาร์กผู้น่าสงสารด้วยวิธีอย่างนั้น" เขาก็โกรธขึ้นมาทันที ผมเลยพูดว่า "ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะทำโมโห

โทโษไป แกก็รู้ดีแล้วว่า แกเป็นคนเล่นงานล็อดดอน ผู้นำส่งสารในคืนวันนั้น" คราวนี้ก็เกิดฉุกละหุกกันใหญ่ และชั่วพริบตาเดียว ผมก็ปฏิหารย์ออกมาอยู่ข้างนอก เร็วเสียกว่าเมื่อตอนเสด็จเข้าไปเสียอีก.

ผู้พิพากษา : นายร้อยเอกบั๊กเคนแนม, ขอให้จำไว้ด้วยว่า พยานอยู่ในศาลอังกฤษในขณะนี้ ที่พูดมาแล้วน่ะหมายความว่ากระไรกัน ?

บั๊กเคนแนม : ผมถูกไสหัวออกมา นี่ละที่เป็นเหตุให้ผมเคืองนัก

ฟ็อกซ์เลย์ : แล้วยังไง ?

บั๊กเคนแนม : ในไม่ช้าผมก็ลงเนื้อเห็นว่า เขาแสร้งปลอมตัวเป็นเซอร์มาร์ก ล็อดดอน ฉะนั้นผมจึงถือว่าเป็นธุระของผมที่จะต้องหาตัวคนมีสิทธิแทนเซอร์มาร์ก เพื่อจะได้เข้าครอบครองเคหะสถานทรัพย์ศฤงคารและฐานันดรศักดิ์นั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : แล้วก็คนนั้นคือใครล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : นายร้อยเอกเยอร์ราลด์ ล็อดดอน เขาอยู่ในหมู่บ้านถัดออกไป ผมได้มีโอกาสสนทนากับเขาอย่างที่เรียกว่า เห็นใจกันทีเดียว -- นี่ เรื่องมันเป็นอย่างนี้.

ผู้พิพากษา : หมายความว่าเขาสนใจมากในเรื่องที่พยานบอกกับเขา ยังงั้นรึ ?

บั๊กเคนแนม : ผมไม่เคยเห็นใคร ที่มีความสนใจในเรื่องอะไรมาก เหมือนอย่างนี้.

ผู้พิพากษา (*อย่างเนือย ๆ*) : ก็น่าจะเป็นอย่างนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมจะถามคุณอีกข้อเดียวเท่านั้น คุณก็ได้เฝ้าดูตัวโจทก์ในคดีนี้มาเป็นเวลาสองวันแล้ว ถามจริง ๆ เถอะ คุณมีข้อสงสัยข้องใจเกี่ยวกับตัวโจทก์นี้แม้แต่เล็กน้อยบ้างไหม ?

บั๊กเคนแนม : เขาคือแฟรงก์เวลเนย์แน่ ๆ.

ฟ็อกซ์เลย์ *นั่งลงค่อย ๆ ชำเลืองสังเกต ด้วยความระมัดระวังว่าพวกลูกขุนจะคิดอย่างไร ที่เกี่ยวกับพยานสำคัญของตน* **เซอร์วิลเฟรด** *ยืนขึ้นอย่างไว้เกียรติยศ ด้วยท่าทางแสดงว่าทำจนเกินควร และมีอากัปกิริยาอย่างชวนให้คิดไปว่าเพื่อรื้อฟื้นความคุ้นเคยซึ่งมีมาก่อนแล้วต่อท่านพวกลูกขุน.*

เซอร์มาร์ก *ลุกขึ้นเหลียวหน้าเหลียวหลังดูรอบ ๆ แล้วพูดกระซิบกับ* **เซอร์วิลเฟรด** *อย่างรีบร้อน แสดงว่าคงให้ถามพยานอย่างใดอย่างหนึ่ง*

เซอร์วิลเฟรด *ชี้โดยอาการโบกมือว่า* **เซอร์มาร์ก** *ควรจะกลับไปนั่งที่เดิม.*

เซอร์วิลเฟรด (*ค้านพยานด้วยท่าทางแสดงว่าไม่สู้จะขึงขังนัก*) : ตามความเข้าใจของผม ผมคิดว่าคุณลงเนื้อเห็นว่า แฟรงก์เวลเนย์เป็นผู้ฆ่าเซอร์มาร์ก ล็อดดอนอย่างนี้ถูกไหม ?

บั๊กเคนแนม : ก็เขาทำจริง ๆ นี่นา ผมทิ้งเขาไว้ด้วยกันเพียงสองคนเท่านั้น.

เซอร์วิลเฟรด : คุณให้การแล้วว่ามีทหารเยอรมันกองสอดแนมอยู่แถวนั้นรอบ ๆ ใครคนใดคนหนึ่งในพวกนี้จะเป็นคนทำไม่ได้หรือ?

บั๊กเคนแนม : แล้วก็เวลเนย์หายไปไหนล่ะ? --- เห็นได้ชัด ๆ ว่าไม่ใช่พวกทหารเหล่านั้นแน่.

เซอร์วิลเฟรด : ขณะเกิดเหตุเป็นเวลาอะไร?

บั๊กเคนแนม : ราว ๒๐ หรือ ๒๑ นาฬิกา.

เซอร์วิลเฟรด : ก่อนหน้าวันเซ็นสัญญาสงบศึกราวสองสามวัน คงจะเป็นเวลาพลบค่ำแล้วไม่ใช่รึ?

บั๊กเคนแนม : ก็ผมบอกแล้วว่าเป็นเวลาพลบค่ำ.

เซอร์วิลเฟรด : ถ้าอย่างนั้น คุณจะแน่ใจได้อย่างไรว่า คนที่คุณแบกไปนั้นเป็นมาร์ก และไม่ใช่เวลเนย์? ทั้ง ๆ ที่หน้าก็โทรมไปด้วยโลหิต.

บั๊กเคนแนม : ไม่มีข้อสงสัยเลย เพราะว่าถ้าผมไม่รู้จักรูปร่างของเขาเวลาผมแบกเขา ผมก็รู้ได้ด้วยเครื่องแบบทหารของเขา ผมได้เรียนให้ทราบแล้วว่า ในหมู่พวกเรา เขาคนเดียวเท่านั้นที่สวมเครื่องแบบทหาร.

เซอร์วิลเฟรด : น่าจะเป็นอย่างนั้น ที่ว่าไปที่อื่นจเวิชนั้นน่ะ นานมาเท่าไรแล้วจนบัดนี้?

บั๊กเคนแนม : ประมาณสักปีกว่า ๆ มานี้เอง.

เซอร์วิลเฟรด : ตั้งแต่นั้นมาคุณทำมาหากินอะไร?

บั๊กเคนแนม : เที่ยวไปหาคนโน้นบ้างคนนี้บ้าง โดยเล่าเรื่องนี้ให้เขาฟัง

เซอร์วิลเฟรด : แล้วก็เอาอะไรกินล่ะ ?

บั๊กเคนแนม (*ยั้งคิดบ้างเล็กน้อย*) : คนโน้นบ้างคนนี้บ้างให้เงินใช้.

เซอร์วิลเฟรด : งั้นคุณออกจะเป็นคนมีโชคชาตาดีนะ ? แต่ยังข้องใจนัก ว่าเป็นใครที่ไหนกันที่ให้เงินใช้.

บั๊กเคนแนม : หนังสือพิมพ์ "กาเซตต์" ก็เคยให้เงินใช้บ้าง.

เซอร์วิลเฟรด : ดูออกจะใจคอกว้างขวางเผื่อแผ่ดีมากอยู่ ให้เท่าไรล่ะ?

บั๊กเคนแนม : อาทิตย์ละห้าปอนด์ เพื่อให้อยู่ในประเทศอังกฤษ.

เซอร์วิลเฟรด : และใครอีกบ้างล่ะ ที่ให้เงินคุณใช้อีก ?

บั๊กเคนแนม : นายร้อยเอกเยอร์ราลด์ ล๊อดดอน ให้ผมเดือนละสิบปอนด์

เซอร์วิลเฟรด : เขาก็ดูเหมือนจะมีใจเป็นนักกีฬา ที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คนอื่นดีเหมือนกันด้วยอีกคนหนึ่งนะ.

บั๊กเคนแนม : ถ้าพวกเหล่านี้ไม่ออกเงินให้ผมอยู่ที่นี่แล้ว ก็น่ากลัวจะต้องกลับไปอยู่ประเทศคานาดาดังเดิม.

เซอร์วิลเฟรด : นั่นอาจจะเป็นความหายนะของเยอร์ราลด์ผู้ใจดี แต่ทว่าอะไรเล่าเป็นเหตุให้หนังสือพิมพ์ "กาเซตต์" ใช้เงินสุรุ่ยสุร่ายอย่างนั้น ?

บั๊กเคนแนม : คิดไม่ถึง นายร้อยเอก ล๊อดดอน เป็นคนนำผมไปที่ ๆ ทำงานของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ทั้งสองฝ่ายสนใจในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง.

เซอร์วิลเฟรด : สงสัยว่าเป็นเพราะเหตุใด ?

บั๊กเคนแนม : ผมบอกคุณไม่ได้.

เซอร์วิลเฟรด : เราควรจะต้องถือว่า น่าจะเป็นเพราะเขามีคุณธรรมในหน้าที่ต่อประชาชนเป็นอย่างสูง ดอกกระมัง – – – หรือมิฉะนั้นบางทีเขาจะคิดว่า การที่คุณอยู่ที่นี่อาจจะทำให้ประเทศอังกฤษเป็นสถานที่ ๆ ดี และสะอาดบริสุทธิ์ขึ้น.

บั๊กเคนแนม (*หัวเราะ*) : ผมไม่คิดว่าจะเป็นอย่างนั้น.

เซอร์วิลเฟรด : ยังงั้นผมก็ไม่คิดเหมือนกัน ตั้งแต่คุณปลดประจำการมาจนกระทั่งบัดนี้เป็นเวลาได้หลายปีแล้วไม่ใช่รึ ?

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : นายร้อยเอกบั๊กเคนแนม, แล้วก็ระหว่างนั้น คุณตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ที่ไหนล่ะ ?

บั๊กเคนแนม : เที่ยวอยู่ไปหลายแห่งด้วยกัน.

เซอร์วิลเฟรด (*หยิบเอาเอกสารมาถือไว้แล้วตรวจดู*) : ผมสงสัยว่า ถ้าจะให้ผมเดา จะเดาถูกบ้างไหม ? คุณอยู่ที่จังหวัดลิเวอร์พูล เก้าเดือน – – (*หยุดทิ้งจังหวะ*) อยู่ในตราง จริงไหม ?

บั๊กเคนแนม (*พูดกับผู้พิพากษา*) : ท่านผู้พิพากษา, ผมขอประทานโทษ. จะยอมให้ทนายความซักถามซอกแซกถึงเรื่องส่วนตัวที่เกี่ยวกับความสุขทุกข์ของผมด้วยรึ ?

ผู้พิพากษา (*อย่างเคร่งขรึม*) : แน่นอน เขาซักค้านได้ ขอให้ตอบข้อถามของทนายผู้คงแก่เรียนที่ถามนั้น เพราะเป็นข้อถาม

เพื่อแสดงว่า พยานเป็นบุคคลที่ศาลควรจะเชื่อฟังถ้อยคำสาบาลของพยานได้เพียงไร.

เซอร์วิลเฟรด (*อย่างสุภาพ*) : ผมเดาที่อยู่ของคุณในระหว่างเก้าเดือนใน ค.ศ. ๑๙๒๐ นั้น ถูกต้องไหม?

บั๊กเคนแนม (*ตอบห้วน ๆ*) : ถูก.

เซอร์วิลเฟรด : โทษฐานหลอกลวงฉ้อ ใช่ไหม?

บั๊กเคนแนม : ถูก.

เซอร์วิลเฟรด : หลังจากนั้น คุณอยู่ที่จังหวัดนิวคาสเซิล เป็นเวลา ๑๘ เดือน ใช่ไหม?

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : ที่ในคุกเหมือนกัน ข้อหาเรื่องอะไร?

บั๊กเคนแนม : ข้อหาจำพวกเดียวกับครั้งก่อน.

เซอร์วิลเฟรด : ไม่ใช่เรื่องขู่กรรโชกเอาเงินดอกรึ?

บั๊กเคนแนม : ก็อ -- พวก ๆ นั้นแหละ.

เซอร์วิลเฟรด : ขู่กรรโชก ! บางคนเขาถือว่าเป็นเรื่องที่เลวทรามอย่างยิ่ง.

บั๊กเคนแนม : ถูก บางทีก็น่าจะเป็นอย่างนั้น แต่บางครั้งเกิดเพราะความเข้าใจผิดกันก็มี.

เซอร์วิลเฟรด : หลังจากนั้น คุณถูกศาลอาญาที่โอลด์เบเล่ย์พิพากษาลงโทษจำคุก ๓ ปี ใช่ไหม?

บั๊กเคนแนม : ถูก.

เซอร์วิลเฟรด: เกิดเพราะความเข้าใจผิดกันอีกใช่ไหม?

บั๊กเคนแนม (*หน้าบึ้ง*): ถูก เป็นอย่างนั้น.

เซอร์วิลเฟรด: ขู่กรรโชกเอาเงินเขาอีก บางคนเขาอาจเรียกคุณว่าเป็นนักขู่กรรโชกอาชีพก็ได้.

บั๊กเคนแนม: งั้นบางคนก็ต้องเข้าใจผิด.

เซอร์วิลเฟรด (*วางเอกสารลงแล้วพูดอย่างทิ้งจังหวะชัดถ้อยชัดคำ*): และครั้งนี้คุณก็เอาอีกน่ะแหละ, ยังงั้นไม่ใช่รึ?

บั๊กเคนแนม: คุณหมายความว่ากระไรกัน?

เซอร์วิลเฟรด: (*ยื่นเอกสารฉบับหนึ่งให้ดู*): เอ้า ดูจดหมายฉบับนี้.

ส่งจดหมายให้แก่ นักการ *แล้ว* นักการ *ส่งต่อให้แก่* บั๊กเคนแนม.

บั๊กเคนแนม: ถูก ของผมเอง.

เซอร์วิลเฟรด: เขียนถึงตัวโจทก์เมื่อประมาณหนึ่งปีมานี้ใช่ไหม?

บั๊กเคนแนม: ถูกแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด: งั้นขอคืนเถอะ.

บั๊กเคนแนม *ยื่นจดหมายนั้นให้แก่* นักการ *และ* นักการ *ส่งคืนให้แก่* เซอร์วิลเฟรด.

เซอร์วิลเฟรด: ขอโอกาสให้ผมอ่านให้ฟัง (*อ่านจดหมาย*) "แฟรงก์ที่รัก. แกได้สถิตย์ไปอยู่บนแท่นที่อ่อนนุ่มแล้ว และกันก็ไม่อยากจะทำให้เสียพิธี แต่แกก็ต้องชำระเงินเป็นค่าที่รองเท้าสำหรับเก้าขั้นบ้างและต้องชำระเงินค่าเสียหายที่แก

ได้ไล่กันออกจากบ้านของแกเมื่อวันก่อนด้วย แกก็รู้แก่ใจ เป็นอย่างดีว่า กันรู้อะไรบ้างในเรื่องที่เกี่ยวกับมาร์กผู้น่าสงสารถ้าแกอยากจะลืม แกก็ต้องช่วยให้กันลืมด้วย ให้ตายโหงซิ. อย่าต้อนรับกันเหมือนอย่างที่แกต้อนรับเมื่อวันก่อนอีกก็แล้วกัน สักพันปอนด์ก็เห็นจะพอ กันจะปล่อยให้แกแสดงเป็นตัวขุนนางอังกฤษโดยปลอดภัย ส่วนกันก็จะไปอยู่เสียที่ประเทศคานาดา ถ้าหากแกยังกลัวว่ากันจะหักหลังแก กันจะขอแต่เพียงห้าร้อยปอนด์ เป็นธนบัตรฉบับละหนึ่งปอนด์ก่อน ส่วนที่เหลือนอกนั้นจ่ายให้กันที่มอน-ทรีออประเทศคานาดาก็แล้วกัน กันเขียนจดหมายฉบับนี้ถึงท่านเซอร์มาร์กล็อดดอนต่างหาก ไม่ใช่เขียนถึงแก ส่วนจดหมายของกันฉบับอื่น ๆ กันจะจ่าหน้าซองในนามที่แท้จริงของแก" (*วางจดหมายลง*) เป็นจดหมายที่เพราะและสุภาพเหลือเกิน, งั้นไม่ใช่รึ?

บั๊กเคนแนม : นั่นเป็นจดหมายของคนที่ม ๆ เขียนเมื่อเวลามันถังแตกต่างหาก.

เซอร์วิลเฟรด : เขียนไว้ตั้งแต่เมื่อไหร่?

บั๊กเคนแนม : ก่อนที่ผมไปหาเยอร์ราลด์ ล็อดดอน

เซอร์วิลเฟรด : เป็นการพยายามขู่กรรโชกเอาเงินอย่างแยบคายดี.

บั๊กเคนแนม : ก็ผมเบื่อหน่ายต่อการฆาตกรรม อันแสนลามกของเขา ดังนั้นผมจึงตั้งใจจะเปิดโปง.

เซอร์วิลเฟรด : ถ้าเผอิญเขาส่งเงินมาให้คุณจริง ๆ ทั้งพันปอนด์ คุณจะทำอย่างไรบ้างไหม ?

บั๊กเคนแนม : ผมก็หลีกไปให้พ้น และไม่พูดอะไรอีกเท่านั้นเอง

เซอร์วิลเฟรด : ผมเดาว่า คุณจะต้องสูบเลือดเขาอีก สูบแล้วสูบอีกจนกระทั่งขาวเป็นเนื้อวัว.

บั๊กเคนแนม : ไม่ใช่อย่างนั้น ผมจะไม่เกี่ยวข้องกับเขาอีกเลย.

เซอร์วิลเฟรด : ทั้ง ๆ ที่คุณให้การว่า เขาฆ่าเพื่อนของคุณและแย่งเอาภริยาของเขามาโดยวิธีที่ไร้ศีลธรรม ยังงั้นรึ ?

บั๊กเคนแนม : เรื่องภริยาของเขาไม่ใช่ธุระอะไรของผม.

เซอร์วิลเฟรด : ไม่เกี่ยว — — — เกี่ยวอยู่ก็แต่เรื่องจะขู่กรรโชกรีดเอาเงินเท่านั้น. ผมคิดว่าท่านลูกขุนคงจะรู้ดีว่า คำให้การของคุณและตัวคุณเป็นยังไง. (*หันไปพูดกับ* เบล *ทนายผู้ช่วย*) เห็นจะพอสำหรับคำให้การบั๊กเคนแนม.

เซอร์วิลเฟรด *นั่งลงด้วยอาการแสดงว่ามีความพอใจ.*

ฟ๊อกซ์เลย์ *ลุกขึ้นยืนด้วยท่าทางแสดงว่า ไม่พรั่นพรึงเลย.*

ฟ๊อกซ์เลย์ (*ถามติง*) : คุณได้ถูกจำคุกมาแล้วหลายครั้งไม่ใช่รึ ?

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว.

ฟ๊อกซ์เลย์ : ด้วยข้อหาว่าฉ้อโกงและขู่กรรโชกเอาเงินใช่ไหม ?

บั๊กเคนแนม : ถูกแล้ว ผมปฏิเสธไม่ได้.

ฟ๊อกซ์เลย์ : คุณเคยถูกฟ้องหาว่าฆ่าคนตายบ้างไหม ?

บั๊กเคนแนม : ไม่เคยเลย.

ฟ็อกซ์เลย์ : หรือหาว่าพยายามฆ่าคน มีบ้างไหม?

บั๊กเคนแนม : ก็ไม่เคย.

ฟ็อกซ์เลย์ : งั้นคุณกล่าวหาโจทก์ว่าทำอะไรล่ะ?

บั๊กเคนแนม : หาว่าฆ่ามาร์กล็อดดอน — — — และปลอมแปลงตัวเข้าสวมตำแหน่งแทนที่.

ฟ็อกซ์เลย์ : ที่คุณประสงค์จะเรียกร้องเงินเป็นค่าปิดปากนั้นน่ะ เป็นเรื่องอย่างไรกัน ?

ผู้พิพากษา (*สอดขึ้นพูดขัดจังหวะ*) : ประเดี๋ยวก่อน มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์, จะเป็นประโยชน์อะไรบ้างหรือที่ถามพยานในข้อนั้น ศาลไม่สงสัยเลยว่าท่านลูกขุนอาจจะให้คำตอบได้โดยเร็วพลัน.

ฟ็อกซ์เลย์ (*ด้วยท่าทางแสดงว่าซ่อนโทสะไว้ไม่สู้สนิทนัก*) : ก็ตามแต่ใต้เท้าจะเห็นควร.

แล้วกลับไปนั่งที่เดิม บั๊กเคนแนม *ออกจากคอกพยานไป*

ฟ็อกซ์เลย์ (*เหลียวไปพูดกับทนายผู้ช่วย*) : เรียกฟลอร์ดอง

เฮมซ์บี้ *ลุกขึ้นยืนเพื่อเรียกพยานคนต่อไป.*

เฮมซ์บี้ : นายแพทย์ เอมิล ฟลอร์ดอง

ฟลอร์ดอง *ถือห่อ ๆ หนึ่ง ห่อด้วยกระดาษสีอย่างเก่า ๆ ยืนขึ้นจากที่นั่งหลังทนาย แล้วเดินไปตามช่องทาง ๆ ด้านใต้ของเวทีไปที่คอกพยาน.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ *ลุกยืนขึ้น.*

ฟลอร์ดอง *หยิบคัมภีร์ขึ้นถือไว้ ตัวโจทก์และพวกโจทก์ต่างรู้สึกประหลาดใจ และเฝ้าดูพยานปากนี้ ด้วยความกระสับกระส่าย* เซอร์มาร์ก *สดับฟังคำให้การของพยานปากนี้ด้วยความวิตก.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : คำให้การที่ท่านจะกล่าว– – – .

ฟลอร์ดอง (*ว่าตาม*) : คำให้การที่ข้า ฯ จะกล่าว – – – .

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : – – จะต้องเป็นความจริง, ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้นและไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง – – .

ฟลอร์ดอง (*ว่าตาม*) : – – – จะต้องเป็นความจริง, ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้นและไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง – – – ขอพระผู้เป็นเจ้าจงโปรดข้า ฯ

จูบคัมภีร์ด้วยความเลื่อมใสแล้ววางลง.

เสมียนหน้าบัลลังก์ *กลับไปนั่งที่เดิม.*

เฮมซ์บี : คุณชื่อ เอมิล ฟลอร์ดอง และเป็นแพทย์อยู่ใน เมืองสตาฟโลท์ที่ชายเขตแดนเก่าของประเทศเบลเยี่ยมใช่ไหม ?

ฟลอร์ดอง : วี. วี. ขอโทษ ผมหมายความว่า ถูกแล้ว.

เฮมซ์บี : ผมเชื่อว่าคุณคงเข้าใจภาษาอังกฤษนะ, คุณหมอ ?

ฟลอร์ดอง : เป็นอย่างดี, เมอร์ซิเออร์, เป็นอย่างดี ผมศึกษาวิชากายวิภาควิทยา เป็นเวลาหนึ่งปีที่โรงพยาบาลเซ็นต์บาโธโลมิวของคุณ.

เฮมซ์ซ์บี : ผมคิดว่า คุณทำหน้าที่เป็นอายุรแพทย์ และศัลยแพทย์ด้วยที่โรงพยาบาลอ๊อสบีซคาเลียงเนท์เมืองสตาฟโลท์ใช่ไหม ?

ฟลอร์ดอง : เป็นเช่นนั้น และทำมานานกว่ายี่สิบปีแล้ว.

เฮมซ์ซ์บี : นั่นเป็นโรงพยาบาลโรคจิตสำหรับสาธารณะใช่ไหม ?

ฟลอร์ดอง : เป็นโรงพยาบาลสำหรับคนจน และคนที่ไม่มีใครอุปการะ โดยใช้ค่าใช้จ่ายของประเทศ.

เฮมซ์ซ์บี : คุณจำเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดได้ไหม ที่เกิดขึ้นเมื่อก่อนวันเซ็นสัญญาสงบศึก ค.ศ. ๑๙๑๘ ประมาณ ๒ วัน ?

ฟลอร์ดอง : ผมยังรำลึกได้เป็นอย่างดี, มีเด็กคนหนึ่งมาตามผม เมื่อเวลาเที่ยงคืนให้ไปที่บ้านโรงนาแห่งหนึ่ง นอกเขตมาลเมดีเล็กน้อย วันนั้นฝนตก – – ยังจำได้ – – ว่าตกอย่างหนัก แต่ผมก็ฝ่าฝนไปอยู่ดี ใครเลยจะรู้ได้ว่ามีเหตุร้ายอะไรบ้างที่ผมไม่สามารถบิดเบ่าได้ ?

เฮมซ์ซ์บี : ก็ใครจะรู้ได้ล่ะคุณหมอ ? แล้วยังไง ?

ฟลอร์ดอง : เมื่อถึงที่โรงนา ตรงบันไดก้าวขึ้นก้าวลง ผมก็พบร่าง ๆ หนึ่ง ซึ่งสรวมเครื่องแบบทหารอังกฤษเก่า ๆ – – – สีอย่างที่คุณเรียกว่ากากีแกมเขียว – – ผมก้มลงดู ตรวจชีพจร – – ฟังหัวใจดู ร่างนั้นยังไม่ขาดลมหายใจดี, แต่ โอ เจ้าประคุณเอ๋ย – – แน่นิ่งใกล้ ๆ กับจะเป็นศพอยู่แล้ว.

เซอร์มาร์ก *นั่งตัวตรงด้วยความประหลาดใจ และตั้งใจฟัง ใจจดใจจ่ออยู่ที่หน้าและคำพูดของพยานว่าเขาจะให้การ*

ว่ากระไรต่อไปอีกโดยไม่รู้สึกตัว อีนิด *มองหน้าสามีด้วยความกระวนกระวายและสนเท่ห์.*

เฮมซ์บี : ร่างนั้นอยู่ในลักษณะเช่นไร ?

ฟลอร์ดอง : กระโหลกศีรษะแตกร้าวแสดงว่า ได้ถูกตีอย่างอาการทารุณด้วยวัตถุแข็งหนักไม่มีคม หน้าโทรมไปด้วยโลหิต ยังมีเลือดไหลซึมอยู่ริน ๆ จากแขนและมือข้างขวา เป็นองค์พยานว่าได้มีการต่อสู้กันอย่างรุนแรง ดูลักษณะของบาดแผลแล้วไม่น่ามีข้อสงสัยเป็นอย่างอื่น รูปการณ์น่าเชื่อว่า คนเจ็บถูกตีด้วยพานท้ายปืนหรือไม้ขนาดหนัก เขาได้พยายามที่จะไม่ให้ถูกตีศีรษะได้ จึงได้ใช้แขนขวาขึ้นป้องปัดไว้ และในการต่อสู้กันนี้จึงถูกตีที่แขนหลายที – – หนึ่ง, สอง, สาม, สี่, ห้า, – – หรือมากครั้งไปกว่านั้นเป็นลำดับไป แขนขวาและข้อศอกของเขาจึงถูกตีจนกระดูกแตก, และครั้นแล้วศัตรูใจร้ายของเขาก็ตีอย่างเต็มเหนี่ยว เพื่อจะประหารเขาด้วยอาวุธอย่างหนัก, – – เกือบจะแน่ใจว่าเป็นพานท้ายปืนดังที่ผมกล่าวแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด (*ลุกขึ้นยืน*) : ผมเสียใจที่จะต้องสอดขึ้นมาขัดจังหวะ, เมอร์ซิเออร์ เพราะผมต้องการจะให้กระจ่างในตอนนี้ คุณกำลังจะอธิบายวาดภาพของการต่อสู้ให้พวกเราฟัง แต่ทว่าคุณไม่ได้เผอิญไปเฝ้าดูอยู่ไม่ใช่รึ ๆ

ฟลอร์ดอง : เปล่า, เปล่า, ขอบใจสรวงสวรรค์ที่ผมไม่ได้เผอิญไปอยู่ด้วยในขณะนั้น, แต่อย่าลืมว่า บางครั้งวิทยาศาสตร์อาจจะแน่นอนกว่าตาเห็นก็มีนา บาดแผลอันเป็นองค์พยานนี้แหละที่จะเล่าเหตุการณ์ให้เห็นเด่นชัดได้ ถ้าพิจารณาด้วยปัญญาที่ได้ฝึกฝนและอบรมมาแล้วเป็นอย่างดี.

ฟอกซ์เลย์ (*นั่งพูด*) : คุณหมอ, ผมคิดว่าคนที่มีสติปัญญาไม่สูงถึงแค่นั้น ที่นั่งฟังอยู่ในศาลนี้ ก็อาจจะเข้าใจถ้อยคำของคุณหมอได้แล้ว.

เซอร์วิลเฟรด *เดินกลับไปนั่งที่เดิมด้วยอาการอมยิ้ม*

เฮมซ์บี : เอาเถอะ, คุณหมอ, โปรดให้การต่อไป แล้วคุณหมอทำอย่างไรเล่า ?

ฟลอร์ดอง : ไม่มีหวังที่จะให้ฟื้น แต่ผมก็ตั้งใจที่จะทำอย่างดีที่สุดที่ผมจะทำได้ ผมจัดการตบแต่งบาดแผลของเขาที่โรงนานั่นเอง และในวันรุ่งขึ้นก็ย้ายไปไว้ที่โรงพยาบาลโรคจิตที่ผมทำงานอยู่นั้น และแล้วก็ทำการผ่าตัดแขนขวาของเขา แขนข้างนั้น คงมีแต่เนื้ออย่างเดียวเท่านั้น ไม่แสดงว่าเป็นแขนคนเลย.

เฮมซ์บี : แล้วยังไงอีกล่ะ ?

ฟลอร์ดอง : แล้วก็เกิดมหัศจรรย์ขึ้นทีละน้อย ๆ บางครั้งก็อาจมีได้นาคุณนา พระผู้เป็นเจ้าอันทรงคุณความดี ทรงบันทอนชีวิตอันมีค่า มีค่ายิ่งล้ำสำหรับชีวิตเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ อีกหลาย

ร้อยคนก็มี และโดยที่ไม่ทรงสำนึกอะไรเอาเสียทีเดียว – ขอประทานโทษ, ใต้เท้ากรุณา, โดยไม่ได้ทรงสำนึก, ได้โปรดปล่อย – – แม้ยืดเวลาให้ก็มี – – แก่ชีวิตซึ่งไร้ค่า – – เลวยิ่งกว่าคำว่าไร้ค่าเสียอีก เราจะอธิบายให้เห็นแจ้งชัดน่ะไม่ได้ – – เราจะทำได้ก็แต่ – – – .

ผู้พิพากษา : นั่นเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจอย่างยิ่ง, เมอร์ซิเออร์, แต่ทว่าเราควรจะต้องพยายามรวบรัดการพิจารณานี้ให้สั้นเข้าเท่าที่พวกเราสามารถจะทำได้.

ฟลอร์ดอง : รวบรัดรึ ? ใต้เท้ากรุณา. คำให้การของผมจะย่นเวลาการพิจารณาคดีนี้เป็นแน่ ใครบ้างที่จะกล้า มาคัดค้านผลอันเนื่องจากการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้เล่า ๆ

ผู้พิพากษา (*แสดงว่าอดใจไว้ไม่ไหว*) : นายแพทย์ฟลอร์ดอง, การรักษาของพยานเกิดผลอะไรบ้างล่ะ ?

ฟลอร์ดอง : ตามที่ผมได้บอกแล้วว่า มีมหัศจรรย์ ฉะนั้นคนไข้ที่น่าสมเพทของผมก็หายวันหายคืน – – นี่ว่าแต่เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับร่างกาย แต่ส่วนที่เกี่ยวกับบาดแผลที่น่าวิตกอันเนื่องจากการถูกตี ซึ่งแทบจะปลิดเอาชีวิตของเขาไปนั้นได้เป็นเหตุให้เขาหมดความสำนึกคิดใด ๆ ทั้งสิ้น.

เซอร์มาร์ก *เมื่อได้ยินถึงอาการหายป่วยของ* เลขที่ ๑๕ *ก็ลุกขึ้นผลุนผลันจากที่นั่งของเขา แต่หากถูก* เซอร์วิลเฟรด *กระซิบสั่งให้นั่งลงเสียตามเดิม ความกระวนกระวายของ* อีนิด

ยิ่งมีมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเนื่องจากปฏิกิริยาอันไม่สามารถจะอธิบายได้ของสามีของเธอซึ่งเกิดจากคำให้การนั้น.

เฮมซ์บี : เขาพูดได้ไหม ?

ฟลอร์ดอง : ผมบอกไม่ถูก ก็เขามีลิ้นนี่ แต่เขาไม่เคยใช้อีกเลย เขาไม่เข้าใจภาษาแม้แต่คำเดียว ไม่ว่าจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือวาจา, ภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศษก็ดี แม้แต่จะใช้ความคิดก็ไม่ได้.

เซอร์วิลเฟรด (*โดยไม่ได้ลุกขึ้น*) : ยังงั้นรึ แล้วคุณรู้ยังไงได้ล่ะ ?

ฟลอร์ดอง (*โดยไม่ชักช้า*) : ด้วยเหตุว่า ตัวผมนี้, เอมิล ฟลอร์ดอง ได้ศึกษาสิ่งเหล่านี้มาและรู้แจ่มแจ้ง เขามีลักษณะคล้ายกับต้นซุงที่มีชีวิตจิตใจเท่านั้น -- ไม่ดีไปกว่านี้ (*หันไปทาง*ผู้พิพากษา) โอ, ใต้เท้ากรุณา, เป็นเรื่องที่เศร้าสลดใจที่วิชาวิทยาศาสตร์อันเป็นวิชาที่น่าบูชาอย่างที่สุด ต้องมีขอบเขตเช่นนี้.

ผู้พิพากษา (*คล้อยตาม*) : เศร้าจริง ๆ เมอร์ซิเออร์ -- แล้วคนไข้ของพยานเป็นอย่างไรล่ะ ? เชื่อว่ายังคงมีชีวิตอยู่นะ.

ฟลอร์ดอง : ยังมีชีวิตอยู่, ครับผม. เป็นคนไข้อยู่ประจำโรงพยาบาลตั้งแต่นั้นมา เราตั้งชื่อเขาว่าเลขที่ ๑๕.

ผู้พิพากษา : เลขที่ ๑๕ ทำไมล่ะ ?

ฟลอร์ดอง : ก็จะให้พวกเราเรียกชื่ออื่นเขาว่ากระไรล่ะ ? พวกเราไม่รู้จักเขา และห้องที่เขาอยู่ก็เป็นเลขนั้นตั้งแต่นั้นมา.

เฮมซ์บี : ผมเชื่อว่า คุณคงได้เตรียมหลักฐานพยานที่เกี่ยวกับกรณีที่น่าเศร้าสลดใจในเรื่องนี้มาแสดงต่อศาล สิ่งหนึ่ง หรือสองสิ่งด้วยแล้ว ไม่ใช่หรือ ?

ฟลอร์ดอง *(แก้ห่อหยิบเอาเสื้อเครื่องแบบทหารขึ้นมาตัวหนึ่ง ซึ่งไม่มีแขนข้างขวา)* : นี่เป็นเสื้อสีกากีตัวที่เลขที่ ๑๕ ได้ใส่อยู่ในขณะนั้น-- เห็นไหมล่ะว่ามีรอยโลหิตเปรอะเปื้อนอย่างมาก *(ชูขึ้น)* แขนเสื้อข้างขวาหายไปแขนหนึ่ง น่าเสียดายที่ผมจำต้องตัดเอาออกเพื่อสะดวกในการตรวจแขนข้างนั้น --ช่วยไม่ได้.

ฟ็อกซ์เลย์ *ยืนขึ้น*

ฟ็อกซ์เลย์ : ใต้เท้ากรุณา, ผมจะนำสืบต่อไปว่า ตราและลูกกระดุมเสื้อตัวนี้ เป็นอย่างเดียวกับเสื้อที่นายทหารในกองทหารไรเฟิลบริเกดใส่ เว้นไว้แต่เพื่อนทนายอีกฝ่ายหนึ่งของกระผมจะยอมรับในข้อนี้.

เซอร์วิลเฟรด *(ยืนขึ้น)* : ใต้เท้ากรุณา, ถ้าหากว่านักการจะส่งเสื้อตัวนั้นมาให้กระผมได้ตรวจดูแล้ว, บางทีกระผมอาจจะช่วยเพื่อนทนายของกระผมได้.

ฟ็อกซ์เลย์ *กลับไปนั่งที่เดิม*

นักการ *นำเสื้อมาส่งให้* เซอร์วิลเฟรด

เซอร์วิลเฟรด *(พูดกับ* เซอร์มาร์ก *ด้วยเสียงค่อย ๆ)* : นั่นเป็นเสื้อสำหรับนายทหารในกองทหารไรเฟิลบริเกดใส่ ใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : (*พูดเสียงต่ำกับ* เซอร์วิลเฟรด) : ถูกแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : ใต้เท้ากรุณา, ผมยอมรับหลักฐานอันนี้ว่า เป็นเสื้อที่นายทหารในกองทหารไรเฟิลบริเกดใส่ แต่แล้วผมจำจะต้องขอประทานอนุญาตจากใต้เท้า เพื่อเรียกตัวโจทก์มาสืบในข้อนี้อีก เพราะเพื่อนทนายอีกฝ่ายหนึ่งของกระผมไม่ได้ซักถามเขาไว้.

ฟอกซ์เลย์ (*นั่งพูด*) : เพื่อนทนายของกระผมทำถูกแล้ว, ผมไม่คัดค้าน.

ผู้พิพากษา : ดีแล้ว, เซอร์วิลเฟรด, ศาลจะจำไว้ด้วย.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม*

เฮมซ์ลี : คุณหมอ, คุณเตรียมของอย่างอื่นมาด้วยอีกไหม ?

ฟลอร์ดอง : มี, ผมได้นำหลักฐานอีกอย่างหนึ่ง จากประเทศเบลเยียมมาด้วย (*หยุดทิ้งจังหวะ*)—— คือเลขที่ ๑๕.

คำพูดนี้ทำให้คู่ความในศาลต่างแสดงปฏิกิริยาอย่างเห็นได้ชัดทุกคน หน้าตาของ ท่านเซอร์มาร์ก *แสดงว่ากำลังจะต้องเผชิญกับเหตุการณ์อันขมขื่น.*

ผู้พิพากษา (*แสดงความประหลาดใจ*) : เลขที่ ๑๕ รึ ?

ฟลอร์ดอง : ถูกแล้ว ครับผม ร่างที่เคราะห์ร้ายอันปราศจากมันสมองนั่นแหละ จะให้ผู้ช่วยของผมนำเขาเข้ามาข้างในนี้ได้ไหม ?

เฮมซ์ลี : ผมเชื่อแน่ว่า ท่านผู้พิพากษาท่านคงยอม.

นักการ *เดินออกนอกศาลไปทางด้านซ้าย ประตูเปิดออก.*

ผู้ช่วย *นำ* **เลขที่ ๑๕** *เข้ามาในกลางห้องพิจารณาของศาล แล้วพาไปยืนที่ชานคอกพยาน* **เลขที่ ๑๕** *แต่งกายในเครื่องแบบของโรงพยาบาลอย่างเก่า ๆ แขนเสื้อข้างขวาห้อยตกแขนลงมา และเดินขากระโผลกกระเผลกอย่างมาก เค้าหน้ามีความละม้ายคล้ายกับตัวโจทก์บ้างเล็กน้อย เว้นแต่ทรวดทรงรูปร่างเท่านั้นที่ไม่ใคร่จะเหมือนกัน ผมสีน้ำตาลแก่ของเขานั้นยาวและเป็นสังกะตัง หน้ามีหนวดเคราขึ้นเสียดกเต็ม ที่ภายในศาลทุกคนต่างแสดงอาการทึ่งและตื่นเต้นกันมาก*

ท่าทาง **เซอร์มาร์ก** *ในขณะนี้มีลักษณะอาการอย่างที่ต้องเผชิญหน้าอย่างกระทันหันกับร่างที่เคยคุ้นกับตามาก่อนบ้างแล้ว เขาร้องออกมาคำหนึ่งโดยไม่สามารถจะระงับไว้ได้.*

อีนิด *สะดุ้งด้วยความกลัวในเมื่อได้สังเกตเห็นกิริยาท่าทางของสามีเธอ แสดงว่าได้คุ้นกับร่างนั้นมาก่อน เธอรีบเขยิบที่นั่งมาเสียอีกทางหนึ่งของทนายผู้จัดคดี แล้วก็นั่งเอามือปิดหน้าอยู่.*

เฮมซ์ชี : คุณหมอ, คนนี้เป็นใครกัน ?

ฟลอร์ดอง : นี่คือเลขที่ ๑๕ ดังที่ผมได้ให้การไว้แล้ว ผมจะออกจากคอกพยาน เพื่อไปอธิบายข้อความบางอย่างเกี่ยวกับผู้นี้ได้ไหม ?

เฮมซ์ชี : ผมเชื่อแน่ว่าท่านผู้พิพากษาคงอนุญาตเป็นแน่.

ฟลอร์ดอง *ก้าวลงจากคอกพยาน แล้วเดินไปหยุดอยู่ใกล้ ๆ กับ* เลขที่ ๑๕ *ที่กลางศาล.*

ฟลอร์ดอง (*ชี้ให้ดูแขนเสื้อข้างที่ห้อยลงมา*) : แขนขวาข้างนี้ผมได้ทำการผ่าตัดออกในตอนเช้ารุ่งขึ้น เพื่อจะเอาชีวิตของเขาไว้.

เฮมซ์บี : ผมเชื่อว่าคงยังมีร่องรอยที่เกี่ยวกับบาดแผล ที่ตะโพกอยู่บ้างมีไหม ?

ฟลอร์ดอง (*พยายามที่จะชี้อธิบายให้ดูข้างนอกกางเกง*) : กระสุนปืนลูกหนึ่ง หรือหลายลูกได้เจาะทะลุตะโพกทั้งสองข้างไป -- คือที่ตรงนี้ ที่ตะโพกทั้งสองข้างยังมีรอยซึ่งแสดงว่าเป็นทางเข้าและทางออกของลูกกระสุน แล้วตัดเส้นประสาทและกล้ามเนื้อ.

ฟ๊อกซ์เลย์ (*ลุกขึ้นยืน*) : ผมคิดว่าพระเดชพระคุณคงจะให้โอกาสแก่ท่านลูกขุน ได้ดูบาดแผลเหล่านี้ที่ในห้องพิเศษข้างในภายหลังจากสืบพยานเสร็จแล้วบ้าง กระมัง.

ผู้พิพากษา : ถ้าหากพร้อมหน้ากันทั้งสองฝ่าย, ก็ได้.

ฟ๊อกซ์เลย์ *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ฟลอร์ดอง : ผมจะได้มีโอกาสอธิบายให้ท่านลูกขุนเข้าใจ โดยแจ่มแจ้งเป็นอย่างดี.

เซอร์วิลเฟรด (*นั่งพูด*) : ไม่ได้หรอก.

ผู้พิพากษา : นายแพทย์ ฟลอร์ดอง, ขอได้โปรดกลับเข้าคอกพยานมาให้การต่อไปเถอะ.

ฟลอร์ดอง : กลับให้การอีกรึ ?

ฟลอร์ดอง *ชี้มือบอกให้ผู้ช่วยของเขานำ* เลขที่ ๑๕ *ไปนั่งที่ม้านั่งแถวหน้า ฉะนั้น จึงเป็นที่นั่งที่อยู่ถัดจาก* อีนิด *ไปนั้นเองซึ่งในขณะนี้เธอไม่ได้ทันสังเกตว่าเขามานั่งอยู่ใกล้ๆ แล้ว* ฟลอร์ดอง *ก็เข้าไปในคอกพยานอีกหนหนึ่ง.*

เฮมซ์บี้ : นี่ คุณหมอ, ที่นี่มีคำถามที่สำคัญอยู่ข้อหนึ่งในคดีนี้.

ฟลอร์ดอง (*อย่างรีบร้อน*) : ได้, ได้ เมอร์ซิเออร์.

เฮมซ์บี้ : คือว่า ชื่อจริงของชายผู้เคราะห์ร้ายนี่ชื่ออะไรกันแน่ ชื่อ เวลเนย์ หรือชื่อว่ามาร์ก ล๊อดดอน.

ฟลอร์ดอง : นั่นเป็นคำถามที่น่าสนใจอย่างยิ่ง แต่ทว่าเลขที่ ๑๕ ผู้น่าสงสารนี้ตัวเขาเองก็ไม่รู้เหมือนกัน --- เพราะเขาพูดบอกไม่ได้.

อีนิด *ในขณะนี้เพิ่งจะรู้สึกตัวว่า* เลขที่ ๑๕ *มานั่งอยู่ใกล้ ๆ ตน และด้วยความตกใจได้เผ่นลุกขึ้นรีบเดินไปตามทางเดินทางด้านใต้ของเวทีแล้วไปนั่งที่ ๆ นั่งตอนหลังของห้องพิจารณา บิดามารดาของเธอต้องช่วยกันปลอบใจ* เยอร์ราลด์ ล๊อดดอน *ได้สังเกตเห็นปฏิกิริยาของ* อีนิด *ต่อเหตุการณ์นี้โดยตลอด จึงได้ลุกเดินไปตามทางเดินด้านเหนือของเวทีไปยังที่นั่งตอนหลังของห้องพิจารณา แล้วไปนั่งรวมหมู่กับครอบครัว* วินเตอร์ตัน *ได้พูดจากันอยู่สองสามคำแล้วพวก* วินเตอร์ตัน *ก็ออกไปทางประตูซึ่งอยู่ทางด้านซ้ายของเวที.*

เฮมซ์บี : คุณหมอ, คุณเป็นคนที่ทำการตัดแขนข้างขวาของเขาไม่ใช่หรือ ?

ฟลอร์ดอง (*พูดอย่างเชื่องช้าเพื่อให้มีความหมาย*) : ผมได้กล่าวยืนยันกับคุณแล้วว่า นั่นเป็นความจำเป็นจริง ๆ — — — ยิ่งกว่าจำเป็นเสียอีก ถ้าหากว่ามีใครที่สามารถจะสงวนเอาแขนข้างนั้นไว้ได้แล้ว, ก็ต้องมีคนเดียว — — — คนนั้นคือเอมิล ฟลอร์ดอง แต่การทำเช่นนั้น จะเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย และแล้วการที่ผมสามารถนำเขามาศาลได้ อย่างเช่นในวันนี้ ซึ่งผมถือว่าเป็นชัยชนะอย่างใหญ่หลวง ก็จะบังเกิดขึ้นอย่างไรได้.

เฮมซ์บี : คุณหมอ, ผมเชื่อว่าต้องจำเป็นจริง ๆ แน่ แต่ว่าคุณหมอจำได้ไหมว่าแขนข้างที่คุณหมอตัดนั้น นิ้วด้วนด้วยนิ้วหนึ่งหรือไม่ — — — หรือว่ามีรอยสักอักษร F.W. ด้วยหรือเปล่า?

ฟลอร์ดอง : ไม่มี — — — ถ้ามีผมจะต้องได้เห็น ผมต้องได้แลเห็นแน่ — — — นิ้วด้วน — — — นั่นก็เหมือนกัน ผมจะต้องได้แลเห็น.

เฮมซ์บี : พอแล้ว ขอบใจคุณหมอ.

เฮมซ์บี *กลับไปนั่งที่เดิม.*

เซอร์วิลเฟรด *ยืนขึ้นเพื่อถามค้าน.*

เยอร์ราลด์ ล็อดดอน *กลับมานั่งที่ ๆ นั่งตอนหน้าตามเดิม และได้กระซิบกระซาบกับ* ฟอกซ์เลย์ *บ้างเล็กน้อย.*

เซอร์วิลเฟรด (*พูดท่าทางอย่างเป็นกันเอง*) : เมอร์ซิเออร์, ผมอยากจะให้คุณช่วยพวกเรา อย่างเต็มความสามารถ ที่คุณหมอ จะทำได้ในเรื่องเกี่ยวกับคดีที่ลึกลับยอกย้อนเช่นคดีนี้.

ฟลอร์ดอง (*พูดคล้อยตาม*) : ผมรู้สึกว่าจะมีความสุขอย่างยิ่ง ถ้าหากได้มีโอกาสเช่นนั้น, เซอร์วิลเฟรด.

เซอร์วิลเฟรด : ผมเข้าใจว่า ไม่ว่าคุณหรือโรงพยาบาลของคุณก็ดี คงไม่เคยทราบมาก่อนว่าชายผู้เคราะห์ร้ายนี้ เป็นใครมาก่อน อย่างงั้นไม่ใช่รึ ?

ฟลอร์ดอง : ไม่เคยรู้จักมาก่อนเลย โดยเหตุที่ทางโรงพยาบาลเห็นเขาสรวมเครื่องแบบของทหารอังกฤษ จึงได้จดหมายร้องขอเงินค่าเลี้ยงดูจากรัฐบาลอังกฤษ.

ฟอกซ์เลย์ *ก้มศีรษะคำนับ* ผู้พิพากษา *ตามธรรมเนียมเพื่อเป็นการขออนุญาตออกไปนอกศาล และแล้วก็เดินไปตามทางเดินทางด้านเหนือของเวที มี* เยอร์รราลด์ ล๊อดดอน *ตามหลังออกไปด้วย.*

เซอร์วิลเฟรด : แล้วได้ความว่ายังไงอีกล่ะ ?

ฟลอร์ดอง : หลังจากนั้นประมาณ ๑ ปี รัฐบาลของคุณก็ได้ส่งนายทหารมาคนหนึ่ง เพื่อชี้ตัวเลขที่ ๑๕ ว่าเป็นใคร แต่ก็บอกไม่ได้ว่าเป็นใคร เรื่องก็เลยเงียบหายไป.

เซอร์วิลเฟรด : เขาเคยพูด — — — แม้จะเป็นเวลาไม่รู้สึกตัวก็ดี — — —

อะไรบ้างไหม ที่เป็นท่านองแสดงว่า เขาถูกทำร้ายอย่างปัจจุบันทันด่วน โดยเพื่อนของเขาเอง มีบ้างไหม?

ฟลอร์ดอง : โอ ไม่เคย – – – ไม่เคย เจ้าเลขที่ ๑๕ อันน่าสมเพท เขาไม่เคยได้ถูกทำร้ายโดยเพื่อนเลย แต่ถูกทำร้ายโดยคนที่ตั้งใจจะประหารเขา.

เซอร์วิลเฟรด : หรือว่าเคยได้พูดอะไรบ้างเป็นท่านองว่า เขาเป็นชาวอังกฤษที่ร่ำรวย หรือแม้เป็นการแสดงว่าเขามาจากกองทัพบกของอังกฤษบ้างมีไหม?

ฟลอร์ดอง : เขาไม่เคยเอ่ยเรื่องอะไรเลย ไม่มีเอาเสียเลย.

เซอร์วิลเฟรด : ผมสมมติว่า ถ้าไม่คำนึงถึงเครื่องแบบที่เขาสรวมอยู่แล้ว เขาอาจจะเป็นชาวฝรั่งเศส, เยอรมัน หรือชาติอะไร ๆ ก็ได้ ยังงั้นใช่ไหม?

ฟลอร์ดอง : รูปการณ์อาจเป็นอย่างนั้นก็ได้ แต่ใครจะกล้ายืนยันรึ ในเมื่อเขาเองก็พูดไม่ได้ หูก็ไม่ได้ยิน?

เซอร์วิลเฟรด : นี่แน่ะ คุณหมอ, ผมเองน่ะรู้สึกสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องที่คุณหมอเล่าว่า คนไข้ของคุณหมอได้รับบาดเจ็บอย่างน่ากลัวนั้นด้วยอาการอย่างไร.

ฟลอร์ดอง (*ก้มศีรษะโค้งรับ*) : เมอร์ซิเออร์กรุณาแก่ผมมากเหลือเกิน.

เซอร์วิลเฟรด : คุณว่า บาดแผลเหล่านั้นเกือบจะบอกได้อย่างแน่นอนว่า เพราะถูกตีด้วยพานท้ายปืน ยังงั้นไม่ใช่หรือ?

ฟลอร์ดอง : แทบจะยืนยันว่าเป็นเช่นนั้น ผม, เอมิล ฟลอร์ดอง, ไม่มีข้อสงสัยในข้อนั้นเลย.

เซอร์วิลเฟรด : พวกเราได้ฟังเรื่องนายทหารอังกฤษสามคนที่พากันหนี.

ฟลอร์ดอง : อ้อ เรื่องเป็นอย่างนั้น.

เซอร์วิลเฟรด : คุณคิดไหมว่าที่ค่ายเชลยศึกนั้น เขาจะยอมให้นายทหารอังกฤษเหล่านั้นมีอาวุธปืนยาวด้วย ?

ฟลอร์ดอง : น่าขันมาก – – – ถ้าคิดเช่นนั้น, แต่ว่าในคืนนั้นก็ยังมีคนอื่นอีกที่มีอาวุธปืน บางทีจะเป็นพวกทหารที่ไล่ติดตามพวกที่หนีไปนั้น เมื่อพบก็เข้ากระทำร้าย.

เซอร์วิลเฟรด : คุณหมอ– – –เรื่องน่าจะเป็นอย่างนั้นมากกว่า เดี๋ยวก่อน, ขอถามเรื่องที่เกี่ยวกับแขนขวาที่ถูกตัด สักคำเถอะ – – – บาดแผลที่บังเกิดแก่แขนข้างนั้นแสดงให้เห็นว่า ได้กระทำขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะกลบเกลื่อนรอยสัก หรือนิ้วที่ด้วนบ้างหรือเปล่า ?

ฟลอร์ดอง : นั่นยิ่งน่าขันใหญ่ แขนข้างนั้นกระดูกแตกละเอียดจนไม่มีชิ้นดี แต่ก็ไม่สามารถ ที่จะกลบเกลื่อน ซ่อนเร้นอะไรได้ เพราะว่าเพียงแต่เอาฟองน้ำชำระเลือดแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะเห็นได้ชัดเจน.

เซอร์วิลเฟรด : นี่แน่ะ คุณหมอ ผมรู้สึกว่าคุณให้การอย่างตรงไปตรงมาอย่างที่สุด แต่ผมอยากจะถามว่าคุณหมอกล้าสาบาลยืนยันไหมว่า ในคืนนั้นซึ่งเป็นเวลาล่วงเลยมาหลายปีแล้ว

จนบัดนี้ คุณหมอได้ตั้งใจค้นหานิ้วมือที่ด้วนและรอยสักด้วย ?

ฟลอร์ดอง : ผมไม่กล้า.

เซอร์วิลเฟรด : หลังจากนั้นจนบัดนี้ก็เป็นเวลานับได้หลายปีแล้ว คุณหมอจะกล้าทำลายการสมรสที่พรั่งพร้อมไปด้วยความสุขและทำให้เด็กที่ไม่รู้อิโหน่อิเหน่อะไร กลายเป็นลูกที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการสาบาลตัวให้การว่า ไม่มีแผลเป็น ๆ พิเศษหรือมีสิ่งซึ่งผิดปกติที่แขนข้างนั้น อย่างนั้นรึ ?

ฟลอร์ดอง (*พูดกับ* เซอร์วิลเฟรด) : เมอร์ ซิเออร์ (*หันไปทางผู้พิพากษา*) ใต้เท้ากรุณา -- ผมก็ยังมีธรรมะในใจเหมือนกัน, ผมไม่กล้ายืนยัน.

เซอร์วิลเฟรด : ผมแน่ใจว่า อย่างไร ๆ ผมก็ไว้ใจในความรู้สึกยับยั้งของคุณได้ ทีนี้เรื่องเกี่ยวกับบาดแผลที่ขาบ้างละ เรื่องมันเป็นทำนองว่า เขาเดินทางเป็นระยะประมาณสองร้อยห้าสิบไมล์ได้ภายในเวลาหนึ่งเดือน คุณเชื่อไหมว่าเขาจะเดินได้ ?

ฟลอร์ดอง : โอ ! เดินไกลอย่างนั้นไม่ได้ ในข้อนี้ผมมั่นใจเป็นเรื่องเหลือเชื่อ.

เซอร์วิลเฟรด : แต่ถ้าหากว่า เขาคือ แฟรงก์ เวลเนย์ เขาก็ต้องเดินได้อย่างนั้นใช่ไหมล่ะ ?

ฟลอร์ดอง : งั้นเขาก็ไม่ใช่เวลเนย์น่ะซิ ?

เซอร์วิลเฟรด : และถ้าหากว่าเขาคือล็อดดอน เขาก็ต้องเดินได้อย่างนั้นใช่ไหม ?

ฟลอร์ดอง : งั้นเขาก็ไม่ใช่ล็อดดอน ผมขอบอกกับคุณตรง ๆ ว่า เขาจะไม่สามารถเดินได้ไกลตั้งสองร้อยห้าสิบไมล์ ในเวลาหนึ่งเดือน นอกจากว่าเขาจะเป็นมนุษย์วิเศษเท่านั้น.

เซอร์วิลเฟรด : งั้นเรื่องมันก็เป็นอย่างนี้ใช่ไหมล่ะ, คุณหมอ ไม่มีใครที่จะกล้าอ้างว่า รู้จักว่าเขาผู้นั้นคือใคร ?

ฟลอร์ดอง : อา, นั่นเป็นความคิดที่ฉลาดกว่า ในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างยังไม่มีใครทราบได้แน่นอน.

เซอร์วิลเฟรด : เท่าที่ผมจะออกความเห็นได้ก็คือ เขาผู้นั้นจะเป็นตัวเซอร์มาร์กไปไม่ได้ ด้วยเหตุว่าตัวเซอร์มาร์กยังคงมีชีวิตอยู่อย่างสำราญ คือ คนนั้นแน่ะ (*ชี้ไปทางนั้น*).

ฟลอร์ดอง : เท่าที่เห็นก็ต้องเป็นเช่นนั้น, เซอร์วิลเฟรด, คุณจะผิดไปอย่างไรได้ ?

เซอร์วิลเฟรด (*ยิ้ม*) : ขอบคุณ.

เซอร์วิลเฟรด *นั่งลง.*

เฮมซ์บี้ *ลุกยืนขึ้น.*

เฮมซ์บี้ : ใต้เท้าจะกรุณาคอยสักประเดี๋ยวหนึ่ง เพื่อให้มิสเตอร์ฟ็อกซ์เล่ย์กลับมาได้ไหมครับ ? — — เขากำลังหารือเรื่องสำคัญอยู่กับลูกความของเรา อยู่ที่นอกห้องพิจารณาแค่นี้เอง.

ผู้พิพากษา : ก็ทำไมศาลจึงจะต้องรอคอย มิสเตอร์ฟ็อกเลย์ ด้วยเล่า ? มิสเตอร์เฮมซ์ซี่, งั้นเขามีทนายผู้ช่วยไว้ทำไมกันล่ะ ?

เฮมซ์ซี่ : ในคดีที่สำคัญเช่นอย่างเรื่องนี้ ทนายผู้ช่วยมีไว้สำหรับให้คนเขาดูเท่านั้น แต่ไม่จำต้องพูด, ครับผม.

เสียงคนฟังหัวเราะ.

ผู้พิพากษา : ต้องการจะถามติงพยานปากนี้ไหม, มิสเตอร์เฮมซ์ซี่ ?

เฮมซ์ซี่ : เห็นจะไม่ติง, ครับผม.

ผู้พิพากษา : งั้น, ก็กลับได้, นายแพทย์ฟลอร์ดอง.

ฟลอร์ดอง : เป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก กระผมอยากให้มีเวลามากกว่านี้อีก เพื่อจะได้ใคร่ครวญคำตอบของกระผมบางข้อ บางทีคราวหลังผมคงมีโอกาสได้ทำบาดแผลของเลขที่ ๑๕ ให้ดีขึ้นอีก – – แล้วก็ – – –.

ผู้พิพากษา : ออกไปนอกคอกพยานเถิด, เมอร์ซิเออร์.

ฟลอร์ดอง : งั้นก็จบเรื่องแล้วซี ?

ผู้พิพากษา : จบแน่ ๆ, นายแพทย์ฟลอร์ดอง.

ฟลอร์ดอง *เดินออกไปจากคอกพยาน.*

ผู้พิพากษา : จะอ้างพยานปากอื่นอีกไหม, มิสเตอร์เฮมซ์ซี่ ?

เฮมซ์ซี่ : กระผมกำลังตกอยู่ในฐานะที่ลำบาก, ครับผม – – กระผมไม่ทราบจริง ๆ ว่า ผู้นำที่คงแก่เรียนของกระผมตั้งใจจะอ้างใครอีก.

ผู้พิพากษา : เมื่อตัวเขาไม่อยู่ในขณะนี้ คุณก็มีหน้าที่ที่จะต้องคุมคดีฝ่ายจำเลย หากว่าคุณจะอ้างใครเป็นพยานอีก — — พยานคนนั้นก็ต้องเข้าคอกพยานในบัดนี้ — — หรือมิฉะนั้นก็ถือว่าหมดพยานฝ่ายคุณ

ฟ็อกซ์เลย์ *เดินเข้ามาในศาล มี* เยอร์ราลด์ ล็อดดอน, อีนิด กับบิดามารดาของเธอ *เดินตามเข้ามาด้วยตามทางเดินทางด้านเหนือของเวที.*

ฟ็อกซ์เลย์ (*เดินกลับไปนั่งยังที่ของทนาย*) : ใต้เท้ากรุณา, ผมต้องขอประทานโทษ ผมเห็นจะไม่จำต้องกราบเรียนว่า การที่กระผมออกไปข้างนอกศาลนี้หาเป็นการตั้งใจลบหลู่เกียรติของศาลแต่อย่างไรไม่.

ผู้พิพากษา (*แสดงว่าอดใจรอคอยไว้ไม่ไหว*) : จะอ้างพยานอื่นอีกไหม, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์?

ฟ็อกซ์เลย์ : อ้างอีกครับผม ผมเตรียมพยานไว้พร้อมแล้ว.

ผู้พิพากษา : ก็เรียกเข้ามาซิ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมขออ้างเลดี ล็อดดอน !

เซอร์มาร์ก *ลุกทะลึ่งยืนขึ้นจากที่นั่งด้วยอาการตกใจอย่างใหญ่หลวง แต่ครั้นแล้วก็กลับลดตัวนั่งลงไปดังเดิมด้วยหัวใจที่ถูกทรมาน.*

ผู้พิพากษา (*รู้สึกสนเท่ห์*) : ใครนะ, มิสเตอร์ ฟ็อกซ์เลย์ ?

ฟ็อกซ์เลย์ (*อย่างมีชัย*) เลดี ล็อดดอน, ครับผม.

ผู้พิพากษา (*รู้สึกฉงน*) : ภริยาท่านเซอร์มาร์กน่ะรึ ?

ฟอกซ์เลย์ : ภริยาของโจทก์ พระเดชพระคุณคงระลึกได้ว่า เมื่อวานนี้ยังมีปัญหาอยู่ว่าเธอควรจะให้การหรือไม่.

ผู้พิพากษา : ถูกแล้ว ยังจำได้ดี นี่ออกจะผิดปกติมาก.

ฟอกซ์เลย์ : เพราะว่าเป็นคดีที่ผิดปกติอยู่แล้ว, ครับผม.

ผู้พิพากษา : ดูเหมือนจะเป็นอย่างนั้นแหละ, เอ้าต่อไป.

อีนิด *ลุกขึ้นยืนด้วยท่าทางแสดงว่าไม่สู้จะเต็มใจ และประหม่า* ท่านนายพลวินเตอร์ตัน *ได้ช่วยประคองมาส่งจนถึงคอกพยาน เธอเป็นหญิงรูปร่างงามและมีสกุล อายุราวสามสิบปี แต่งกายอย่างเรียบ ๆ เธอย่างเท้าเข้าไปในคอกพยานอย่างกระดากอายและอ่อนเปลี้ย แล้วหยิบคัมภีร์ชูขึ้น บิดามารดาของเธอนั่งอยู่ที่ตอนกลางของที่นั่งที่ในศาล เฝ้าดูเธออย่างใกล้ชิด.*

เสมียนหน้าบัลลังก์ *ลุกขึ้น*

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : คำให้การที่ท่านจะกล่าว – –.

อีนิด (*ว่าตามด้วยเสียงแผ่วเบาจนเกือบจะไม่ได้ยิน*) : คำให้การที่ข้า ฯ จะกล่าว – –.

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) – – จะต้องเป็นความจริง, ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง – – .

อีนิด (*ว่าตาม*) : – – จะต้องเป็นความจริง ล้วนเป็นความจริงทั้งสิ้น และไม่ใช่อื่นนอกจากความจริง – – .

เสมียนหน้าบัลลังก์ (*ว่านำ*) : ขอพระผู้เป็นเจ้าจงทรงโปรดท่าน.

อีนิด (*ว่าตาม*) : ขอพระผู้เป็นเจ้าจงทรงโปรดข้า ฯ

เสมียนหน้าบัลลังก์ *กลับไปนั่งที่เดิม*

เธอวางคัมภีร์ลงและมอง ฟอกซ์เลย์ *ด้วยท่าทางขวยอาย.*

ผู้พิพากษา (*พูดอย่างสุภาพและเป็นกันเอง*) : เลดี้ล็อดดอน อยากจะนั่งให้การในคอกพยานไหม?

อีนิด : ขอบพระคุณ, แต่ไม่ต้องดอกเจ้าค่ะ.

เซอร์วิลเฟรด (*ยืนขึ้น*) : ใต้เท้ากรุณา, ผมเข้าใจว่าพยานปากนี้คงจะเข้าใจถึงสิทธิของตนตามกฎหมายอันเกี่ยวกับการให้การในคดีนี้แล้ว เช่นนั้นนะครับ?

ฟอกซ์เลย์ : ผมได้คิดในข้อนี้แล้ว, เซอร์วิลเฟรด.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ฟอกซ์เลย์ : (*พูดกับพยาน*) : เลดี้ ล็อดดอน คุณไม่ได้รับหมายเรียกมาเป็นพยาน อย่างนั้นไม่ใช่รึ?

อีนิด (*เสียงเบาเกือบจะไม่ได้ยิน*) : เปล่า.

ฟอกซ์เลย์ : งั้นคุณก็มาให้การด้วยความสมัครใจของคุณเองน่ะซิ อย่างนั้นใช่ไหม?

อีนิด *มองด้วยความฉงนแล้วก็ไม่ตอบ เธอชำเลืองดูตัวโจทก์ก่อนอย่างทอดอาลัย แล้วก็มองไปทางบิดามารดาของเธอ ทนายโจทก์แสดงกิริยาอาการว่าโล่งใจ*

ผู้พิพากษา : เลดี้ ล็อดดอน, จะว่ายังไง?

อีนิด (*อย่างเชื่องช้า*) : จะว่าเพราะใจสมัครของดิฉันเอง ก็ไม่ถูกนัก, มิสเต็อร์ฟ็อกซ์เลย์.

เซอร์วิลเฟรด (*ด้วยอาการโล่งใจ*) : นั่นปะไร?

ฟ็อกซ์เลย์ *เหลียวมองไปทาง* เซอร์วิลเฟรด *ด้วยอาการชักจะฉุนแล้วโบกมือเป็นทำนองขอให้ระงับไว้.*

ผู้พิพากษา : เลดี้ ล็อดดอน, ศาลคิดว่าพยานควรจะต้องอธิบายในข้อนี้.

อีนิด (*อย่างสะทกสะท้าน*) : ดิฉันมาให้การนี้, เพราะว่า — —(*หยุด*) ง่า, บิดาของดิฉันคิดว่า — — ขะยั้นขะยอว่า ดิฉันควรจะเข้าให้การ และดิฉัน — — ดิฉัน — — —.

ผู้พิพากษา (*รู้สึกฉงนและพลิกสมุดโน้ตดู*) : แต่ว่า — — บิดาของพยาน, ท่านนายพลวินเตอร์ตัน — — (*ค้นหาบันทึกที่จดไว้*) ได้เข้าให้การเป็นพยานให้เซอร์มาร์กมาแล้วนี่.

ฟ็อกซ์เลย์ (*พูดทำนองแก้ให้ถูก*) : ประทานโทษเป็นพยานให้แก่โจทก์กระผมอ้างลูกสาวของท่านผู้นั้น, คือสุภาพสตรีผู้นี้, เป็นพยานฝ่ายจำเลยต่างหาก.

ผู้พิพากษา (*อย่างเข้าใจเรื่องดี*) : จริงซี — — ข้อนั้นเห็นชัด ๆ อยู่แล้ว นี่แน่ะ, เลดี้ ล็อดดอน, เธอเต็มใจจะให้การเป็นพยานฝ่ายจำเลยไหม?

อีนิด (*เสียงเบาเกือบจะไม่ได้ยิน*) : เป็นพยานให้มาร์ก ดิฉันต้อง — — แม้จะเป็นในขณะนี้ก็ดี.

ผู้พิพากษา : เป็นพยานให้เซอร์มาร์ก ฮือ มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์ คุณออกจะเสี่ยงภัยอย่างใหญ่หลวงสักหน่อยนะ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ผมเตรียมพร้อมที่จะเผชิญต่อสิ่งนั้นไว้แล้ว, ครับผม (*หันไปทาง* อีนิด) คุณชื่ออีนิดและเป็นบุตรีคนเดียวของท่านนายพลวิลเตอร์ตัน ใช่ไหม?

อีนิด : ถูกแล้ว

ฟ็อกซ์เลย์ : เลดี ล็อดดอน, ก่อนที่เราจะพูดกันต่อไป ผมคิดว่าบางทีคุณยังไม่ได้อธิบายอะไรอยู่ข้อหนึ่งให้ท่านผู้พิพากษา และท่านลูกขุนฟัง.

อีนิด : ทำไม – – ข้อไหนกัน, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์?

ฟ็อกซ์เลย์ : ท่านเหล่านั้นได้เห็นคุณเข้าไปในคอกพยาน เมื่อวันวานนี้, แสดงว่า เตรียมพร้อมที่จะให้การเป็นพยานให้แก่สามีของคุณ.

อีนิด (*เสียงเบาเกือบไม่ได้ยิน, ก้มศีรษะรับ*) : ถูกแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : ถ้าหากว่าคุณได้ให้การไว้แล้วเมื่อวันวานนี้ คำให้การนั้นจะเหมือนกับที่คุณเตรียมจะให้การในวันนี้ไหม?

อีนิด (*ตอบอย่างช้า ๆ*) : ไม่เหมือน. คำให้การที่ดิฉันสัญญาไว้ว่าจะให้การนั้น จะไม่เหมือนกัน.

ผู้พิพากษา : เลดี ล็อดดอน, ศาลเชื่อมั่นว่าพยานคงไม่หมายความว่าพยานให้คำมั่นสัญญาที่จะให้การเพื่อให้ศาลนี้เขวนะ?

อีนิด : ไม่ใช่เช่นนั้นเจ้าค่ะ ดิฉันไม่เคยคิดทำเช่นนั้นเลย, เมื่อดิฉันเล่าให้ทนายผู้จัดคดีของสามีของดิฉันฟังว่า ดิฉันจะให้การอย่างไร ดิฉันคิดว่า – – ดิฉันแน่ใจว่านั่นเป็นความจริง – – ในขณะนั้น.

ผู้พิพากษา : ขณะนั้นรึ ? – – อ๋อ เข้าใจละ, มิสเตอร์ฟอกซ์เลย์, ว่ายังไง ?

ฟอกซ์เลย์ : สุดแล้วแต่ใต้เท้าก็แล้วกัน นี่, เลดี ล็อดดอน, คุณได้ทำการหมั้นกับมาร์ก, ซึ่งเป็นลูกชายคนเดียว และเป็นผู้รับมรดกของท่านเซอร์ปีเตอร์ ล็อดดอน แห่งอิ๊นจ์เวิทฮอลล์ ในจังหวัดนอร์ฟอล์ค เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๕ ใช่ไหม ?

อีนิด : ถูกแล้ว.

ฟอกซ์เลย์ : ผมเชื่อว่าในขณะนั้นคุณยังเด็กอยู่มาก ใช่ไหม ?

อีนิด : อายุเพิ่งได้สิบเจ็ดปีเท่านั้น ดิฉันเพิ่งกลับจากปารีส แม้ว่าเราจะเป็นเพื่อนบ้านกันก็ดี ดิฉันก็ไม่ใคร่จะมีโอกาสได้พบเห็นมาร์ก จนกระทั่งเวลานั้น ดิฉันลงไปอีตันในวันนั้น, และ – – –.

ฟอกซ์เลย์ : และแล้วก็ได้หมั้นกันใช่ไหม ?

อีนิด : ถูกแล้ว.

ฟอกซ์เลย์ : ในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๑๙ คุณก็ได้ทำพิธีสมรสกับโจทก์ที่ในโบสถ์ อิ๊นจ์เวิทนั้น ถูกไหม ?

อีนิด : ถูกแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : เลดี ล็อดดอน, ผมยังเหลือคำถามที่จะถามคุณอีกสามข้อ เมื่อมาร์ก ล็อดดอนถูกจับเป็นเชลยศึกแล้ว เขาได้เขียนจดหมายส่งข่าวถึงคุณบ้างไหม ?

อีนิด : ในสองเดือนแรก เขาเขียนถึงบ่อย ๆ เป็นระยะ ๆ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ขอให้คุณใช้ความรำลึกนึกคิดโดยรอบคอบสักหน่อยนะ -- ผมรู้ดีว่าคุณคงทำอย่างว่า จดหมายเหล่านั้นมีฉบับใดฉบับหนึ่งบ้างไหมที่แสดงว่า เขาเสียความทรงจำที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ก่อนสงคราม ?

อีนิด (*สั่นศีรษะ*) ไม่มี -- ไม่มี. (*หยุดนิ่ง*) หลังจากที่เขาถูกจับเป็นเชลยศึก แต่ว่าก่อนที่เขาจะได้รับข่าวคราวจากดิฉัน เขาเขียนมาร้องขอให้ดิฉันอดใจคอยเขาไว้ก่อน จนกว่าสงครามจะเสร็จสิ้นลง

ฟ็อกซ์เลย์ : แล้วคุณก็คอยเขาหรือ ?

อีนิด (*อย่างน่าสมเพท*) : ถูกแล้ว ดิฉันรอคอยเขาค่ะ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ในบรรดาจดหมายเหล่านั้น เขาเคยพูดบ่นถึงเรื่องโรคเส้นประสาทตกใจเนื่องจากกระสุนระเบิด มีบ้างไหม ?

อีนิด : เขาไม่เคยบ่นถึงเรื่องอะไรเลย.

ฟ็อกซ์เลย์ (*พูดอย่างช้า ๆ เน้นถ้อยเน้นคำ*) : เลดี ล็อดดอน คงเหลือคำถามสุดท้ายเท่านั้น ในบัดนี้คุณยังเชื่อว่า สามีของคุณ

คือตัวโจทก์ในคดีนี้ เป็นตัวมาร์ก ล๊อดดอน ที่แท้จริงหรือ ?

อีนิด *หยุดคิดหาคำตอบอยู่เป็นเวลานาน ในระหว่างนี้คนทุกคนในศาลต่างเพ่งเล็งอยู่ที่ริมฝีปากของเธอ.*

ท่าทางของ เซอร์มาร์ก *ในขณะนั้นกระสับกระส่ายตื่นเต้นด้วยความหวาดกลัว.*

ผู้พิพากษา : ยังไงล่ะ เลดี ล๊อดดอน ?

อีนิด (*พูดอย่างแช่มช้าแต่ด้วยสำเนียงชัดถ้อยชัดคำ*) ; ไม่ใช่. ไม่ใช่ เขาไม่ใช่มาร์ก ล๊อดดอน.

คำตอบของเธอเกือบจะทำให้ทุกคนในศาลตกใจ ไปหมด.

เซอร์มาร์ก *ซึ่งได้แสดงอาการให้เห็นว่า ความทุกข์ทรมานใจกำลังเพิ่มพูนขึ้นมากทุกที ในขณะที่ภรรยาของเขากำลังให้การอยู่ในคอกพยาน ในทันทีทันใดก็เป็นลมล้มหน้าฟาดลงไปที่ ๆ นั่งกลางศาลนั้นโดยไม่ได้สติ จึงเกิดการกาหลขึ้นในศาล*

ปิดม่าน

จบองค์ที่สอง

องค์ที่สาม

เวลา เช้าวันรุ่งขึ้น เวลาประมาณ ๑๐.๓๐ นาฬิกา.

ฉาก อย่างเดิม ผู้พิพากษา ยังไม่ได้ออกนั่งบัลลังก์

เปิดฉาก : เป็นห้องพิจารณา คู่ความและผู้ฟังกำลังนั่งรอคอยผู้พิพากษาอยู่.

เลดี้ ล็อดดอน แต่งกายด้วยเครื่องชุดดำ นั่งอยู่กับบิดามารดาของเธอหลังทนาย.

เซอร์มาร์ก แสดงอาการให้เห็นปรากฏชัดว่ายังไม่เป็นปกติ หลังจากที่เป็นลมล้มลงเมื่อวันก่อนนั้น หน้าตาซูบซีดอิดโรย เขากระซิบกระซาบกับ เซอร์วิลเฟรด อย่างรีบร้อน แต่สังเกตจากท่าทางของ เซอร์วิลเฟรด แล้วปรากฏว่าไม่สู้จะเลื่อมใสและสนใจนัก.

เสมียนของผู้พิพากษา เข้ามาและยืนหลังบัลลังก์.

ดาวแนม : โปรดเงียบ, เงียบ.

ทุกคนที่อยู่ในศาลลุกยืนขึ้น.

ผู้พิพากษา เข้ามา.

ผู้พิพากษา นั่งที่นั่งบนบัลลังก์.

ทุกคนในศาลนั่งลง.

ผู้พิพากษา (ดูสมุดบันทึก) : มิสเตอร์ ฟ็อกซ์เลย์.

ฟ็อกซ์เลย์ ลุกยืนขึ้น.

ผู้พิพากษา : มิสเตอร์ฟอกซ์เลย์, นึกได้ว่าเมื่อวานนี้ที่ศาลเลื่อนคดีมาก็เนื่องจากตัวโจทก์ – – (*หยุดพูดเล็กน้อย*) ไม่สบายขึ้นในปัจจุบันทันด่วน– – คุณซักถามพยานของคุณยังไม่เสร็จ

ฟอกซ์เลย์ (*แสดงว่ารู้สึกเชื่อมั่นในความมีชัยของตน*) : กระผมคิดว่าจะไม่ถามรบกวนเลดี ล็อดดอนอีก, ครับผม.

ผู้พิพากษา (*รู้สึกไม่พอใจโดยไม่เจตนา – –พูดอย่างห้วน ๆ*) : เข้าใจละ (*หันไปพูดกับ* อีนิด) เลดีล็อดดอน, โปรดเข้าไปในคอกพยาน เพื่อให้เซอร์วิลเฟรดซักค้านต่อไป

อีนิด *ลุกจากที่นั่ง เดินเข้าไป ในคอกพยาน ด้วยความกระปรี้กระเปร่าขึ้นกว่าเก่า แต่ก็ยังแสดงว่าความสะทกสะท้านไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเมื่อวันก่อน มารดาของเธอตามไปนั่งอยู่ใกล้ ๆ กับคอกพยานด้วย.*

เซอร์วิลเฟรด *หลังจากได้พูดกระซิบกระซาบกับ* เซอร์มาร์ก *แล้ว ก็ลุกขึ้นซักค้านพยาน.*

เซอร์วิลเฟรด : เลดี ล็อดดอน, สามีของคุณกระตือรือล้นเป็นที่สุด ที่ไม่อยากจะให้ผมถามค้านภริยาของเขาเลย หวังว่าคุณคงให้อภัยแก่ผมนะ ถ้าหากเป็นการขัดกับความประสงค์ของเขา?

อีนิด : แน่นอน, เซอร์วิลเฟรด, คุณต้องทำตามหน้าที่ของคุณนี่.

เซอร์วิลเฟรด : เลดี ล็อดดอน. งั้นเราควรจะเริ่มต้นทำความกระจ่างในปัญหาสักข้อหนึ่ง หรือสองข้อ.

อีนิด : ก็ได้, เซอร์วิลเฟรด.

เซอร์วิลเฟรด : เอาเรื่องรอยสักที่แขนของสามีคุณก่อน. คุณได้เห็นเป็นครั้งแรกตั้งแต่เมื่อไร ?

อีนิด : เมื่อเขากลับจากประเทศเยอรมันนี.

เซอร์วิลเฟรด : ครั้งนั้นเป็นตัวอักษรอะไรบ้าง ฯ

อีนิด : ก็เหมือนกับที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้แหละ – – คืออักษร E.W.

เซอร์วิลเฟรด : ความเก่าใหม่แตกต่างกันบ้างไหม ?

อีนิด : ดิฉันไม่เคยสังเกตว่ามีอะไรต่างกันนี่.

เซอร์วิลเฟรด : งั้นอย่างน้อยเพื่อนทนายผู้คงแก่เรียนของผม ก็ต้องเข้าใจผิดละซิ ที่พยายามออกความเห็นว่าอักษร F ได้กลับกลายเป็นอักษร E. เพื่อประโยชน์แห่งคดีนี้.

อีนิด : ดิฉันไม่เคยเห็นมีอะไรนอกจากอักษร E.W. ที่แขนของเขา.

เซอร์วิลเฟรด : ทีนี้ขอถามเรื่องความจำของตัวโจทก์สักหน่อย.

อีนิด : ได้ค่ะ.

เซอร์วิลเฟรด : ผมคิดว่าคุณได้ให้การ ตอบคำถามเพื่อนทนายของผมตั้งแต่เมื่อวานนี้ไว้แล้วว่า จดหมายของสามีของคุณที่เขียนจากประเทศเยอรมันนีนั้นไม่มีอะไรแสดงว่า เขาเสียความทรงจำเลย อย่างนั้นถูกไหม ?

อีนิด (*ค้านเพื่อแก้ให้ถูก*) : ไม่ใช่จดหมายของสามีดิฉันเจ้าค่ะ, เซอร์วิลเฟรด – – เป็นจดหมายของมาร์ก.

เซอร์วิลเฟรด (*พูดอย่างยิ้มเป็นเชิงไม่เห็นพ้องด้วย*) : เลดี ล็อดดอน, ยังก่อน, ขณะนี้ยังไม่ถึงเรื่องเกี่ยวกับการยืนยันว่าใครเป็นใครกัน — — — ท่านลูกขุนคงยังจำได้ว่า สามีของคุณได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับจดหมายเหล่านี้ไว้แล้ว — — — แต่เราพูดกันถึงในตอนหลังจากนั้นมาอีก คือ ว่า หลังจากที่เขากลับมาแล้ว ความทรงจำในเหตุการณ์ที่บังเกิดขึ้นเมื่อก่อนสงครามนั้นเกือบจะไม่มีเสียเลย ดังนั้นถูกไหมล่ะ?

อีนิด : ความทรงจำของสามีดิฉันน่ะรึ? อ้อ — — เกือบจะไม่รู้จักอะไรเอาเสียเลย.

เซอร์วิลเฟรด : นี่ก็อีกนั่นแหละ แม้จะอธิบายว่ากระไรก็ดี การที่เขาจำอะไรไม่ได้นี้ก็คงไม่ใช่แกล้งทำขึ้น เพื่อให้มิสเตอร์ฟ็อกซ์เล่ย์ ยอมแพ้กระมัง?

อีนิด : ไม่ใช่เช่นนั้น อย่างน้อยที่สุดที่เขาจำอะไรไม่ได้นั้น ก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ ไม่ใช่แกล้งทำ.

เซอร์วิลเฟรด : ผมรู้แน่ ๆ ว่าคุณจะต้องยอมรับในข้อนั้น นี่แน่ะ, เลดี ล็อดดอน, ผมเกรงว่าผมจำจะต้องถามคุณในเรื่องส่วนตัวสักหน่อย (*หยุดอึ้ง*) คุณแต่งงานกับสามีของคุณทำไม?

อีนิด : ดิฉันคิดว่าด้วยเหตุผลสองประการ ดิฉันได้ให้คำมั่นสัญญาไว้กับเซอร์ปีเตอร์ และเลดี ล็อดดอน ว่าดิฉันจะรอคอยมาร์ก, — — และตัวดิฉันเองก็ต้องการที่จะรอคอยเขาอยู่แล้ว.

เซอร์มาร์ก : ข้อนั้นน่ะผมแน่ใจ, เลดี ล็อดดอน, ถูกแล้ว เป็นเหตุหนึ่งละ.

อีนิด : นอกจากนั้น คนเราควรจะมีความรู้สึกนึกคิดบ้างว่าหลังจากที่คู่หมั้นได้ไปทำการสนองคุณชาติและได้กลับมาแล้ว ตนก็ควรที่จะปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ คล้ายกับว่าเป็นการกตัญญูต่อชาติบ้าง.

เซอร์วิลเฟรด : เลดี ล็อดดอน, พวกเราเข้าใจได้ในข้อนั้น ผมคาดว่าเมื่อคุณแต่งงานกับเขา คุณคิดว่าเขาเป็นเซอร์มาร์กยังงั้นถูกไหม?

อีนิด : ถูกแล้ว ก็จะให้ดิฉันคิดว่าเขาเป็นใครอีกล่ะ?

ผู้พิพากษา : พยานหมายความว่า ครั้งนั้นไม่มีอะไรทำให้คิดเป็นอย่างอื่นอีกใช่ไหม?

เซอร์วิลเฟรด : เลดี ล็อดดอน, เมื่อคุณแต่งงานกับสามีของคุณ คุณไม่ได้รักเขาดอกรึ?

อีนิด (*หลังจากอึ้งสักครู่ — ให้การอย่างช้า ๆ*) : รักไม่เหมือนกับที่ดิฉันรักมาร์ก ล็อดดอน (*หยุดอึ้ง*) แต่ดิฉันรู้สึกว่าดิฉันควรจะต้องรักเขา.

เซอร์วิลเฟรด : คุณไม่เคยคิดรักเขาอีกบ้างรึ?

อีนิด : ก็รักบ้าง — — — แต่ก็ไม่เหมือนที่ดิฉันรักมาร์ก,

เซอร์วิลเฟรด : คุณเริ่มสงสัยว่าเขาไม่ใช่เซอร์มาร์กเป็นครั้งแรก ตั้งแต่เมื่อไหร่?

อีนิด (*อย่างยั้งคิด*) : ยากเหลือเกินที่จะอธิบาย ดิฉันยังไม่เคยมีความสงสัยจริง ๆ – – – (*หยุดอึ้ง – แสดงว่าหวาดกลัว*) – – จนกระทั่งเมื่อวันวานนี้.

เซอร์วิลเฟรด : เข้าใจล่ะ.

อีนิด : ยิ่งกว่านี้ – – แม้ในครั้งแรกก็ดี ดิฉันรู้สึกว่า มีอะไรที่ผิดแปลกอยู่ ถูกแล้ว – – – แม้หลังจากที่เขากลับมาเมื่อแรก ๆ ก็ดี – – (*หลังจากหยุดนิ่งเหมือนกับว่าจะรำลึกถึงความหลังออกมาดัง ๆ*) – – มีอะไรแปลกเอามาก ๆ ทีเดียว.

เซอร์วิลเฟรด (*อย่างพิศวง*) : มีอะไรที่ผิดแปลกอยู่รึ ?

อีนิด : ดิฉันไม่กล้าที่จะปริปากเล่าบอกแก่ใครเลย ว่าการที่เขากลับมานั้น จึงไม่ – – (*หยุดอึ้ง*) ไม่ฟื้นความรู้สึกดังเก่าเช่นที่ดิฉันเคยรู้สึก ดิฉันคิดอยากจะให้เขากลับมาตลอดเวลา แต่เมื่อเขากลับมาเข้าจริง – – (*เปลี่ยนเรื่อง*) ตั้งแต่ครั้งนั้น ดิฉันก็เกือบจะเริ่มสงสัยอยู่บ้างแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : สงสัยอะไรกัน เลดี้ ล็อดดอน ?

อีนิด (*อย่างช้า ๆ*) : ดูเหมือนกับว่ามีกำแพงกั้นระหว่างเราทั้งสอง – – กำแพงซึ่งดิฉันไม่มีวันที่จะผ่านไปได้.

เซอร์วิลเฟรด : กำแพงรึ ?

อีนิด : มีอะไรอยู่บางอย่าง ซึ่งกั้นมิให้มีความไว้วางใจอย่างแท้จริง

ซึ่งกันและกัน มีบางอย่างที่ดิฉันไม่กล้าถามเขา -- บางอย่างที่เขาจะไม่กล่าวขวัญถึงเลย.

เซอร์วิลเฟรด : เลดี ล็อดดอน, หลังจากที่ได้แยกกันอยู่เป็นเวลานานตั้งหลาย ๆ ปี และคิดถึงความลำบากยากแค้นทั้งมวลที่สามีของคุณได้ผ่านมาแล้ว การที่เป็นเช่นนั้นไม่ใช่เป็นของธรรมดาดอกหรือ? เป็นของธรรมดาที่เขาอยากจะลืมสิ่งอะไร ๆ เสียให้หมด, ยังงั้นใช่ไหมล่ะ?

อีนิด : ดิฉันได้พยายามอย่างมากที่จะคิดทำนองนั้น, แต่ (*สั่นศีรษะ*) เดี๋ยวนี้ ดิฉันเข้าใจแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : เดี๋ยวนี้คุณเข้าใจแล้วรึ?

อีนิด (*แสดงว่าเศร้า*) : ตั้งแต่เมื่อวันวานนี้.

เซอร์วิลเฟรด : คุณหมายความว่าความสงสัยของคุณน่ะ ชักจะแน่นอนขึ้นตั้งแต่เมื่อวันวาน ยังงั้นรึ?

อีนิด : ถูกแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : เลดี ล็อดดอน, แต่ก็อะไรล่ะ? คุณถือว่าแป็ตตริกบ๊กเคนแนมเป็นพยานที่พูดความจริงเช่นนั้นรึ?

อีนิด : เขาอาจเป็นอย่างนั้นก็ได้.

เซอร์วิลเฟรด : หรือของซาราคาร์ลตันก็เหมือนกันใช่ไหม?

อีนิด : ก็อาจเป็นได้.

เซอร์วิลเฟรด : เห็นอยู่ชัด ๆ ไม่ใช่หรือว่า คนทั้งสองนั้นเป็นนักเสี่ยงโชคที่ไม่มีความยั้งคิดอะไรเลย?

อีนิด : เซอร์วิลเฟรด, คนเราแม้จะเลวจนถึงที่สุดก็อาจมีบางครั้งที่พูดความจริงได้ทั้ง ๆ ที่มีเหตุจูงใจในทางที่มิชอบก็ดี.

เซอร์วิลเฟรด : สามีของคุณดูแลเอาใจใส่คุณเป็นปกติดีหรือ ?

อีนิด : ดีเสมอ – – เว้นแต่ข้อนี้.

เซอร์วิลเฟรด : ถึงกระนั้นตั้งแต่เมื่อวันวานนี้ – – –.

อีนิด : (*อย่างตื่นเต้น*) : หลังจากที่ได้ยินได้ฟังคำพยานหลักฐาน – – หลังจากที่ได้เห็น – – ได้เห็น – – –.

เซอร์วิลเฟรด : (*รีบขัดจังหวะอย่างเร็ว*) : เลดีล็อดดอน, อย่าทรมารตัวของคุณเลย งั้นถ้าไม่ได้ยินคำพยานแล้ว คุณก็คงไม่เชื่อแน่เช่นนั้นน่ะซิ ?

อีนิด : ดิฉันไม่ทราบ.

เซอร์วิลเฟรด : งั้นหากว่า ความจริงสามีของคุณ คือ แฟรงก์ เวลเนย์แล้ว เลขที่ ๑๕ ก็จะต้องเป็นเซอร์มาร์ก คุณหมายความเช่นนั้นใช่ไหม ?

อีนิด : ดิฉันไม่ทราบ ไม่ทราบ และดิฉันก็ไม่ทราบว่าสามีของดิฉันต้องเป็นเวลเนย์ – – (*อย่างช้า ๆ*) ดิฉันรู้แต่ว่าเขาไม่ใช่มาร์กเท่านั้น.

เซอร์วิลเฟรด : คุณหมายความว่า คุณไม่เชื่อว่าเขา คือ มาร์ก.

อีนิด : ดิฉันไม่เชื่อว่าเขาคือมาร์ก นั่นไม่หมายความอย่างเดียวกันรึ ?

เซอร์วิลเฟรด : ไม่ตรงทีเดียว, เลดีล็อดดอน -- คุณจะกล้าสาบาลไหมว่าคุณจำเลขที่ ๑๕ ได้ ?

อีนิด : (*อย่างเศร้า*) : ไม่ได้ ไม่ได้ ข้อนั้นน่ะซิ ดิฉันทำไม่ได้ นั่นละที่เป็นสิ่งที่แสนจะทรมาน เหลือทน ดิฉันจำเขาไม่ได้เสียเลย ไม่ได้ ไม่ได้แน่ ๆ (*อย่างช้า ๆ*) แต่ทว่าดิฉัน ได้เห็นสีหน้า ของสามีของดิฉัน ในขณะที่ เลขที่ ๑๕ ผู้นำส่งสารเดินเข้ามาในศาล (*หยุดผ่อนหายใจ*) ดิฉันเห็นได้ว่า เขา จำเขาได้ แม้ถึงว่าตัวดิฉันเองไม่สามารถจำได้ก็ดี (*หันไปทางเซอร์มาร์กและพูดอย่างตื่นเต้นจนไม่รู้สึกตัว*) เป็นอย่างนั้น ! เป็นอย่างนั้นจริง ๆ !

ในตอนนี้ทำให้เกิดความปั่นป่วนขึ้นในศาล

เซอร์วิลเฟรด : เลดีล็อดดอน, คุณให้การตั้งแต่เมื่อวันวานนี้ใช่ไหม ?

อีนิด : ถูกแล้ว

เซอร์วิลเฟรด : ก่อนที่คุณจะได้ให้การ คุณได้ขอให้สามีของคุณอธิบายชี้แจงให้คุณฟังหรือเปล่า ?

อีนิด : จะให้อธิบายอย่างไรได้ ? ไม่มีเวลาพอ.

เซอร์วิลเฟรด : ถ้าหากว่า สีหน้าสามีของคุณ ทำให้คุณข้องใจ เป็นอย่างมากเช่นนี้ อย่างน้อยคุณก็ควรจะได้ซักถามขอให้เขาอธิบายชี้แจงแก่คุณ -- คุณไม่คิดอย่างนี้บ้างหรือ ? เพราะอย่างไรก็ตาม คุณอาจเข้าใจผิดทั้งเรื่องก็ได้.

อีนิด (*อย่างขมขื่น* : เซอร์วิลเฟรด, ดิฉันได้เห็นแก่ตานี่ ดิฉันจะเข้าใจผิดไปไม่ได้.

เซอร์วิลเฟรด : แม้หลังจากได้ให้การตั้งแต่เมื่อวันวานแล้วก็ดี คุณได้ขอให้สามีของคุณอธิบายให้คุณฟังถึงเรื่องที่เกี่ยวกับสีหน้าของเขาในวันนั้นบ้างไหม ?

อีนิด : เปล่าเลย ดิฉันไม่ได้พบกับเขาเลย – – เพราะว่าดิฉันค้างอยู่ที่บ้านบิดาของดิฉัน.

เซอร์วิลเฟรด : แล้วสามีของคุณเล่า ?

อีนิด : เขา – – เขา – – (*หยุดอึ้ง*) – – ดิฉันคิดว่าเขาคงอยู่คนเดียว.

เซอร์วิลเฟรด : คนเดียว ! ทั้ง ๆ ที่เขากำลังเข้าชะตาร้าย เช่น นั้นรึ ?

อีนิด : (*พูดอย่างตื่นเต้นคล้ายคนไม่มีสติ*) : คุณพยายามจะทรมานดิฉันรึ ? ถ้าเขาสามารถจะอธิบายให้ฟังได้แล้ว ก็อยู่ด้วยกันมาหลายปี เขาจะไม่มีเวลาอธิบายทีเดียวรึ ? และดิฉันก็ไม่เคยได้ยินคำอธิบายอะไรจากเขา แม้แต่คำเดียว – – คำเดียวที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ไม่มีเลย ทำไมดิฉันจึงจะเพิ่งได้ยินชื่อแฟรงก์เวลเนย์ ก็ต่อเมื่อหลังจากได้มีการโฆษณาหมื่นประมาทรายนี้ขึ้นแล้วเท่านั้นเล่า ?

เสียงพึมพัมในศาล.

นักการ : โปรดเงียบ, เงียบหน่อย.

เซอร์วิลเฟรด : คน ๆ หนึ่ง อาจจะต้องการลืมเหตุการณ์บางสิ่งบางอย่างที่เกี่ยวกับการหลบหนีมาอย่างสมบุกสมบันดังนี้ ไม่อาจเป็นไปได้รึ ?

อีนิด : (*แสดงว่าโกรธ*) : ดิฉันเป็นภรรยาของเขา ทำไมเขาจะไว้ใจดิฉันไม่ได้รึ ? ดิฉันไม่ได้คอยเขารึ -- คอยแล้วคอยเล่า ? ดิฉัน ไม่ได้พลีทุกสิ่ง ทุกอย่าง ให้เขา ดอกรึ -- พลีทุกสิ่งทุกอย่าง, ตลอดเวลาตั้งหลายปี -- เพราะอะไร. ก็ไม่เพราะดิฉันคิดว่าเขาคือมาร์กดอกหรือ ?

เซอร์วิลเฟรด : เลดีล็อดดอน, สมมติว่าสามีของคุณพิสูจน์ได้ว่าเขาน่ะแหละคือ เซอร์มาร์ก ---.

อีนิด (*อย่างเศร้าโศกและแสดงว่าไม่เชื่อ*) : ถ้าเขาพิสูจน์ได้ -- หากเขาพิสูจน์ว่า ---.

เธอเอามือปิดหน้าแล้วก็เป็นลมไม่ได้สติ

มิสซิสวินเตอร์ตัน *รีบก้าวไปข้างหน้าในทันที มี* นายพลวินเตอร์ตัน *ตามไปด้วย ทั้งสองคนเข้าประคอง* อีนิด *เพื่อให้มานั่งที่ ๆ นั่งตอนหน้า* นักการ *นำแก้วน้ำเย็นมาส่งให้แก่เธอ.*

ผู้พิพากษา (*หันไปพูดกับ* เซอร์วิลเฟรด) : เซอร์วิลเฟรด, เราควรจะหยุดพักสักสองสามนาที เพื่อให้อาการเลดีล็อดดอนค่อยดีขึ้น ก่อนที่จะซักค้านต่อไปมิดีรึ ?

เซอร์วิลเฟรด : ผมไม่คิดว่าจะถามอะไรอีก, ครับผม.

เซอร์วิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ฟอกซ์เลย์ : (*ลุกขึ้นยืน*) : กระผมก็เหมือนกัน, ครับผม (*ด้วยท่าทางแสดงว่าเกือบความมีชัยไว้ล่วงหน้า*) และกระผมก็จะไม่สืบพยานต่อไป.

ผู้พิพากษา : ก็ดีแล้ว, มิสเตอร์ ฟอกซ์เลย์, งั้นก็หมายความว่าหมดพยานฝ่ายจำเลยแล้วซิ.

ฟอกซ์เลย์ : ครับผม.

กลับไปนั่งที่เดิม.

ผู้พิพากษา : เซอร์วิลเฟรด ว่ายังไง ?

เซอร์วิลเฟรด *ลุกขึ้น.*

ผู้พิพากษา : คุณตัดสินใจแล้วหรือยังว่า จะดำเนินคดีรูปไหน ? คดีนี้จะให้ลูกขุนชี้ขาดด้วยไหม ?

เซอร์วิลเฟรด : ฝ่ายกระผมตกอยู่ในฐานะที่ลำบากเหลือเกิน, ครับผม ถึงอย่างไรก็ดี กระผมเกรงว่ากระผมควรจะต้องยอมทำตามที่ลูกความของกระผมรบเร้าว่า กระผมควรจะใช้สิทธิที่ศาลได้อนุญาตไว้ ให้เรียกตัวโจทก์เข้ามาสืบอีกในข้อที่เกี่ยวกับเสื้อทหาร ซึ่งฟลอร์ดองได้นำมาให้ศาลดูแล้วเมื่อวันวานนี้.

ผู้พิพากษา : ศาลได้อนุญาตไว้แล้ว แต่ว่าคุณได้ยอมรับแทนลูกความของคุณไว้แล้วว่า เสื้อนั้นเป็นเสื้อของทหารในกองทหารไรเฟิลบริเกด ศาลเห็นว่าตัวโจทก์เองก็ดูไม่สู้แข็งแรงพอที่จะให้การอีก -- และนอกจากนี้, เซอร์วิลเฟรด, คุณก็มี

ความชำนาญและชั้นเชิงในทางว่าความมาแล้วเป็นอย่างมาก คุณคงรู้ดีว่ามีอันตรายอะไรอื่นอีกบ้าง.

เซอร์วิลเฟรด : ผมหวังว่าผมได้ไตร่ตรองโดยถ้วนถี่แล้ว.

ผู้พิพากษา : จะห้ามไม่ให้ตัวโจทก์เข้าให้การอีกน่ะไม่ได้ แต่ก็ไม่เห็นด้วยเลย ที่จะให้โจทก์ทำเช่นนั้น.

เซอร์วิลเฟรด : ขอประทานโทษ, มีบ้างเหมือนกันในบางครั้งที่ตัวความเขาอาจยืนยันให้ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการรักษาประโยชน์แห่งคดีของเขาก็ได้ ยิ่งกว่านี้กระผมขอเรียนเพิ่มเติมว่า นายแพทย์เซอร์ อีริกโฟลแช่ม ก็รู้สึกวิตกถึงผลทางจิตต์ใจของตัวโจทก์เหมือนกัน ถ้าหากว่าเขาไม่ได้เข้าไปให้การอีก.

ผู้พิพากษา : นั้นก็ดีแล้ว เขามีสิทธิที่จะให้การเกี่ยวกับข้อนั้นข้อเดียว.

เซอร์วิลเฟรด (*หันไปพูดกับ* เซอร์มาร์ก): เซอร์มาร์ก โปรดเข้าไปในคอกพยาน.

เซอร์มาร์ก : *เดินเข้าไปอย่างอิดโรยแล้วไปยืนที่ในคอกพยาน ในระหว่างให้การมีท่าทางในบางครั้งแสดงว่าเหนื่อยอ่อนใจ และเอาผ้าเช็ดหน้าเช็ดหน้าผากเป็นครั้งคราว.*

ผู้พิพากษา (*อย่างไม่เอาใจใส่*): ถ้าอยากจะนั่งให้การ, ก็ได้.

เซอร์มาร์ก (*นั่งลงบนที่นั่งในคอกพยาน*): ขอบพระคุณ, ครับผม.

เซอร์วิลเฟรด : เซอร์มาร์ก, เมื่อวันวานนี้คุณได้มีโอกาสเห็นเสื้อนอกทหาร ที่นายแพทย์ฟลอร์ดอง นำมาศาลแล้วใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : คุณยอมรับว่าเป็นเสื้อชั้นนอกที่ใช้ในกองทหาร ไรเฟิล-บริเกดใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : ใช่แน่ ๆ (*อย่างช้าและเน้นคำ*) ผมยืนยันว่าเสื้อตัวนั้นเป็นของผม.

มีการตื่นเต้นขึ้นในศาล.

นักการ : โปรดเงียบ ๆ หน่อย.

ผู้พิพากษา : (*อย่างประหลาดใจ*) : พยานยืนยันว่าเสื้อตัวนี้เป็นของพยาน ยังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว, ครับผม.

ผู้พิพากษา : พยานหมายความว่า เครื่องแบบของพยานชุดนี้ เลขที่ ๑๕ สวมอยู่ในขณะที่ นายแพทย์ฟลอร์ดอง ไปพบเข้า อย่างนั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : แน่เทียวครับ.

ผู้พิพากษา : อยากทราบจริง ๆ ว่า ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น.

เซอร์วิลเฟรด : กระผมกำลังจะถามอยู่เดี๋ยวนี้, ครับผม (*หันไปทางตัวโจทก์*) เซอร์มาร์ก, คุณจะเรียนให้ศาลทราบได้ไหมว่า ทำไมเสื้อตัวที่เซอร์มาร์กลอดดอนสวมอยู่ จึงไปอยู่ที่ ตัวเลขที่ ๑๕ ได้เล่า ?

เซอร์มาร์ก : ตามที่บักเคนแนมให้การไว้แล้วว่า ในคืนวันนั้นตัวเขาเองออกไปเที่ยวเสาะหาอาหาร คงทิ้งเวลเนย์และผมไว้ด้วยกัน

ความข้อนั้นเป็นความจริงอย่างเขาว่า เขาหายไปนานเกินควร พวกเราจึงคิดว่า เขาอาจถูกจับเสียแล้ว ดังนั้นเวลเนย์ จึงออกเที่ยวติดตามหาเขา.

ผู้พิพากษา : ใครกัน ? หมายความถึงเวลเนย์ – – ไม่ใช่เซอร์มาร์กนะ ?

เซอร์วิลเฟรด (*พูดเป็นเชิงค้าน*) : ยังงั้นซิครับ, ใต้เท้า.

ผู้พิพากษา : เซอร์วิลเฟรด, ขอโทษด้วยความจริงใจ ข้อโต้เถียงว่าใครเป็นใครกันแน่นี้ออกจะปนกันวุ่นเสียแล้ว– – เอาให้การต่อไป ทำไมถึงกลายเป็นว่าเวลเนย์เป็นคนออกไปเที่ยวติดตามหาบั๊กเคนแนม แทนที่ ๆ จะเป็นเพื่อนของเขา – – คือ เซอร์มาร์ก ล่อดดอนเล่า ?

เซอร์มาร์ก : ผมน่ะต้องซ่อนอยู่ข้างหลังเสมอ เพราะว่าผมคนเดียวที่แต่งเครื่องแบบทหาร.

ผู้พิพากษา : เข้าใจละ แล้วไง ?

เซอร์มาร์ก : เวลเนย์ก็ออกไปเที่ยวติดตามหาบั๊กเคนแนม ตัวเขาเองก็หายไปนานหลายชั่วโมงเหมือนกัน ในที่สุดเลยทำให้ผมคิดว่าเขาอาจถูกจับไปหรือว่าถูกยิงเสียแล้ว คืนนั้นได้ยินเสียงกระสุนปืนดังประปรายมาก บั๊กเคนแนมก็ให้การไว้ถูกต้องแล้ว ในข้อนี้เหมือนกัน มาทว่าที่ตรงนั้นจะอยู่หลังแนวรบของเยอรมันเป็นระยะหลายไมล์ก็ดี แต่พวกทหารบ๊อชเหล่านั้นก็ชักปอด ๆ เหมือนกัน ผมคิดว่าเขาคงรู้ว่าแนวรบของเขากำลังจะทลายอยู่แล้ว.

ผู้พิพากษา (*อย่างรำคาญ*) : ศาลต้องการทราบแต่เรื่องเกี่ยวกับเสือนั้นเท่านั้น

เซอร์มาร์ก : ผมกำลังจะเล่าอยู่เดี๋ยวนี้, ครับผม. เมื่อไม่เห็นเวลเนย์หรือบั๊กเคนแนมกลับมา ดังนั้น ผมก็ตั้งต้นคลานไปตามชายป่า โฉมหน้าไปสู่เมือง พอดีถึงหัวเลี้ยวผมก็ชนเข้ากับทหารเยอรมันคนหนึ่ง เขาเองก็ตกใจเท่า ๆ กับผมเหมือนกัน ไม่พูดไม่จาอะไรเลยสักคำเดียว เขายิงมานัดหนึ่งโดยไม่ทันได้ประทับปืนขึ้นบ่า กระสุนปืนถูกนิ้วของผมด้วนไป นิ้วจึงด้วนตั้งแต่ครั้งนั้นมา.

ผู้พิพากษา : ไม่ได้คิดว่าจะเพิ่งมาด้วนเอาตอนหลังนี้ พยานว่านิ้วด้วนตั้งแต่ครั้งนั้นมายังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว ครับผม, ฉะนั้น ข้อที่บั๊กเคนแนมให้การว่า เขาไม่เคยได้ทราบว่านิ้วของผมด้วน จึงเป็นความจริงอีกเหมือนกัน.

เซอร์วิลเฟรด : แล้วยังไงอีกล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ผมก็กระโจนใส่เขาและแย่งเอาปืนยาวจากมือเขามา เขายกมือขึ้นเพื่อจะป้องกันตัว ผมก็คว้าพานท้ายปืนแพ่นลงไปบนศีรษะของเขา เขาล้มลงราวกับหินร่วง.

เซอร์วิลเฟรด : ยังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : น่าหวาดเสียว – – หวาดเสียวเหลือเกิน ผมไม่อยากนึกถึงอีกเลยจนกระทั่งขณะนี้.

เซอร์วิลเฟรด : แล้วยังไงอีกเล่า ?

เซอร์มาร์ก (*อย่างอีหลักอีเหลื่อ*) : ผมคิดว่าผมได้ฆ่าเขาตายแล้ว — — (*หยุดอึ้ง*) จนกระทั่งเพิ่งมาเมื่อวันวานนี้เอง ผมรู้สึกตัวในทันทีนั้นเองว่า ผมตกอยู่ในฐานะเช่นไร ผมพลัดกับเพื่อนสองคนของผม——รู้สึกแน่ใจว่าเขาคงถูกจับทั้งสองคน — — และร้ายยิ่งกว่านั้น ผมได้ฆ่าทหารเยอรมันตาย นั่นหมายความว่าถ้าเขาจับผมได้ โทษผมต้องถึงตายเหมือนกัน.

ผู้พิพากษา : ทำไม ?

เซอร์มาร์ก : เพราะว่า การที่ทหารเยอรมันถูกเชลยศึกชาวอังกฤษฆ่าตายห่างจากแนวรบเยอรมันเข้ามาสี่สิบไมล์นั้น เขาไม่ถือว่าเป็นการตายในการสู้รบกัน.

ผู้พิพากษา : เข้าใจละ ถูก, บางทีจะถูก เอ้าให้การต่อไป-

เซอร์มาร์ก : ผมเข้าใจว่ามีหนทางเดียวเท่านั้นที่จะหนีรอดได้ ก็คือว่าถอดเสื้อเครื่องแบบทหารของผมออกเสีย และสรวมเครื่องแบบทหารเยอรมันแทน ดังนั้นผมก็เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวกับคนที่ผมฆ่า — — ผมคิดว่าผมฆ่าเขาตายแล้ว แน่นอนผมต้องล้วงเอาสิ่งของต่าง ๆ ของผมจากกระเป๋าเสื้อมาจนหมด แล้วผมก็รีบหนีในฉับพลัน เพราะมีโอกาสเท่านั้น หากว่าผมไม่เปลี่ยนเสื้อผ้าที่ใส่แล้ว ผมคงไม่มีโอกาสที่จะหนีเล็ดลอดมาได้ ไม่มีวันละ ไม่มีแน่ ๆ.

เซอร์วิลเฟรด : เซอร์มาร์ก คุณต้องการจะให้การอะไรเพิ่มเติมอีก.

เซอร์มาร์ก : อย่างนี้เท่านั้น (*พูดเน้นคำอย่างค่อย ๆ*) เว้นไว้แต่จะมีใคร คนอื่นที่มาเปลี่ยนเสื้อเอาไปเสียอีก ในภายหลังที่ผมได้หนีมาแล้ว ร่างที่น่าสงสารที่นายแพทย์ฟลอร์ดองได้ช่วยเอาชีวิตไว้นั้นไม่ใช่คนอังกฤษเลย เขาคือทหารเยอรมันคนที่ว่านั้น.

เซอร์วิลเฟรด *กลับมานั่งที่เดิม.*

ฟ็อกซ์เลย์ *ลุกยืนขึ้นเพื่อถามค้าน.*

ผู้พิพากษา : มิสเตอร์ฟ็อกเลย์, ศาลเชื่อว่าเห็นจะไม่จำต้องเตือนทนายซึ่งมีความช่ำชองอย่างชั้นคุณว่า ศาลจะไม่ยอมให้ซักค้านพยานอย่างทั่ว ๆ ไป แต่ต้องซักค้านในวงเขตที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นใหม่เท่านั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ (*พูดกับ* ผู้พิพากษา) : ถูกแล้ว, ครับผม กระผมใคร่จะกราบเรียนใต้เท้าด้วยความจริงใจว่า กระผมรู้สึกว่าเป็นการโหดร้ายเหลือเกินที่จะซักค้านคนเจ็บ (*หันไปพูดกับ* เซอร์มาร์ก) พยานแน่ใจหรือว่าพยานรู้สึกสบายดี พอที่จะให้ถามซักค้านได้ ? ท่านลูกขุนจะคิดเป็นประการใดก็ตาม ไม่มีข้อน่าสงสัยเลยว่าคุณมีความตกใจอย่างแรง.

เซอร์มาร์ก (*พูดช้า ๆ*) : ถูกแล้ว, ผมตกใจอย่างแรง ถึงกระนั้นก็ดี ผมรู้สึกว่าผมสบายดี และแข็งแรงพอที่จะตอบข้อถามของคุณได้ดีกว่าเมื่อสองวันก่อนนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : นั่นคุณหมายความว่ากระไรกัน ?

เซอร์มาร์ก : การตกใจในวันนั้นดูเหมือนทำให้บางสิ่งบางอย่างได้กลับมายังความทรงจำของผมอีก ผมเชื่อว่า ผมสามารถที่จะบอกคุณในขณะนี้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อก่อนสงครามเพิ่มขึ้นได้บ้าง มากกว่าที่ได้ให้การไว้แล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ (*อย่างเย้ยหยัน*) : น่าสนุกจริง แต่คุณอย่าคิดว่าผมจะซักถามคุณด้วยข้อถามที่ได้เคยถามคุณมาแล้วนะ.

เซอร์มาร์ก : ผมไม่คิดเช่นนั้น (*แสดงว่าเบื่อ*) คุณคงจะสงสัยว่าผมมีท่องคำตอบที่แท้จริงมาแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : (*ชำเลืองดูลูกขุนอย่างมีความหมาย*) อย่าเป็นห่วงผมเลย แต่บางทีท่านลูกขุนอาจ .....(*หยุดอึ้ง*) เมื่อคุณให้การเป็นครั้งแรก, ผมได้ยินคุณสาบาลด้วยใช่ไหม ?

เซอร์มาร์ก : แน่นอน.

ฟ็อกซ์เลย์ : จะให้การด้วยความจริง – – ล้วนแต่เป็นความจริงทั้งสิ้นถูกไหม ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : ก็ทำไมคุณถึงไม่พูดล้วนแต่ความจริงเสียในครั้งนั้นเล่า ?

เซอร์มาร์ก : ผมคิดว่าผมได้พูดความจริงแล้วนี่.

ฟ็อกซ์เลย์ (*อย่างแดกดัน*) : 'คิดว่าคุณได้พูดความจริงแล้วนะ !' ผมไม่ได้ตั้งคำถามๆ คุณตั้งหลายข้อดอกรึ ถึงลักษณะที่ว่า คุณได้แยกกันกับเวลเนย์ ในคืนวันนั้น ที่สตาฟโลท์อย่างไร ?

เซอร์มาร์ก : ถามแล้ว.

ฟ็อกซ์เลย์ : ก็ทำไม คุณถึงไม่ได้เอ่ยถึงเรื่องที่ได้ต่อสู้กับทหารเยอรมัน แม้แต่คำเดียวเล่า ?

เซอร์มาร์ก (*รู้สึกถึงความบกพร่อง*) : ผมไม่คิดว่าสำคัญ.

ฟ็อกซ์เลย์ : ไม่คิดว่าสำคัญ ! และทำไมถึงไม่พูดถึงเรื่องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวกันในเวลาฉับพลันนั่นแม้แต่คำเดียวเล่า ?

ความทรมานใจของ เซอร์มาร์ก *ทำให้ไม่สามารถตอบได้ทันที.*

เซอร์มาร์ก (*สำรวมตนให้ดีขึ้น*) : ก็ผมบอกคุณแล้วว่า ผมไม่คิดว่าสำคัญ — — ในขณะนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : ในขณะนั้นรึ ? ถ้าหากว่าเป็นเรื่องจริง ทำไมถึงจะต้องปกปิดด้วยเล่า ?

เซอร์มาร์ก : คุณไม่เข้าใจรึ เพิ่งจะเมื่อวันวานเท่านี้นั้น... (*หยุดอึ้ง, ให้การช้า ๆ กว่าเดิม*)... ที่ผมทราบว่า ว่าอ้ายหมอที่น่าสมเพชผู้นั้นยังคงมีชีวิตอยู่ ? (*อย่างตื่นเต้น*) ผมอาจจะเป็นเวลเนย์ หรือว่าเวลเนย์อาจเป็นตัวผมก็ได้ อะไรจะเกิดขึ้นกับคนเยอรมันคนนั้นไม่ทำให้อะไรเปลี่ยนแปลงไปได้ — — (*อย่างช้า แต่เน้นคำ*)... จนกระทั่งเวลาที่คุณเอาเสื้อตัวนั้นออกมาให้ดู.

ฟ็อกซ์เลย์ : คุณเล่าเรื่องนี้ให้คนใดคนหนึ่งฟังเป็นครั้งแรกตั้งแต่เมื่อไหร่?

เซอร์มาร์ก : เล่าให้เซอร์วิลเฟรดฟังเมื่อเช้านี้เอง ในเมื่อผมรู้สึกว่าไม่

แต่เพียงภริยาของผมเท่านั้นที่ไม่เชื่อว่าผมเป็นตัวผม แม้แต่ทนายของผมก็ไม่เชื่อเช่นเดียวกัน.

ฟอกซ์เลย์ (*อย่างแดกดัน*) : ผมเห็นว่าเพื่อนทนายของผมคงจะต้องรู้สึกหนักใจ (*ถามต่อ*) คุณไม่เคยเอ่ยให้ใครฟังก่อนวันนี้เลย ยังงั้นรึ?

เซอร์มาร์ก : เปล่า! ไม่เคย. ไม่เคยเลย.

ฟอกซ์เลย์ : คุณไม่เคยเล่าให้ภริยาของคุณฟังเลยรึ?

เซอร์มาร์ก (*พูดน้ำเสียงอย่างตำหนิโทษตัวเอง*) : ไม่เคย ผมไม่เคยเล่าให้ภริยาผมฟังเลย เธอไม่เคยได้ฟังเรื่องนี้ก่อนที่ผมให้การในวันนี้เลย.

ฟอกซ์เลย์ : ก็ทำไมถึงไม่เล่าล่ะ?

เซอร์มาร์ก : ผมไม่ต้องการให้เธอเอาผมไปคลุกเคล้ากับเรื่องพรรณนั้น.

ฟอกซ์เลย์ : เรื่องพรรณนั้นน่ะอะไรกัน? คุณปกปิดอะไรไว้รึ?

เซอร์มาร์ก : สิ่งที่ผมได้ทำไปแล้ว ก็เป็นการกระทำในเวลาเลือดร้อน!.. (*หยุดอึ้ง*)

ฟอกซ์เลย์ : คุณได้ทำอะไรกับเยอรมันของคุณคนนั้นเล่า?

เซอร์มาร์ก (*อย่างกระสับกระส่ายเต็มที่*) : ก็ผมบอกแล้ว บอกคุณแล้ว อย่าเซ้าซี้ผมอีกเลย.

ฟอกซ์เลย์ : บอกแล้วรึ? ยังงั้นรึ? คุณมีอะไรปกปิดไว้รึ?

เซอร์มาร์ก : อาการที่ผมฆ่าเขาน่ะซิ.

ผู้พิพากษา (*ขัดจังหวะ -- อ่านบันทึกที่จดไว้*) : ศาลจดข้อที่พยานให้การไว้แล้ว (*อ่านให้ฟัง*) 'ผมก็คว้าพานท้ายปืนแผ่นลงไปบนศีรษะของเขา เขาล้มลงราวกับหินร่วง.'

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว -- ถูกแล้ว ---.

ฟ็อกซ์เลย์ : นั่นเป็นความจริงทั้งหมดหรือ ผมต้องการคำตอบ คุณเล่าให้เราฟังหมดแล้วหรือ แม้ในบัดนี้?

เซอร์มาร์ก (*อีหลักอีเหลื่อ*) : ยัง...ยังไม่หมด...ยังไม่หมด... ผมจะเล่าให้คุณฟัง ตีครั้งแรกถูกแขนข้างหนึ่งแหลกไป เขาร้องขึ้นอย่างน่ากลัวได้ครั้งเดียว ถ้าร้องมากกว่านี้ น่ากลัวว่าพวกเพื่อน ๆ ของเขาคงจะพากันมาที่นั่น เขาล้มลง -- อย่างไม่มีท่า ผมได้เห็นเลือด (*อย่างตื่นเต้น*) ผมจำจะต้องฆ่าเขา.... จำต้องทำอย่างนั้น.... ถ้าหากผมจะหาโอกาสเพื่อหลบหนีไป... ไปบ้าน...เพื่อพบ...

เซอร์วิลเฟรด : ไม่ต้องรีบร้อน ช้า ๆ ก็ได้, เซอร์มาร์ก.

ฟ็อกซ์เลย์ (*อย่างหนักแน่น*) : แล้วตีซ้ำอีกกี่ทีล่ะ?

เซอร์มาร์ก (*อย่างตื่นเต้น*) : ผมจะบอกอย่างไรได้?....ตีซ้ำแล้วซ้ำอีก.....ตีซ้ำแล้วซ้ำอีก จนกระทั่งศีรษะแทบจะไม่มีกระดูกและหน้า.....เป็น....นึกไม่ออกบอกไม่ถูก.... ผมไม่อยากจะนึกถึงเสียด้วยซ้ำ..... ตั้งแต่นั้นมาผมพยายามที่จะลืมเสียให้หมด..... ผมไม่อยากจะนึกถึงเรื่องนั้นอีก.....ผมไม่เคยเล่าให้ภริยาของผมฟังเลย...

ผมบอกเรื่องนี้ให้ภริยาผมรู้ไม่ได้..... (*ฟุบตัวด้วยความละเหี่ยลงที่เก้าอี้*)... มีเรื่องนี้แหละระหว่างเราทั้งสอง... ที่เป็นเหตุให้เราหันเข้าหากันไม่ได้....ที่เธอให้การมาแล้วเป็นความจริง....เป็นความจริงอย่างว่า.... หลังจากสงครามมาแล้ว....ตัวผมก็ไม่เหมือนกันกับมาร์ก ล็อดดอนคนที่เธอ สัญญาว่าจะแต่งงานด้วย.....!

ฟ็อกซ์เลย์ : งั้นพวกเราก็ดูเหมือนจะเข้าใจไม่ผิดละซิ คนอย่างคุณก็อาจเป็นผู้ร้ายใจอำมหิตที่สามารถฆ่าคนได้ยังงั้นใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก (*ลุกทะลึ่งยืนขึ้นด้วยโทษะจริต*) : มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์, คุณเคยเข้าสนามรบมาบ้างไหม?

สีหน้าของ ฟ็อกซ์เลย์ *แสดงว่าซ่อนความโกรธไว้ไม่สนิท เขาไม่ตอบเลย ในขณะนี้มีเสียงหัวเราะอย่างเบา ๆ และเสียงกระซิบกระซาบกันในระหว่างพวกเนติบัณฑิต ซึ่งนั่งฟังความอยู่ที่นั่น พวกเหล่านี้รู้เป็นอย่างดีว่าคำตอบที่แท้จริงจะต้องเป็นอย่างไร.*

ผู้พิพากษา (*แกล้งทำเคร่งขรึมแต่ดวงตามีประกาย แสดงว่าไม่พอใจ*) : ทนายผู้คงแก่เรียนซึ่งกำลังซักค้านพยานอยู่ ตัวเขาเองไม่อยู่ในฐานะที่จะถูกย้อนถาม.

เซอร์มาร์ก (*อย่างไม่หวาดหวั่น*) : ผมไม่ต้องการคำตอบของเขานี่ ผมเองก็รู้ ถ้าหากว่าเขาไม่รู้ผลต่างระหว่างการฆ่าเพื่อนเชลยศึกด้วยกัน กับการฆ่าทหารฝ่ายศัตรูผู้ซึ่งได้ยิงคุณ...

และถ้าหากเขามีชีวิตอยู่ต่อไปก็จะปลิดชีวิตของคุณเสีย และตัดทอนเสรีภาพและพรากคุณจากบ้านช่อง และภริยาตลอดไป..... (*แล้วก็ฟุบลงไปกับที่นั่งอีก*).

ฟอกซ์เลย์ : (*ยังคงตั้งตัวไม่อยู่ โดยที่ถูกกล่าวอ้างถึงการที่เขาไม่ไปสงคราม*) : คุณมีหลักฐานพยานอะไรบ้างไหม ที่จะให้ศาลดูเพื่อประกอบเรื่องของคุณ?

เซอร์มาร์ก : ไม่มี มีแต่คำของผมเท่านั้น.

ฟอกซ์เลย์ (*อย่างเย้ยหยัน*) : ไม่มีอะไรจะประกอบเลย แล้วก็เครื่องแบบทหารเยอรมันที่คุณว่า คุณสวมใส่เวลาหลบหนีมาน่ะไปข้างไหนเสียเล่า?

เซอร์มาร์ก : ผมเผาเสียแล้ว แม้ถึงว่าผมจะได้ซักน้ำในคู ก็ดีก็ยังคงมีรอยเลือดเปรอะเปื้อนอยู่ ผมจึงเผาเสีย เมื่อผมได้หลบหนีเข้ามาถึงแนวของเราได้แล้ว ผมต้องการลืมเสีย.

ฟอกซ์เลย์ : แหม น่าเสียดายจริง. นั่นอาจจะเป็นเครื่องช่วยให้ท่านลูกขุนเชื่อว่าเลขที่ ๑๕ ไม่ใช่มาร์กล๊อดดอน.

เซอร์มาร์ก : ผมคิดว่าอาจจะช่วยได้.

ฟอกซ์เลย์ : นอกจากนี้ยังอาจจะช่วยให้รู้ชื่อ และเลขประจำตัวกรมกองของทหารเยอรมันในนิยายของคุณได้ด้วย.

เซอร์มาร์ก (*อย่างยืนยัน*) : ผมอาจบอกชื่อและเลขประจำตัวกรมกองของเจ้าหมอที่น่าสมเพทนั้นให้คุณทราบได้

ฟ๊อกซ์เลย์ : เลขประจำตัวอะไรนั่นน่ะไม่สำคัญหร็อก บางทีผมเอง อาจบอกชื่อให้คุณทราบก็ได้ เขาไม่ใช่ชื่อมาร์กล๊อดดอนดอกหรือ ?

เซอร์มาร์ก (*ด้วยความโกรธซึ่งระงับไว้ไม่อยู่*) : ไม่ใช่, ไม่ถูก.

ฟ๊อกซ์เลย์ *นั่งลง.*

เซอร์วิลเฟรด *ลุกขึ้นยืน.*

เซอร์วิลเฟรด : น่าเสียดายที่เพื่อนทนายของผมไม่สนใจในข้อนั้น แต่ผมเชื่อว่าท่านลูกขุนคงอยากทราบเป็นแน่ ผมอยากให้คุณเรียนศาลว่า ทหารเยอรมันคนนั้นน่ะชื่ออะไร.

เซอร์มาร์ก : คาร์ลไก้ส์ท.

ผู้พิพากษา (*จดบันทึกไว้*) : คาร์ลไก้ส์ท พยานแน่ใจว่าชื่อนั้นจริง ๆ รึ ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว ครับผม.

ผู้พิพากษา : รู้ได้อย่างไร ?

เซอร์มาร์ก (*เอามือล้วงลงในกระเป๋าเสื้อแล้วหยิบเอาแผ่นโลหะออกมา*) : เขียนไว้บนป้ายประจำตัวของเขา นี่ยังไงล่ะครับผม.

ผู้พิพากษา (*ประหลาดใจ*) : ไหนขอดูทีรึ ?

นักการ *รับแผ่นป้ายจากมือ* เซอร์มาร์ก *แล้วส่งให้แก่* เสมียนหน้าบัลลังก์ *ซึ่งส่งต่อไปให้* ผู้พิพากษา.

ผู้พิพากษา (*เพ่งดูแผ่นป้ายด้วยความระมัดระวังอย่างใกล้ ๆ แล้วหันไปทางลูกขุน*) : ท่านลูกขุนทั้งหลาย, นี่ปรากฏว่าเป็นแผ่นป้าย

ประจำตัวของทหารเยอรมันผู้หนึ่งที่ชื่อคาร์ลไก้สท และบอกเลขหมายประจำตัวกรมกอง ของเขาด้วย (*หันไปทางเซอร์มาร์ก*) พยานสาบาลตัวยืนยันว่าสิ่งที่อยู่ที่ตัวทหารเยอรมันคนที่พยานเปลี่ยนเอาเครื่องแบบของเขามาใส่ในคืนวันนั้นที่สต๊าฟโล้ท ยังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : กระผมยืนยัน, ครับผม.

ผู้พิพากษา : พยานเอามาด้วยทำไม ?

เซอร์มาร์ก : ในเมื่อผมเอาเครื่องแบบทหารไรเพิลบริเกดของกระผมสวมใส่ในร่างนั้นแล้ว ถ้าเอาสิ่งนี้ทิ้งไว้ด้วยก็ไม่ได้ผลอะไร และผมคิดว่ามันอาจจะช่วยให้ผมหนีรอดได้.

ผู้พิพากษา : แล้วพยานก็เก็บรักษาไว้ตั้งแต่นั้นมา เป็นเวลาตั้งหลายปี ยังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว, ครับผม.

ผู้พิพากษา : นอกจากพยานแล้ว มีใครอื่นอีกไหมที่รู้ว่าพยานเก็บรักษาเอาของนี้ไว้ ?

เซอร์มาร์ก : ไม่มีใคร ครับผม กระผมเก็บลั่นกุญแจไว้ แต่เมื่อหลังจากที่นายแพทย์ฟลอร์ดองได้ให้การแล้ว เมื่อวันวานนี้ ครั้นตอนกลางคืนกระผมก็ขับรถมุ่งไปบ้านที่นอร์ฟอล์ค เพื่อไปเอาสิ่งนี้มา.

ผู้พิพากษา : และนอกจากคำให้การของพยานแล้ว ก็ไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าสิ่งนี้ในแรกเริ่มเดิมที เป็นของทหาร

เยอรมันคนนี้ ซึ่งเป็นเพียงคนหนึ่งในจำนวนทหารเยอรมันหลายล้านที่เข้าสู่สงครามในคราวนี้ อย่างนั้นใช่ไหม?

เซอร์มาร์ก : นอกจากคำให้การของกระผมที่ได้สาบาลตัวแล้ว ก็ไม่มีอะไรอีก, ครับผม. ไม่มีอะไรอีกเลย.

ผู้พิพากษา : ศาลเข้าใจว่า ออกจะเป็นเรื่องเพิ่มความยากลำบากสำหรับลูกขุนที่จะให้คำชี้ขาด ในเรื่องนี้.

เซอร์มาร์ก : (*ลุกพลึ่งยืนขึ้นด้วยอาการตื่นเต้น ที่เกือบระงับไว้ไม่อยู่*) : ใต้เท้ากรุณา, ขอได้โปรดให้กระผมกราบเรียนศาลเสียทีนี้ ในบัดนี้ กระผมต้องการคำชี้ขาดของลูกขุน ก็เพื่อประโยชน์ของคน ๆ เดียวเท่านั้น -- และคนนั้น คือ ลูกชายของกระผม (*ซวนเซด้วยความอ่อนเพลีย แต่พูดด้วยความเผ็ดร้อนยิ่งขึ้น*) คำชี้ขาดที่กระผมต้องการเฉพาะตัวผมเองนั้น ผมได้หลุดมือไปเสียแล้ว.

เขา *ชี้มือด้วยอาการตื่นเต้นไปทางที่* อีนิด ล๊อดดอน *นั่งอยู่* อีนิด *ร้องไห้ออกมาโฮใหญ่.*

อีนิด (*เกือบไม่รู้สึกตัว*) : ไม่ใช่ ไม่ใช่เช่นนั้น.

บิดามารดาของเธอพยายามที่จะทำให้เธอยับยั้งสติไว้แล้ว ก็ช่วยกันพยุงเธอเดินไปตามทางเดิน ทางด้านคนดูไปนั่งที่นั่งแถวหลังของห้องพิจารณา.

นักการ : โปรดเงียบ เงียบ ๆ หน่อย.

เซอร์มาร์ก (*ชวนเซมากขึ้นอีกจนกระทั่ง* นักการ *ต้องเขยิบเข้ามาใกล้ ๆ*) : แต่ว่าผมต้องการที่จะให้ลูกชายของกระผมรู้ว่าผมมีสิทธิที่จะเป็นบิดาของเขาโดยถูกต้อง.

ในทันใดนั้น เขา *ก็เซไปจนเกือบล้าคอกพยานด้านหน้าออกไป* นักการ *ได้ช่วยจับไว้ แต่แล้วก็ล้มฟุบลงไปกับที่นั่งนั่นเอง* เสมียนหน้าบัลลังก์ *รินน้ำส่งให้แก่* นักการ *ซึ่งส่งให้แก่* เซอร์มาร์ก เซอร์มาร์ก *ค่อย ๆ* จิบน้ำด้วย *นัยน์ตาทั้งสองข้างเกือบจะปิด แล้วเอาศีรษะพาดไว้กับแขนเป็นการพักผ่อน.*

เซอร์วิลเฟรด : ผมไม่มีอะไรที่จะถามคุณอีกแล้ว. เซอร์มาร์ก.

เซอรวิลเฟรด *กลับไปนั่งที่เดิม.*

ผู้พิพากษา (*หันไปพูดกับตัวโจทก์ด้วยท่าทางแสดงว่า พอใจในผลอันเนื่องจากคำพยานหลักฐานใหม่นี้*) : พยานออกจากคอกไปได้ – – หากรู้สึกว่ามีแรงพอ เอ้า, มิสเตอร์ฟ็อกเลย์, คุณจะแถลงอะไรกับลูกขุนก็เอาซิ.

ฟ๊อกซ์เลย์ (*ยืนขึ้น*) : ครับผม.....

เซอร์มาร์ก (*ขัดจังหวะด้วยท่าทางคล้าย ๆ กับว่า เพิ่งนึกอะไรออก*) : ใต้เท้ากรุณา ผมนึกอะไรได้เดี๋ยวนี้เอง.

ฟ๊อกซ์เลย์ *เดินกลับไปนั่งที่เดิมอย่างไม่พอใจ.*

ผู้พิพากษา : นึกอะไรได้ล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : ผมจะขอดูเสื้อตัวนั้นของกระผมได้ไหมครับ ?

ผู้พิพากษา : จะดูก็ได้, แต่ศาลไม่เห็นว่าจะช่วยเราได้อย่างไร (*หันไปพูดกับ* นักการ) ส่งเสื้อให้พยานดูที.

นักการ *รับเสื้อมาจากทนายผู้จัดคดีฝ่ายจำเลย แล้วส่งให้แก่* เซอร์มาร์ก

เซอร์มาร์ก *เปิดกระเป๋าเสื้อชั้นบนด้านซ้าย เอามือล้วงคลำ ๆ ดูข้างใน หน้าตาแสดงให้เห็นว่ามีความดีใจอย่างเคร้า ๆ*

เซอร์มาร์ก : ใต้เท้ากรุณา, ใครมีมีดให้ขอยืมบ้างไหม?

ผู้พิพากษา (*ชักสงสัย*) : อ้า, เอามีดรึ? จะเอาไปทำไมกัน?

เซอร์มาร์ก (*อย่างช้า ๆ*) : กระผมจะตัดอะไรสักอย่างหนึ่งซึ่งผมได้เย็บเอาไว้ด้านหลังกระเป๋าเสื้อที่อกของกระผม.

ลักษณาการในศาลขณะนั้นแสดงให้เห็นว่า ทุกคนต่างเพ่งเล็งคอยดูว่าจะมีอะไรอีก.

ผู้พิพากษา : อะไรที่เย็บเข้าไว้?

เซอร์มาร์ก : ธนบัตรห้าสิบมาร์กสองฉบับ, และ.....

ผู้พิพากษา : ศาลไม่ทราบว่า เราจะยอมให้พยานตัดทำลายของกลางได้

เซอร์มาร์ก : ใต้เท้ากรุณา ก็ผมได้รับรองอยู่แล้วว่า เสื้อตัวนั้นเป็นเสื้อของกระผม และ (*แบะกระเป๋าเสื้อให้ดู*) ใต้เท้าจะแลเห็นได้ว่ากระผมเย็บตรึงไว้ที่ตรงไหน.

ผู้พิพากษา (*อย่างพิศวง*) : ไหน, เย็บไว้ที่ตรงไหน?

ผู้พิพากษา *ลุกขึ้นยืนอย่างรีบร้อนด้วยความกระหาย อยากจะดู ซึ่งคนทุกคนในศาลก็มีอาการเช่นนั้น แล้วมาชะโงกดูที่หน้าบัลลังก์ ชะโงกมองไปที่คอกพยาน.*

เซอร์มาร์ก *พยายามที่จะลุกขึ้น เพื่อจะให้ผู้พิพากษาได้ดูเสื้อ.*

ผู้พิพากษา (*เผลอเรียกชื่อโจทก์ไปโดยไม่รู้สึกตัว*) : ไม่ต้องหรอก, เซอร์มาร์ก, นั่งลงเถิด ศาลเห็นได้แล้ว (*หันไปทางลูกขุน*) ท่านลูกขุนทั้งหลาย, มีรอยสอยไว้ที่ในกระเป๋าจริง (*หันไปพูดกับ* เซอร์มาร์ก) พยานว่าพยานได้เย็บเอาของอย่างหนึ่งซ่อนไว้ ในนั้นงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก : ถูกแล้ว, ครับผม.

ผู้พิพากษา : พยานทำไว้ตั้งแต่เมื่อไร ?

เซอร์มาร์ก : เมื่อกระผมถูกคุมขังอยู่ที่ฮอบไฮม์ หากว่ามีมีด ผมจะเลาะตะเข็บที่สอยไว้ให้ดู – – .

ผู้พิพากษา : ได้ ใครมีมีดบ้างล่ะ ?

เสมียนหน้าบัลลังก์ *หยิบเอามีดพับมาแล้วว้างส่งให้แก่* นักการ *ซึ่งส่งให้แก่* เซอร์มาร์ก *อีกต่อหนึ่ง.*

เซอร์มาร์ก (*เลาะตะเข็บที่สอยไว้แล้วพักสักครู่ ๑*): ก่อนที่กระผมพากันหลบหนีจากฮอบไฮม์พร้อมกับเวลเนย์ และบักเคนแนมบอกตามตรงว่าผมไม่สู้จะไว้ใจเจ้าเพื่อนทั้งสองคนของผมนัก เพราะไม่รู้ว่าสิ่งที่อยู่ในกระเป๋าเสื้อของผมจะเป็น

อย่างไรต่อไป ความเข้าใจข้อนี้ของผมก็ดูเหมือนจะไม่ผิดไกลนัก ฉะนั้น ผมจึงเอารูปถ่าย ๑ รูป และธนบัตรฉบับละห้าสิบมาร์กสองฉบับ เย็บไว้ข้างในซับในของกระเป๋าที่อกด้านนี้ – – (*หยุดเช็ดเหงื่อที่หน้าผาก*) และสิ่งเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ที่นั่น (*เขาดึงเอาออกมาจากกระเป๋าและชูขึ้นแต่ครั้นแล้ว ก็ปล่อยให้ล่วงหล่นจากมือ ด้วยความรู้สึกเฉยเมยอย่างเห็นได้ชัด*) นี่คือรูปถ่ายที่ว่า (*เขาพิศดูรูปด้วยอาการอย่างเศร้า ๆ*).

นักการ *หยิบธนบัตรขึ้นมาและวางไว้ที่ริมคอกพยาน*

ผู้พิพากษา (*แสดงว่ามีความสงสารอย่างเห็นได้ชัด*) : เซอร์มาร์ก, ขอศาลดูหน่อยซิ.

เซอร์มาร์ก (*ส่งรูปให้*) : ถ่ายไว้เมื่อหลายปีมาแล้ว แต่กระผมเชื่อว่าใต้เท้ายังคงจำได้ว่าเป็นใคร.

ผู้พิพากษา *หยิบรูปขึ้นแล้วชำเลืองดู* **อีนิด** *ในทันทีทันใดนั้น อากัปกิริยาอันอิดโรยของเธอแสดงให้เห็นว่ามีความรู้สึกในใจอย่างไร.*

ผู้พิพากษา (*อย่างเคร่งขรึม*) : เซอร์มาร์ก, บางทีจะจำได้ แต่ว่าเป็นพยานหลักฐานของพยานนะ ไม่ใช่ของศาล คิดว่าพยานควรจะเรียนให้ลูกขุนทราบด้วยตนเอง.

เซอร์มาร์ก (*อย่างช้า ๆ*) : ใต้เท้ากรุณา, ผมระลึกได้แล้ว รูปนี้เป็นรูปถ่ายรูปแรกที่ภริยาของกระผมให้ไว้เมื่อเราหมั้นกันใหม่ ๆ

ผมนำติดตัวไปด้วย เมื่อข้ามไปประเทศฝรั่งเศสผมเก็บไว้ที่กระเป๋าเสื้อข้างนั้นเป็นนิจ.

อีนิด (*พลั้งปากร้องออกมาด้วยความตื่นเต้น*) โถ – –!

บิดา มารดาของเธอพยายามที่จะให้เธอเป็นปกติอีก.

ผู้พิพากษา *คงยังเอารูปไว้ แล้วลดตัวลงนั่งยังที่เดิม.*

ผู้พิพากษา (*ถือรูปถ่ายไว้*) : ดูเหมือนเขียนข้อความอะไรไว้ในรูปนั้นด้วย (*อ่านออกเสียง*) "เพื่อเธอที่รัก" – –

เซอร์มาร์ก (*รีบขัดจังหวะ*) : ใต้เท้ากรุณา, นั่นจำจะต้องอ่านกันดัง ๆ ด้วยหรือ ?

ผู้พิพากษา (*อย่างเคร่งขรึม*) : คิดว่าควรจะต้องอย่างนั้น (*หันไปทางลูกขุน*) ท่านลูกขุนทั้งหลาย, บนภาพนี้มีข้อความเขียนไว้อย่างนี้ "เพื่อเธอที่รัก," โตนี, ด้วยความรักจากหัวใจของดิฉัน – – อีนิด."

เซอร์มาร์ก (*เกือบจะไม่รู้สึกตัว แต่ยังกล่าวซ้ำด้วยความช้ำใจ*) : ด้วยความรักจากหัวใจของดิฉัน.

เซอร์มาร์ก *ซบศีรษะลงแล้วเอามือปิดหน้าไว้.*

อีนิด (*อย่างระงับไว้ไม่อยู่*) : คุณพระช่วย. นี่ฉันได้ทำกรรมอันใดไว้หนอ ?

นักการ : เงียบ ๆ.

บิดา มารดาของ อีนิด *พยายามที่จะระงับอากัปกิริยาของเธอให้เป็นปกติ.*

ผู้พิพากษา : ศาลยังไม่เข้าใจข้อความที่เขียนไว้นั้นดีทีเดียว ภริยาของพยานเรียกชื่อพยานว่า โตนี ยังงั้นรึ ?

เซอร์มาร์ก (*ชักจะสงสัย*) เปล่า, ไม่เคยเลยครับผม.

ผู้พิพากษา : งั้นทำไมถึงมีคำว่า โตนี เขียนไว้ด้วยเล่า ?

เซอร์มาร์ก (*พยายามที่จะฟื้นความทรงจำ*) : นับแต่เวลาที่ได้เห็นรูปนั้นก็เป็นเวลานานปีมาแล้ว (*หยุดนิ่ง*) จำได้แล้ว -- ผมจำได้แล้ว ในชั้นแรกเธอเคยเรียกตัวผมว่า โตนี แล้วต่อมาดูเหมือนว่าญาติของผมไม่ชอบชื่อนั้น, ก็เลยเลิกเรียกกันผมลืมแล้วว่าเลิกเสียตั้งแต่เมื่อไร แต่ว่าเป็นเวลาก่อนเกิดสงคราม.

อีนิด (*ขัดจังหวะ*) : นั่นเป็นความจริงเจ้าค่ะ ถูกแล้วเจ้าค่ะ.

นักการ : จุ๊, จุ๊.

ผู้พิพากษา : พยานนึกออกไหมว่าเหตุใดเธอจึงเลือกเอาชื่อว่า โตนี ล่ะ ?

เซอร์มาร์ก (*อย่างช้า*) : ผมกำลังจะนึกออกละ รูปนั้นถ่ายที่อีตันวันเดียวกันกับที่เราหมั้นกัน.

ผู้พิพากษา (*มองดูรูปถ่าย*) : ถูกแล้ว ปรากฏว่าถ่ายโดยช่างถ่ายรูปที่อีตัน.

เซอร์มาร์ก : หลังจากที่กระผมได้เข้าประจำกองสักเล็กน้อย กระผมก็ลงไปที่อีตันเพื่องานวันที่ ๔.

ผู้พิพากษา : วันที่ ๔ อะไรกัน ?

เซอร์มาร์ก : วันที่ ๔ มิถุนายน, ครับผม,

ผู้พิพากษา : อ้อ, ถูกแล้ว นึกออกแล้ว วันนั้นเป็นวันประชุมใหญ่ประจำปีที่นั่น.

เซอร์มาร์ก : ภริยาของกระผมก็ได้ลงไปที่นั่นเหมือนกันกับพี่ชายของเธอ เราหมั้นกันในวันนั้นแหละ และในบ่ายวันเดียวกันนั้นเอง เราก็พากันไปถ่ายรูป.

ผู้พิพากษา : งั้นรึ แต่ว่าทำไมถึงชื่อโตนีล่ะ ?

เซอร์มาร์ก : เธอได้ยินพวกเพื่อน ๆ ของผมเรียกผมว่า แอนโตนี ฉะนั้นเธอจึงว่าเธอจะเรียกผมว่า โตนี.

อีนิด (*ระงับไว้ไม่ไหว*) : ถูกแล้ว, ถูกแล้ว

ผู้พิพากษา : แอนโตนี รึ ? ก็ทำไมพวกเพื่อน ๆ จึงเรียกพยานว่า แอนโตนี เมื่อชื่อตัวของพยานว่า มาร์ก เล่า ?

เซอร์มาร์ก : เข้าใจว่ามาจากละครเรื่องมาร์กแอนโตนีกระมัง ที่วิทยาลัยอีตัน เขามักเรียกชื่อกระผมว่า แอนโตนีล็อดดอน, ครับผม.

พยาน *แสดงอาการให้เห็นว่าอ่อนเพลียจะเป็นลมอีกจึงจิบน้ำ.*

ผู้พิพากษา (*ด้วยความกรุณา*) : เซอร์มาร์ก, ไม่ต้องร้อนรนอะไร ช้า ๆ ก็ได้.

ต่างคนต่างหยุดเงียบไปครู่หนึ่ง ในระหว่างนี้ **เฮมซ์บี้** *ลุกยืนขึ้นและได้พูดกับ* **ฟ๊อกซ์เลย์** *ในท่าทางแสดงว่า*

ตื่นเต้นและรีบร้อน ฟ็อกซ์เลย์ *ดูเหมือนได้ตัดสินใจในฉับพลัน และลุกยืนขึ้นทันที.*

ฟ็อกซ์เลย์ (*แสดงว่าได้เตรียมการพ่ายแพ้ไว้อย่างเฉียบแหลม*) : ใต้เท้ากรุณา, กระผมรู้สึกว่ากลายจะเป็นหน้าที่ของกระผมที่จะดำเนินคดีไปอย่างผิดปกติที่สุดเสียแล้ว หนังสือพิมพ์ลูกความของกระผมนั้น เป็นหนังสือพิมพ์ที่รู้จักความรับผิดชอบดี จึงไม่จำต้องเลือกฉวยโอกาสที่จะให้ลูกขุนชี้ขาดคดี.

เกิดตื่นเต้นขึ้นในศาล.

ผู้พิพากษา : อย่างนั้นรึ, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย, ศาลยินดีที่ได้ฟังเช่นนั้น.

ฟ็อกซ์เลย์ : เพื่อนทนายผู้คงแก่เรียนของกระผม คือ มิสเตอร์เฮมซ์บี้ ก็เผอิญมีโอกาสได้รับการศึกษาจากวิทยาลัยอีตันนั้นเหมือนกัน, ซึ่ง – – พระเดชพระคุณ คงทราบดีว่า – – เป็นวิทยาลัยที่ใหญ่มากแห่งหนึ่ง เขาบอกกับผมว่า ถึงแม้เขาเองจำไม่ได้ว่าเคยอยู่พร้อมกันกับมาร์ก ล็อดดอน และจำตัวโจทก์ในคดีนี้ก็ไม่ได้ เขาก็จำได้เป็นอย่างดีว่า มีนักเรียนคนหนึ่งอยู่ที่นั่น ในครั้งนั้นที่เรียกกันว่า แอนโตนี ล็อดดอน.

ผู้พิพากษา : เราดูเหมือน จะออกนอกทางจากการให้การ ตามธรรมดาเสียแล้ว.

เซอร์มาร์ก *จ้องพิศดู* เฮมซ์บี้ *อย่างสนใจ.*

เซอร์มาร์ก : คุณว่าคนนั้นเขาชื่ออะไรนะ ?

ฟ็อกซ์เลย์ : เฮมซ์บี้.

เซอร์มาร์ก (*พูดชื่อช้าอย่างช้า ๆ*) : เฮมซ์บี้--เฮมซ์บี้ (*หันไปทางผู้พิพากษา*) กระผมจำมิสเตอร์เฮมซ์บี้ไม่ได้ ถ้าเขายังสวมวิกอยู่ กระผมจะขออนุญาตให้มิสเตอร์เฮมซ์บี้ลองถอดวิกออกจะได้ไหม ?

ผู้พิพากษา : ศาลน่ะไม่ขัดข้อง ถ้าหากตัวมิสเตอร์เฮมซ์บี้เขาไม่ขัดข้อง.

เฮมซ์บี้ *ยืนขึ้นและถอดวิกที่สวมบนศีรษะออก.*

เซอร์มาร์ก *พิศดูเขาด้วยความตั้งใจ.*

เซอร์มาร์ก (*แสดงว่าจำได้ในทันทีนั้น*) : คุณตีกรรเชียงเป็นคนหัวให้แก่โรงเรียนเราเมื่อเทอมสุดท้าย (*หยุดนิ่ง*) นึกออกละ--ชื่อ *ล็อบบี้ เฮมซ์บี้.

ผู้พิพากษา : ขอโทษเถอะ ชื่ออะไรนะ ?

ฟ็อกซ์เลย์ : ล็อบบี้, ครับผม.

เฮมซ์บี้ *หัวเราะและก้มศีรษะเป็นท่านองรับรองนั่งลงแล้วสวมวิกไว้ดังเดิม ในศาลยิ่งมีความตื่นเต้นกันใหญ่ พวกทนายต่างสนทนาพูดจากัน.*

ผู้พิพากษา (*ยิ้มอย่างเคร่งขรึม :*) มิสเตอร์ เฮมซ์บี้, ศาลรับรู้ไว้ว่าเขาตั้งนามสมญาคุณว่า ล็อบบี้ เฮมซ์บี้ที่วิทยาลัยอีตัน

---

* ล็อบบี้ เป็นนามสมญาหรือชื่อเรียกล้อกันเล่นอย่างขัน ๆ ในระหว่างเด็กนักเรียนสุดแต่ความสกปรกหรือความสะอาดของคนนั้น – ผู้แปล

ส่วนเหตุผลเพราะอะไรถึงเรียกอย่างนั้นน่ะ ศาลจะไม่ทำการสืบสวนละ.

เฮมซ์บี : แล้วแต่ใต้เท้าจะโปรด

ผู้พิพากษา : เซอร์มาร์ก, ความทรงจำของพยานรู้สึกว่าค่อยดีขึ้นมาก.

เซอร์มาร์ก (*อย่างขมขื่น*) : ถูกปฏิเสธที่ในท่ามกลางศาลโดยภริยาของตัวเองนั้นเป็นการตกใจอย่างใหญ่หลวง เสียยิ่งกว่าตกใจกระสุนระเบิดเสียอีก, ครับผม.

อีนิด *ร้องไห้ดัง ๆ อย่างที่ระงับไว้ไม่ได้.*

ผู้พิพากษา : แม้จะตกใจเพราะเหตุนั้น ก็ยังมีประโยชน์ ถ้าหากว่ารื้อฟื้นความทรงจำแต่หนหลังนั้นให้กลับคืนมาได้.

เซอร์มาร์ก : มิได้, ครับผม, มันย่อมก่อให้เกิดความทรงจำขึ้นมาใหม่ซึ่งขมขื่นไปเสียยิ่งกว่านั้นอีก.

ผู้พิพากษา : เซอร์มาร์ก, ถ้าลูกขุนมีความเห็นอย่างหนึ่งละก้อ ศาลเชื่อว่าความทรงจำนั้นคงจะไม่ขมขื่นและยืนนานเกินไป.

เซอร์มาร์ก (*อ้างคำกลอน*) :

มีสิ่งหนึ่งซึ่งพระเจ้าของเรานี้
ก็สุดที่จะบงการบันดาลได้
คือสิ่งใดได้ทำลงแล้วไซร้
สุดจะให้คืนหลังดังเช่นเดิม

ผู้พิพากษา (*ฟังด้วยความสนใจ*) : เซอร์มาร์ก, พยานจำเอามาจากที่ไหน?

เซอร์มาร์ก (*อย่างพิศวง*) : นั่นไม่ใช่คำของจินตกวีกรีก ดอกรึครับ? อ้า – – –.

ผู้พิพากษา (*หันไปพูดกับ* ฟ็อกซ์เลย์) : มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์, ศาลไม่คิดว่าตัวโจทก์ได้ศึกษา * เฮเสียด ที่โรงเรียนประถมศึกษาที่แฟรงก์เวลเนย์ เรียนที่จังหวัดมอลตรีออล.

ฟ็อกซ์เลย์ (*ลุกขึ้นยืน*) : ใต้เท้ากรุณา, เรื่องมันเห็นได้ชัด ๆ ทีเดียวว่าตัวโจทก์ได้ถูกตกเป็นเหยื่อแห่งความเข้าใจผิดอย่างร้ายแรง ถ้าหากว่าใต้เท้าจะกรุณาให้เวลากระผมสัก ๒ นาที เพื่อได้พูดจากับเพื่อนทนายอีกฝ่ายหนึ่งของผมแล้ว ผมคิดว่าท่านลูกขุนในคดีนี้ คงจะไม่ต้องลำบากต่อไป.

ผู้พิพากษา : ศาลคิดว่า นาฑีเดียวก็เห็นจะเป็นเวลานานพอเหลือหลาย, มิสเตอร์ฟ็อกซ์เลย์,

เซอร์มาร์ก *เดินออกจากคอกพยานไป ด้วยความอ่อนเพลีย ตรงไปยังที่นั่งซึ่งอยู่ตอนกลางห้องพิจารณา.*

ผู้พิพากษา *คงนั่งอยู่บนบัลลังก์ดังเดิม พยักหน้าเรียก* เสมียนหน้าบัลลังก์ *ให้เข้ามาหา และได้กระซิบกระซาบสนทนากัน ซึ่งหน้าเข้าใจว่าคงเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ในบัญชีความประจำวัน.*

---

* เฮเสียด -- เป็นนามกวีเอกชาวกรีกซึ่งมีชื่อเสียงประมาณศตวรรษที่ ๘ ก่อนคริสตกาล ผู้แปล.

ฟ็อกซ์เลย์ *หลังจากที่ได้พูดเพียงอึดใจเดียวกับทนาย ผู้จัดคดีของฝ่ายตนแล้ว ก็เข้าไปพูดกับ* เซอร์วิลเฟรด *ได้สนทนากันด้วยเสียงอย่างเบา ๆ.*

เซอร์มาร์ก *ยืนขึ้นข้างที่นั่งของเขา และเหลียวมองไป ทาง* อีนิด *นั่ง แล้วก็ค่อย ๆ เขยิบเข้าไปจะนั่งใกล้ ๆ กับเธอ ด้วยอาการกระดาก ขณะที่เขาผ่าน* เซอร์วิลเฟรด ๆ *ได้สังเกตอาการเคลื่อนไหวของเขาไว้ด้วย.*

เซอร์วิลเฟรด (*ยื่นมือไปกั้น* เซอร์มาร์ก ไว้ *และพูดด้วยเสียงต่ำแต่สามารถได้ยินได้*) : เซอร์มาร์ก, โปรดมานี่แน่ะ ผมต้องการตัวคุณ.

เซอร์มาร์ก (*ด้วยเสียงในระดับเดียวกัน, แต่พูดอย่างไม่เอาใจใส่เลย แล้วบิดแขน* เซอร์วิลเฟรด *ออกไป*) : เซอร์วิลเฟรด, ผมปล่อยให้เป็นธุระของคุณก็แล้วกัน.

เซอร์มาร์ก *เขยิบต่อไปทีละน้อย ๆ เพื่อให้ใกล้* อีนิด *ด้วยอาการอ่อนเพลีย.*

เซอร์วิลเฟรด (*ด้วยเสียงดังขนาดเดียวกัน, ชักจะฉุน, พยายามที่จะเรียกเอาตัวท่าน* เซอร์มาร์ก *มาให้ได้*) : เซอร์มาร์ก คุณต้องมาที่นี่.

เซอร์มาร์ก (*ชำเลืองดู* เซอร์วิลเฟรด *อย่างไม่ตั้งใจสังเกตอะไร และ*

พูดกระซิบอย่างดัง ๆ โดยไม่ระมัดระวัง) : ผมไม่ว่าจะทำอะไรก็ทำกันไปเถอะ..... ทำกันไปเถอะ.

เซอร์มาร์ก *คงเขยิบไปทาง* อีนิด *ต่อไป* เซอร์วิลเฟรด *มองจ้องดูเขาแล้วยักไหล่ด้วยอาการแสดงว่า แค่นยิ้มแล้วก็หันไปทาง* ผู้พิพากษา.

ผู้พิพากษา : เซอร์วิลเฟรด, ไง, คุณจะว่ายังไง?

เซอร์วิลเฟรด : ใต้เท้ากรุณา, ลูกความของกระผมไม่ช่วยอะไรผมเลย.

ผู้พิพากษา (*อย่างเรื่อย ๆ*) : เซอร์วิลเฟรด, ศาลสังเกตเห็นแล้ว.

เซอร์วิลเฟรด : ทั้งนี้ทำให้กระผมตกอยู่ในฐานะซึ่งสุดแล้วแต่เพื่อนทนายอีกฝ่ายหนึ่งของกระผมจะกรุณาได้เพียงไรเท่านั้น.

ฟอกซ์เลย์ (*ขัดจังหวะ*) : เซอร์วิลเฟรด, คุณหมายความถึงสัญชาติญาณ อันเผื่อแผ่ของผมนะ.

ผู้พิพากษา : ทำความตกลงกันแล้วรึ?

เซอร์วิลเฟรด : ตกลงกันแล้ว, ครับผม.

ผู้พิพากษา : ศาลเชื่อว่าท่านลูกขุน ซึ่งนั่งฟังคดีด้วยความอดทนอย่างยิ่งมาจนตลอดเรื่อง ก็คงใคร่จะทราบว่าสัญชาติญาณอันเผื่อแผ่ของมิสเตอร์ฟอกซ์เลย์ จะตกเป็นจำนวนตัวเลขสักกี่ตัว.

เซอร์วิลเฟรด (*ยิ้ม*) : กระผมได้ตกลงที่จะยอมรับ อย่างต่ำทีเดียว พอเป็นพิธี – – –.

ผู้พิพากษา (*พิศวง*) : อย่างต่ำพอเป็นพิธี ?

เซอร์วิลเฟรด : ถูกแล้ว, ครับผม, ในกรณีอันมหัศจรรย์เช่นนี้ -- ค่าทำขวัญอย่างต่ำ..... (*หยุดพูด*) ..... สองหมื่นห้าพันปอนด์.

ฟ็อกซ์เลย์ : และพร้อมด้วยคำขอขมาอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ กับคำขอถอนคำโฆษณาหมิ่นประมาทใด ๆ ทั้งสิ้น.

เซอร์วิลเฟรด : พระเดชพระคุณคงจะเห็นว่า การนำคดีขึ้นฟ้องร้องในเรื่องนี้มิได้มุ่งหวังจะเรียกร้องเอาค่าเสียหาย เป็นเงินเป็นทอง.....

เซอร์มาร์ก *และ* อีนิด *ในขณะนี้กำลังยืนจับมือกันอยู่ทางที่นั่งแถวสุดทางเวทีด้านคนดู ส่วน* บิดา มารดา *ของ* อีนิด *ยืนอยู่ใกล้ ๆ กับคนทั้งสองนี้ในท่าทางแสดงว่า กำลังจัดการให้คู่ผัวเมียคืนดีกันแล้ว.*

ผู้พิพากษา : เห็นได้ชัด ๆ ว่าไม่เป็นเช่นนั้น (*อย่างเคร่งขรึม, หลังจากหยุดพูดสักเล็กน้อย, ก็ชำเลืองตาดู* เซอร์มาร์ก *และ* อีนิด) และหวังใจว่ามีสิ่งอื่น ซึ่งมีค่ามากกว่าเงินทองได้กลับคืนมา อันเป็นผลเนื่องจากการพิจารณาของคดีนี้ศาลเชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงพระเมตตา ซึ่งได้เคยทรงบันดาลให้เซอร์มาร์ก และ เลดีล็อตดอนกลับมาพบกัน หลัง

จากที่ได้แคล้วคลาดภยันตรายในการสงครามมาแล้ว คงจะทรงกรุณานำเขาทั้งสองนี้ ให้พ้นจากความลำบากในตอนท้ายอีกครั้งหนึ่ง.

ปิดม่าน

จบองค์ที่สาม

จบเรื่อง

